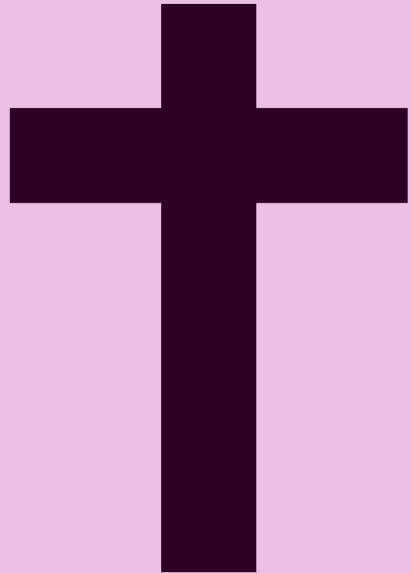

Worrorra Mark & Luke

The Gospels According to Mark and Luke in the Worrorra
language of Australia

Worrorra Mark & Luke
The Gospels According to Mark and Luke in the Worrorra language of Australia
Public Domain

Language: Worrorra

This work is in the Public Domain according to the laws of Australia and the United States of America due to
copyright expiration in Australia.

2019-05-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 30 Nov 2021
6c2be47c-34de-5624-9b1b-e188cc6a19ff

Contents

MARK	1
LUKE	33

WULLUNNU-WUNIA MARK NUNYA

THE GOSPEL ACCORDING TO ST. MARK IN WORORA Revised Edition.
PERTH, W.A. BRITISH AND FOREIGN BIBLE SOCIETY 1943. Printed by
Patersons Printing Press Ltd. 65 Murray Street, Perth.
Scheme of Phonetic Transcription as drawn up by Adelaide University
Committee for Australian languages:

VOWELS:

: indicates long vowel

a as in father

ą as in cat

ą as u in cut

e as in red

i as in fit, ravine

o as in dot,

o: as in law

ø as in bone

u as in full, rule

DIPHTHONGS:

ai as in aisle

au as ow in cow

ei as in rein

oi as in boil

CONSONANTS:

as in English, except j which has the value of English consonantal y, as German ja.

ŋ the nasal ng as in sing.

¹ Wundjaŋuru wälänu-wunia Jesu Christ, God Inko:lu.

² Ge wiri-wiri kauwi:ŋu tjo:lbädaia nänja, Wai, wäläñ ?nära naiānäŋga käŋäŋadjäŋuru mäŋŋäle ñunmiŋum, Aua kalumba ñundjaŋäŋga pitja brar njeŋuru;

³ Näla-näla iäruŋ jero:l gejiri bundul' dänja, Brar wuriŋuru kalumba Inaiuri anäŋga, Tjuwälja anäŋgaia tjädaŋuru irandju.

⁴ John keŋgunal, aua baptize ąŋgi:leri bundul' dänja, ardi:um kulula baptism kulaŋjan kunja umära wai wunja.

⁵ Kariŋäŋuru aua nänja tãmbium mararawam Judaea närim, ar-darawaiia Jerusale' ñäria; baptize kadiŋaieneri aua nänja maro:lalim Jordan nänja, umära wunja arkanäŋga kubädbanŋälaná.

⁶ John tai käniŋaiena camel iwondimalja, inwierlumba nänja tjäŋgundja waiäm, mindjal kundjunjiri durgenja, ńi:nja.

⁷ Aua ardi:um kulula kundjunjiri, Pale naiu keŋgal inaiud' ban däga naiu nänja, irkälja ierdunara nänja näniowu nänuŋamiri wu ñännumbäna waiel inäŋŋuma wunja.

⁸ Naiu baptize njinji:la agu nänja, aua pitja baptize njinji: Inandj Mämaia nänja.

⁹ Gejau kuniŋaiena Jesu ingeŋgunal Nazareth i dägu Galilee nänja, baptize käniŋaiena John nänja Jordan nänja.

¹⁰ Maiirgi:r Kum ag' i dägu paibiri inqänil, mära kumbuna ąndjo:lu dalar kämiena, Inandj kuluko:ka kädjindja jeri inqauwonal aua nänja:

¹¹ Näla-näla kunjäŋgunal ąndjo:l' di dägu, Nundju ñunŋungula nedura nänŋundjumu, tjukul ñunana.

¹² Maiirgi:r Kum Inandj käŋäŋjawu bundul' kuru.

¹³ Bundul' dąnja kąnineri lewąra forty, ko:ndjuina Satan nąnja; adburaia nąnja kąnineri; wąłan-ηaria kaueranawodjąja.

¹⁴ Pąlejau John ińganawi:na, Jesu keńgunal Galilee nąnja, ardi:um kululeri wąłanu-wunia God nąri.

¹⁵ Kundjunjiri, Gejau ko:rug kumienna, bąndaia God anąnja wodjulu kunuń: kulunjan njirwa, wąłanu-wunia purąjudjareri.

¹⁶ Tjanai ińgejeri wo:ndum Galilee nąrim, mąra ko:nandu Simon a Andrew iwomale Simon anąnja, net wo:ndu' ηuru wai ińgaiąbunandiri: djaia ηarandu ińgāninandu.

¹⁷ Jesu kundjunęnągandu, Tjārāmalandowandu, ηaiu njinjandjuandu djaia ηarandu i:dja wunja.

¹⁸ Maiirgi:r Kum net kanmąngi:landi, kąmalandonandu.

¹⁹ Pąławurde irai ińgeńanjuriri, mąra ko:nandu James Zebedee ińko:lu a John iwomale, auandu kuda: namąndi nąnja ińgāninandiri net njiriba ińgeńandiri.

²⁰ Maiirgi:r Kum ai ko:nandu: kanmąngi: landu Zebedee iranągandu namąndi nąnja ardawodjieja nąnja, kąmalandonandu.

²¹ Capernaum dąra karińajuru; maiirgi:r Kum Wunaiurujau dadjur-dkārim dąra keńa, kanińgundąla.

²² Rąngarı karińa wunińgundie anąnja: gewunja kanińgundąla iurulwora ińgānina, wiri-wiri-ηaria kądjindja ηuru-ηuru.

²³ Maiirgi:r Kum dadjur-dkārim maninja kąnineri i:dja agula inuru kudai;

²⁴ Aua jero:l kundjuńu, kundjunjiri, Nani kunjedjuna, ηundju Jesu Nazareth ηara? Nunjāngunal ąnamąndju wunja? Laiburu ηanuńanuńundju ąnguja ηunjuńunuń, Mąmaia ηara God anąnja.

²⁵ Jesu aua kąmaiąmbuna, kundjunjiri, Kumuk minjo:, ba beńgaldąga.

²⁶ Agula inuru, dalar ińgāmān, ηała-ηała daraiu jero:l geńiri, ba keńgunaldąga.

²⁷ Ardarawaia rąngarı karińa, arge wurura burkai ąngaiąbieneri, kubądjuńiri, Ańjudja wuna? Wunińgundie wuńunali! Iurulba kudai aua agulaia arduria kąmnjenangori, arka ηuru kaueranjuru.

²⁸ Djo:jąń aua wunja kunjańanuru maiagekārińuru tąmbium mararawa' ηuru Galilee wo:ri kumbāneri.

²⁹ Maiirgi:r Kum, wuno:murum dadjur-dkārim i dagam ba ąngēngunal, maiarum Simon a Andrew anąngandam dąra karińunal, James a John kuda:.

³⁰ Simon kurumānanganja we njimbuneri lądja kundjunjiri; maiirgi:r Kum njąnja wunja kubądjuńunąnja:

³¹ Aua keńgunal, njino:ri kungānurula, brai nji:la; lądja njąngaiąndiwela, gejau njąnja kanawodjąja.

³² Kąlekąlem, mąrąnunja njąngawona ηuru, kanbarkańurulaldąga ardarawaia adbaramareja, arka kuda: agulaia kudai.

³³ Malaiindem mararawam djaruk kadbiena maiamundu' nąnja.

³⁴ Aua kanmurduna ardarawaia ara ąngānineri ardamalimbia ąngānbārwuneri, agulaia ardarawaia wai kandjābuna; agulaia wa panąnunja puńgarwäluiři wunja, gewunja arka laiburu ąngāninanąnja.

³⁵ Mąmąngunu, wunuńgule lewąra wąli wa puńganinja, bəri kąnina, dąnde keńańjuru, tąmbiu' ηuru wugem keńańjuru, ma dadjur-kundjunjiri.

³⁶ Simon, arka aua nąnja ąngānineri, kaueramaldo:no iwondedba;

³⁷ Mąra kauero:na, kubadjuńunąnja, Ardarawaia ηunbarkąńjiro:jiri.

³⁸ Aua kundjunanq̄gori, Maiagek̄ari' ɳuru ɳari:u, malaiindem maikari' ɳuru, ma kuda: ardi:um ɳalu; gewunja wuna ɳannjunq̄ngunal.

³⁹ Dadjurd-k̄arim arkanq̄ngam d̄ara keñajuru Galilee mararawam ingeñeri, ardi:um kululeri, agulaia wai kandj̄abuneri.

⁴⁰ Leper k̄amurka, burkai kaiq̄buna, luñgudja k̄aninanq̄ga, kundjunanq̄ga, N̄amba tjuñundjara, rarwa gole p̄anjq̄ngandju.

⁴¹ Ruluk iñgamiena iñgaieriwuna, ino:ri la mam̄an, k̄amq̄ndanala, kundjunanq̄ga, Korega ɳanuñ, rarwa b̄anu.

⁴² Maiirgi:rkum leper mareja kaiq̄ndiwela, rargara kandjuiena.

⁴³ Njadbama kundjunanq̄ga, maiirgi:rkum k̄anadjala, kundjunanq̄ga,

⁴⁴ Manindj, i:dja pindjalunq̄goriri kari:, baiuñuru, dadjurd-k̄ara p̄amiimbaienq̄ga, rarwa ɳunjunq̄ndjuiena moia ɻano: Moses geñu, adañq̄djaieja wunja arka ɳanja.

⁴⁵ O! Aua keñajuru wunmanbali ɳala-ɳala djo:jan djenbeñuru kundj̄abuneri, gewunja Jesu. k̄adjinba njele malaiindem p̄anduram d̄ara p̄anq̄genenja, d̄ande wugem maninja k̄anineri: maiagek̄arim i d̄agam kaueramurk̄ala.

2

¹ Wuno: murum Capernaum njele d̄ara iñgena. pale kulunu wunq̄alu, njaul-njaul kuniñaiena aua. maiaram maninja iñq̄anina.

² Ardarawaia djaruk kadbiña, ge ma kadiadi: na, balaium mano:rum, kari maiamundu' ɳanja:. ɳala-ɳala kululanq̄gori.

³ Kariña, kaueranuraldaga i:dja imareja iñlu,. mano: iñq̄anurienal iñruñuri ɳanja.

⁴ Wuno:murum wodjulu k̄adjinba pariñgunjal peñgaraia wunja, maiaram maledum ma. iñq̄anina palkar madban; wuno:murum mañgadjilemala, jeri kaueribuna inarugu imareja weñgauwoneri ma.

⁵ Jesu m̄ra ango:na arko wa pauerañjudjarenja, imareja iñlu kundjunanq̄ga, Woñalaq̄, um̄ra. ɳundjananq̄ga wai kundj̄abienq̄nu.

⁶ Atjäkek̄aria wiri-wiri ɳaria ma kaderi atjä. ɻangauwoneri arkulum maninja ni: ɻangānineri,

⁷ Anjudjakunja indja wurunq̄gowa kundjiri? Djadi kundjiri: ɻanguja um̄ra gole puñgaiab ɳamba wa iarun, God?

⁸ Maiirgi:rkum Jesu iñauí ɳanja m̄ra kumbuna arkulum maninja ge ni: ɻangānineri, kundjunanq̄gori, Anjudjakunja wuna ni: njiduniri njirkulum maninja?

⁹ ɳanq̄nganq̄ga wunia, ɳanq̄undjunanq̄ga imareja iñlu, Um̄ra ɳundjananq̄ga wai kundj̄abienq̄nu; ɳanq̄undjunanq̄ga, Bari b̄anu, ɳunarugu t̄jarawad minjam, wudaua baiu?

¹⁰ O! Laiburu njirkunuñ wunja I:dj' iñko:lu wundjurulu kudai kabälba ɳanja umara wai kunja, (imareja iñlu kundjunanq̄ga).

¹¹ Kuñenu, Bari b̄anu, ɳunarugu t̄jarawad minjam, maiaram nundjananq̄ga' ɳuru baiuñuru.

¹² Aua bari k̄anina, maiirgi:rkum inarugu t̄jarawad kumq̄, keñajuru ardarawaia adbäñq̄ale ɳuru; gewunja ardarawaia r̄angari kariña, God kauero:do:dala, kubadjuñiri, Wuna k̄adjinu wa m̄ra puñarwi:nja.

¹³ Njele keñajuru p̄alawalula wo:ndum maninja; peñgaraia ardarawaia kaueramurk̄ala, kaniñgundala.

¹⁴ Tjänai ingeneri Levi Alphaeus iŋko:lu mära ko:na, atja inganineri kaiug kämäŋ manma, kundjunäŋga, Tjanmalando:. Bari känina Kämälando: na.

¹⁵ Ge kuninaienia, atja ingauwoneri mindjal generi maiaram anangam maninja, publicandia ardarawaia, arworia kuda: atja karwona Jesu näŋja inalalaia kuda:.

¹⁶ Wiri-wiri näria Pharisia näria mära ingarwuna aua mindjal generi arworia näŋja, publicandia näŋja, inalalaia kubadjuŋänäŋgori. Mindjal kundjiri, djo: kejeri publicandia, arworia näŋja.

¹⁷ Jesu nuru inqänina kundjunäŋgori, Adbuludjia bämändja wa lai parwonäŋga, adbäramareja lai karwonanäŋga: wa pängengunjal ardinia ai kunja, O! arworia wunja.

¹⁸ Inalalaia John ananggaia Pharisia arkanäŋgaia kuda: kadja-mindjieneri: kariŋgal kubädjunäŋga, Äjudjakunja inalalaia John, Pharisia arkanäŋgaia kuda:kajamindjäŋga, ḥunalalaia wa padjamindjan?

¹⁹ Jesu kundjuŋänäŋgori, Äŋgo:lo:lia pänän näria gole padjamindja pänänmoia arka näŋja inqänun? Pänänmoia arka näŋja inqänun kädjinba padjamindjan.

²⁰ Lewära pitja njejenjal, pänänmoia eno: nägie arka nanja, gejau pitja arejamindjie lewära ge näŋja.

²¹ I:dja kari wobi tjuwai nära wa jarkeba pängenäŋ wobi inindiri näŋja: madji inämano: kundju, kano:ŋgu, inunala inindiri i daŋu, kunijudba mawodjinim manuŋ.

²² I:dja kari wine injunäli wa pängo:gulen waiäm manindidba näŋja: madji wine waiäm dalar kana pämäŋ, gejau wine wundur pängänu, waiam kuda: :O! wine injunäla waiäm maŋunälam maninja.

²³ Gejau kuniñaienia, Wunaiurujuau yardba corn närim rui kamäneri; inalalaia corn ri: inämura kubädjuŋga wali angenäŋjuriri.

²⁴ Pharisia kubädjununaŋga, Wai! Anudjakunja Wunaiurujuau kubädjiri ge wunia näru-näru?

²⁵ Aua kundjuŋänäŋgori, Wawu puranindjenjiri David genu, ino:ra inqänina, baia ingo:na, aua, arka aua näŋja kuda:?

²⁶ Daŋra ingejanuru maiaram God anangäm Abiathar gejau inaiuri dadjurd kära, mindjal genü wuro:dbori äŋgämiimbu nära, aia wunia näru-näru mindjal kunja dadjurd käria ekamandj, äŋgäno:na kuda: arka aua näŋja äŋgäneri?

²⁷ Gejau kundjuŋänäŋgori, Wunaiurujuau wondi kumbi:na i:dja wunja, kari i:dja Wunaiurujuau wunja;

²⁸ Gewunja I:dj' iŋko:lu Wunaiurujuau inaiuri känunäŋga.

3

¹ Njele dadjurd-kärim dara keja; ma i:dja känina ino:ri dalga kudai.

² Mu:n kauero:na, næmba Wunaiurujuau inäŋmurdu wunja; de ingarwu wunja.

³ Aua kundjuŋunäŋga i:dja ino:ri dalga kudai, Ma bowelge.

⁴ Gejau kundjuŋänäŋgori, Wunaiurujuau wunia kunuŋ wunia næŋundju, woru næŋundju? Iedjer inäŋgandju, båda inäŋjumbu? Arka kumuk kubärwuna.

⁵ Wunjili:wa äŋgo:na, ii:la inäŋmäŋänäŋgori arkulum burudum äŋgäneri, i:dja kundjuŋäŋga, Nuno:ri la mama. La mämäŋ; ino:ri umulugu kuŋgandjuiena.

6 Pharisia kariñajuru, maiirgi:rkum kubärwädeňu aua wunja, ḥarunäŋgowu iŋgadbalim.

7 Jesu, inalalaia kuda: wo:ndu' ḥuru kariñajuru; peleŋgaraia ardarawaia Galilee ałp kauerämalando:na; Judaea ałp,

8 Jerusalem alp, Idumea ałp, Jordan kanal' gärim ałp, Tyre, Sidon ḥärim alp, peleŋgaraia ḥuru karkajuruleri wunaiuru aua genj, kauerämurkala.

9 Inalalaia kundjuñanäŋgori namändi pidi:n iŋganana pelengaraia wunja, limbitja pauero: ḥana;

10 Ardarawaia ąngämurduna; gewunja ardamalimbia ąngänineri karwonanäŋga iŋgadbandana wunja.

11 Agulaia, arduria, wuno:murum mära iŋgarwuna, imäñjale ḥuru karwona, jero:l kubädjuŋ, kubäluleri, Nundju God ḥunjungu:la.

12 Njädbama kundjuñanäŋgori, Laiburu ḥanjeniñaienu pānjarandjuiri.

13 Taļamban ḥuru pai kanina ḥuru, aua nänja ai kanbu, arka ąñama gejiri; kauerämurkala.

14 Twelve (ānjenjälja) kangandeňu, aua nänja ąngänuŋ wunja, ąngajanjawu wunja, ardi:um karwäluiiri,

15 Wundjurulu kudai wunja agulaia wai ąnganbadjäb wunja;

16 Simon iñumba kungandeňu Peter;

17 James Zebedee iñko:lu a John James ḥawanäŋga; auandu iñumbandu kungandeňunäŋgandu Boanerges, gejäkawäli Mälnirinja iñko:landu.

18 Andrew a Philip, a Bartholomew, a Matthew, a Thomas, a James Alphaeus iñko:lu, a Thaddeus, a Simon Canaan ḥara,

19 Judas Iscariot kuda: aia tjiriwin iŋgo:na.

20 Maiarum dära keja. Peleŋgaraia njele dżaruk kadbieňu, gewunja kadjinba mindjäl puŋgadji:nja.

21 Jäligaia anäŋgaia wuno:murum ḥuru ąngänina, kariña ḥuru laburd iŋgadba wunja, kubädjuŋ, Maro:wa känuŋ.

22 Wiri-wiri-ḥäria arka Jerusalem i dägam jeri ąngawonal, kubädjuŋ, Aua Beelzebub kudai, agula inaiud' däňja agulaia wai kandjäbiri.

23 Ai kanbuna aua nänja, bare-bare kundjuñanäŋgori, ḥarunäŋgowu Satan wai kaiäb Satan?

24 Bandaia namba dalar kämienu kaue ḥundju-ḥundju nänja, bandaia ge kadjinba puŋgawelgen.

25 Maiarum ḥamba dalar mäŋgämienu maue ḥundju-ḥundju nanja, maiarum maue kadjinba pāmawelgen.

26 Satan ḥamba bari ingänina aue ḥundju-ḥundju nänja, aue kadjinba pāngawelgen, gole kaui kāniñaien.

27 I:dja kari maiarum iurulwora anäŋgam kadjinba dära pāŋgenjan, wulänbiri anaŋgaia wul ąngano:ŋgu wunja, ḥamba wa iurulwora auurle murd pāngamäŋ ḥari, gejau maiarum anäŋgam wul-wul kärim mäŋgandju.

28 Nidji kunjenuriri, Umära darawa pitja wai njejäbienäŋgori i:dja ąngo:lo:lia, djadi darawa dja:di kadju;

29 O! Aua dja:di ge Injandj Mämaia nänja kadjinba wai punjaičbienäŋga, umära kadjinma ḥari kundjiri;

30 Kadjuňu, Aua agula inuru kudai.

31 Ma karingal karanäŋganja, iwomomaleja kuda:; dände ąngawelgejiri, kaueräŋjanawunäŋga, ai iŋgarwuna.

³² Peleñgaraia wo:ri kauero:neri, atjä karwoneri, kubädjunañga, Wai! Nundju karanja, ḥunbomomaleja dande ḥunbärkanjiro:jiri.

³³ Aua kandjo:lba, kundju, Aŋgu-ἀŋguja naiu karanja, ḥawomomaleja?

³⁴ Wunjili:wa kanbiri arka wo:ri iŋgarwuneri, atjä ḥngauwoneri, kundju, Wai! naiu karanja, ḥawomomaleja.

³⁵ Gewunja aua ge God lai kauwonanäŋga, aia ḥawomale, ḥawomalinja, karanja.

4

¹ Tjilenda wun-man-bäli kaniingundaleri wo:ndum pälawälul' danja. Djaruk kadbiена aua nänja peleñgaraia djenbeñuru, gewunja namändi nänja dära kena, atjä kauwona wo:ndum maninja; pelengaraia ardarawaia wo:ndum wodjulu kadina kabäiba nänja.

² Darawa kaniingundala bare-bare nanja, kundjuñanäŋgori ḥngäniingundaleri.

³ Nuru njidu; wai! tjalangänja ḥara keñañuru, Tjalangänja njango:gule kundjuñu;

⁴ Ge kuniñaiena, tjalangänja njango:guleñeri, ndjakekärinja njängari:na kalumba nanja, punaria wuño:ru ḥaria kariñgunal, mindjal kubädjunañga.

⁵ Ndjakekärinja njängari:na kaiug bädäm maninja, ma kabälba pidi:n däka wäli; maiirgi:rkum ba wa kundjuñal, kabälba tjalani ḥuru-ḥuru pängangalb;

⁶ Wuno:murum märgänja ba njingengunal, wori kañurien, won-dudba ino:ra, iralga kandjuiena.

⁷ Ndjakekärinja njängari:na wonändja nänja; wonändja ba wa kubädjunañal, limbitja kauero:neri, kurab kari wa bari pängaiñdenja.

⁸ Ndjakekärinja njängarima kabälba mäniäm maninja, kurab bari kandjändala, tjalanai kubädjuniiri, karwongenjiri; bari kandjändala, atjakekäria 30, atjakekäria 60, atjakekäria 100.

⁹ Gejau kundjuñu, Aua ini:um kudai ḥuru wunja, ḥuru kaninja.

¹⁰ Wuno:murum auekama iŋgänina, arka wo:ri iŋgarwuneri ḥnnennäjla nänja, burkai kaueriäbuna bare-bare wunja.

¹¹ Aua kundjuñanäŋgori, Njiri nanja kunauwi:na wundjälgiae God ḥari; arka nänja dande ḥaria darawa kuniñaien bare-bare nänja;

¹² Gewunja mängadidjeri pämädidja ḥana, wa mära pämarwun; ḥuru ḥngänunjiri ḥuru padu ḥana, wa pungadenän madji worarkar njele pädu ḥana, wai pungaiäbienäŋgori.

¹³ Kundjunañgori, Wawu laiburu pinjidin bare-bare wuna? Narunäŋgowu pitja laiburu njiränu bare-bare darawa?

¹⁴ Tjalangänja ḥara ḥala-ḥala ko:gulejiri.

¹⁵ Andja kaduñ arka kalumba nänja, ma ḥala-ḥala ko:gulieñu; wuno:murum ḥuru ḥngänina, maiirgi:rkum kengal Satan, kano:ngu ḥala-ḥala ko: guliena arka nänja.

¹⁶ Arge kädjindjia ḥango:guliena kaiug bädäm maninja, arka ḥala-ḥala wuno:murum ḥuru ḥngänina, maiirgi:rkum tjudul ḥaria kubädba;

¹⁷ Wondudba ardo:reja arge wurura, pulagajau kaduñ; gejau murdädar, wundjo:rie kengal ḥala-ḥala wunja, maiirgi:rkum idjuwa karwona.

¹⁸ Atjakekäria kaduñ wonändja nänja ḥango:guliena; andja kaduñ arka ḥala-ḥala ḥuru ḥngänina,

¹⁹ Murdädär bändaia ḥäri, wungadjuie wulənbiri ḥäri, tjäkäri lai kauwonanqəngori, dära kunjəŋgal, ḥäla-ḥäla limbitja kumbu, kurab wuno:ra kuniŋaieṇu.

²⁰ Arka kaduŋ kabälba maṇiam maninja ḥango:guliena; arka ḥäla-ḥäla ḥaiwu karkaŋuru, kadba, kurab bari ḥəŋgaiqanda, atjäkekäria 30, atjäkekäria 60, atjäkekäria 100.

²¹ Njele kundjuŋanqəngori, Tjänaim maṇuriена maṇgandienju wunja waiwu kuni:n, waiwu inarugu, wawu ḥuwonu nänja pəmändienja?

²² Gewunja kari kundjalgienja, ḥämba wa mära pungauwi:n; kari mululu ḥäri, ḥämba wa lewəra njini puŋgenqal gäri.

²³ I:dja ḥämba ini:um kudai ḥaiwu wunja, ḥaiwu kəninja.

²⁴ Kundjuŋanqəngori, Maranindj ḥanqəng ḥaiwu wurəŋungaŋuru; kädjinu wurəŋungugule pitja njo:gulienuri; tjile pitja njanaŋawi:nuri.

²⁵ Aua kudai, pitja njanaŋawi:naŋga, aua ino:ra, pitja njəno:ŋgienqəng ge njini kudai iŋqanuŋ.

²⁶ Kundjuŋu, Wuna kädjinu bändaia God anqəngja, i:dja tjalqanganja njəŋgo:gulejiri kabälba nänja;

²⁷ Kulunu iŋqanuŋ, bari iŋqanuŋ, wundugum lewəra, tjalqanganja ba pinjenqəŋ pinjimbäŋge ḥäna, ḥarunanqəŋowu wa laiburu pəŋqanin.

²⁸ Kabälba kurab bari kaiqanda mauekama; jedmaŋgəŋgule, imuŋga njini, gejau corn arqəngja njini imuŋga nänja.

²⁹ Wuno:murum kurab iwidjara iŋganuŋ, maiirgi:rkum kuldjuru ko:gule, wulgundjiri gole keŋgunal.

³⁰ Kundjuŋu, ḥarunanqəŋowu kädjinu workundju bändaia God anqəngja? Bare-bare ḥanqəngja nanja workungugule?

³¹ Kädjinu tjalqanganja ndjəruŋ mustard, njingē, kabälba nänja njəŋgo:gulienju, pidi:n njinuŋ tjalqanganja njindarawa mandaqənja kabälba nänja.

³² Wuno:murum njəŋgo:gulienju, tjalnai kundju, njinaiud' ban däqənja irululu darawa nänja njiniŋaienu, njungalalidjerudja njinaiudj njəŋgo:gulejiri, gewunja punaria wuŋo:ru ḥaria gole atja parwa djedba ma nänja.

³³ Bare-bare darawa wuna kädjinu ḥäla-ḥäla kululanqəngori, gole ḥaiwu ḥanqəng padu;

³⁴ ḥämba wa bare-bare nänja wa puŋgenjanqəngori; argekama inalalaia kanmiimbuneri.

³⁵ Lewara gejau käle-kälem njingənina, kundjuŋanqəngori, Kanal' guru ḥäriuri.

³⁶ Pelenqəraia ḥəŋganbađbaŋgi:la, kaueraŋuru arka nänja, aua geŋida, namändi nänja. Namändi tjäkekäri aua nänja kuladi:na.

³⁷ Adadjiri mandjum maiilworam meŋgal, pələŋqərinja namändi dai njimbunal, gewunja namandi kälabu kundjuŋiri.

³⁸ Aue ḥundju-ḥundju umbände nänja kənina, kulunu kənineri bururu nänja; kauero:lunda, kubäđjunqəngja, Iniŋgundeja, gole ḥarkäriiŋiri, wawu djerara pəmändjämən?

³⁹ Barele kənina, mandjum mamaiqəmbuna, wo:ndum kundjuŋunqəngja, Abi:la, kəmuk bowi:. Mandjum wudun kundjuŋu, tjumulu njini kənina.

⁴⁰ Kundjuŋanqəngori, ḥəŋudja kunja njirkulguneŋiri? Weni wawə panjəraqəjudjarən ḥäri?

⁴¹ Djenbeŋuru karkulgunenja, arge wurura kubäđjuŋ, Indja ḥəŋguja, məndjum a wo:ndum ḥaiwu iŋgarkənqurandu?

5

- ¹ Wo:ndum kanal' gärim madburkalal Gerasene kälguwam.
- ² Wuno:murum namändi i dägu ba iñgenjunal, maiirgi:rkum kämändjerala pändjam i dägam i:dja agula inuru kudai.
- ³ Aua iñgänineri pändjam maninja; i:dja kari kädjinba njele murd pauerämenja, kari tjañadjan njiniñge;
- ⁴ Gewunja tjile-jile murd iñgamienja ilawondinja näria njiniñge a tjañadjan njiniñge, tjañadjan dalar kadbiena aua nära, ilawondinja näria kalelemina; i:dja kari wa därgangu pängäninja iñgamaiambu wunja.
- ⁵ Kädjinma, wundugum a lewära, pändjam maninja, tälämbän nära, jero:l kundjunjiri. dur känineri aue nundju-nundju kaiugu nära.
- ⁶ Wuno:murum bowära Jesu mära iñgo:na, tjäri kumän lungudja käninanängä.
- ⁷ Näla-näla daraiu jero:l kundjuju, kuluiri, Näni nenu, Jesu, God karan nära mandj nunnungu:la? Burkai nundjab God nära, pambaloa puñunareri.
- ⁸ Gewunja aua kundjujanängä, Ba beñgal, nundju agula nñunuru, i:dja i dägu.
- ⁹ Burkai kaiäbuna, Nunjumba nänanängä? Kundjunängä, Näñumba Legion; äri ardarawaia arkunuñ.
- ¹⁰ Djenbeñuru burkai kaiäbuna tämbium ma i dägam wai pandjiäbiri.
- ¹¹ Ma tälämbän manumbädbä nanja kadineri wirinäria ardarawaia pig no:wa kadineri.
- ¹² Burkai kaueriäbuna, Pig nära änjañawu, arka nära dära arkunäjañuru wunja.
- ¹³ Kanuñu:la. Agulaia arduria ba kariñgunal, pig nära dära kariñajuru; wirinäria wo:nängäli pälja kubädjüñuru wo:ndu' nñuru, 2,000 (ardarawaia), idjaba kubädjüñiri wo:ndum maninja.
- ¹⁴ Arka barui änganbädo roeri kubädaiila, malaiindem maninja barebare kadiñaieneri; wuralan' nära. Arka kariñgunal mära wunja nänanängä wuna käniñaiena.
- ¹⁵ Jesu kauerämurkäla, Mära kauero: aua agula kudai iñgänina, atja iñgänineri, tai iñgäni:na, ini:um kudai, aua legion kudai iñgänina, karkulgunena.
- ¹⁶ Arka mära iñgarwuna kubädjüñanängäri närunängowu tjumän kämienanängä agulaia kudai iñgänina, pig wunja kuda:.
- ¹⁷ Wun-man-bäli burkai kaueriäbuna maiamiñgum arkananängam i dägam iñgeñuru.
- ¹⁸ Namändi nära dära iñgeñajuriri aua agulaia kudai iñgänina burkai kaiäbuna. Atja närenandu kundjujanängä.
- ¹⁹ Aua wa pañgänäju:nja, O! kundjununanga, Baiñuru maiaram nundjanängä' nñuru, jaligaia nundjanängäia nñuru, minjenängäri wune-naiuru Inaiuri geñänu, nñundjeriwuna.
- ²⁰ Aua keñajuru, wun-man-bäli djo:jan kumän Decapolis nära wune-naiuru Jesu geñunängä; i:dja ardärawaia rängäri kariña.
- ²¹ Wuno:murum Jesu njele nñurak iñgauwona namändi nära kanal' guru, peleñgäraia ardärawaia djaruk kadbiena aua nära; wo:ndum maninja wodjulu känina.
- ²² Keñgal iñruñ ardenaiuri nära dadjurdkärim, iñumba Jairu; mära iñgo:jiri, kauwona ierdu nära.

²³ Djenbeñuru burkai kaiąb, kundjiri, Pameranja pidi:nja ɳaianąŋgąna kungadjuiri; ɳunŋunjaŋgal, ɳuno:ri ndjamandana, njąŋgąmurdieňu wunja, ndjedjed njingąnu.

²⁴ Keŋajurandu; peleŋgaraia djenbeñuru kauerąmalando:na, ɳąndoa kadjanjurieno.

²⁵ Woŋaiinja, njingę gulu: wo: kauwonanaŋgeri tjauądba manjenjalb,

²⁶ Darawa kąniŋaienanąŋga bąnmąndjia ardaraawia nąnja, darawa kanawunguleri ko:l geŋeri, njimulugu ɳuru-ɳuru wa pinjininja, dun njimbi: neri,

²⁷ Nuru njingąnina Jesu wunja, peleŋgaraia nąnja iwelbam njengunal, wobi anąŋga kąmąndanala.

²⁸ Gewunja kundjuňu, Naiu ɳąmba iŋanumandana wobi ekamandj, pitja ɳamulugu ɳewandjuie.

²⁹ Maiirgi:rku dumbulu gulu: njąŋganąŋga djabąn kuniŋaiena; pał njinina njąŋganąba nąnja njąŋgąmurduiena mareja njąŋganąŋgaia.

³⁰ Maiirgi:rku Jesu, aue wurura laiburu iŋgąnina wundjurulu aua i dąga keŋajuru, worarkar kąnina peleŋgaraia nąnja, kundjuňu, Aŋguja wobi ɳaianąŋga kąmąndanala?

³¹ Inalalaia kubądjuňunąŋga, Mąra kandjo: peleŋgaraia ɳąndoa ąŋgaŋurieňanu, Aŋguja ɳamąndanala kundjiiri?

³² Aua wunjili:wa kanbuna, mąra njaŋo: kundjuňu njąŋga wuna geňu.

³³ Woŋaiinja, njingulgunneri djedjerara njingąnineri, laiburu njingąnineri kąniŋaienanąŋga, njengunal njimbąna imanąŋale ɳuru, darawa nidji kundjuňunąŋga.

³⁴ Aua kundjuňunąŋga, Paŋmeranja, wa paŋjanųudjaran ɳąri, ɳumulugu ɳungandjuna; abi:la baiu, ɳumulugu bąnu mareja njundjanąŋgaia.

³⁵ Wąli kaluleri, kariŋgal maiaram i dągam inaiuri dadjurdkąrim anąŋgam, kubądžiri, Nundju paŋmerinja gole njimān; ąjudja kunja iniiŋgundeja njele kąndjąŋałiŋgeri?

³⁶ O! Jesu ɳala-ɳala kaluiena ɳuru iŋgąnina, inaiuri dadjurd-kąrim kundjuňunąŋga, Puŋungulgunejiri, paŋjanųudjarer.

³⁷ I:dja kari wa panąju:nja pauerąmalando: jiri aua nąnja, Peter a James a John James iwomaleja argekama.

³⁸ Maiaram inaiuri dadjurd-kąrim anąŋgam maŋgadburkal; njanini kadjuňiri mąra kanbiri, wolawuri ąŋgąnineri, kanbądemeri.

³⁹ Wuno:murum dąra iŋgeną, kundjuňangori, Aŋudja kunja njanini kuriiri, wolawuri njidinjiri? Woŋałąŋunja njimān wa pinjinin, mi:a we njimbąneri.

⁴⁰ Arka djerai kaueraŋurula. Aua, ardaraawia dąnde woląmbąra ąŋgo:na, kanmura woŋałąŋunja iranąŋga, karanąŋgąna, arka aua nąnja ąŋgąnineri, dąra keŋa njingąninum woŋałąŋunja.

⁴¹ Woŋałąŋunja njino:ri kumąŋ, kundjuňunąŋga, Talitha cumi; ge jąka wąli, Woralinja, kuŋenu, bąri bąnu.

⁴² Maiirgi:rku woralinja bąri njinina, wudawa njeňa; tjauądba manjenjal' kąri njinina. Arka maiirgi:rku rąngąri kariŋa djenbeñuru.

⁴³ Njadbama kundjuňanąŋgori, I:dja kari wuna wa laiburu padinja; kundjuňu, Njirano: mindjal geja.

6

¹ Ma i daba keŋajuru; kałguwam anąŋgam mamurkal; inalalaia kauerąmalando:

² Wuno:murum Wunaiurujuau kąnina, wun-man-baļi kaniıngundaleri dadjurd-kąrim maninja. Ardarawaia ɳuru iŋgarkaŋjurula rąngąri karija, kubądjunjiri, I:dja indja ɳambula wa wuna kudai? Anjudja wuna wuni:ndjäru kąnauwi nanąŋga i:dja indja, wundjurulu dara ino:ri nąnja kauwi:na?

³ Wawu indja tjumąndjamąndja, Mary ibanąŋga, ɳawaia James a Joses a Judas a Simon? Nawawanaŋgąńja ɳurama ɳarı nąnja wawu padin? Kauwai karijanąŋga.

⁴ Jesu kundjuŋnąŋgori, Tjo:lbąda ioimalań ino:ra wa pąŋgąnin, ɳąmba wa kałguwam anąŋgam maninja, aue madeja nąnja, maiarum anąŋgam maninja.

⁵ Ma wundjurulu dara kądjinba pungenja, adbamarejamandj kaduguja ino:ri kanmąndanala, kanmurduna.

⁶ Rąngąri keŋa iŋgarkudjarala. Maiarundjeruŋum wo:ri kanbunerı, kaniıngundaleri.

⁷ Aŋjenenjajla ai kanbuna aua nanja, wun-man-bali kannjaŋawuneri iaruŋandu, iaruŋandu; wundjurulu ka:no:na agulaia arduria nąnja.

⁸ Kundjuŋnąŋgori, Kari puraŋjuriri wuda:wa ąŋgeŋaŋjuriri, tјandur' ekama; wuro:dbori kari, widi kari, kaiug kari widi nąnja;

⁹ Ardjerdu nąnja ardjerdu ɳarı; wobi iaruŋandu tai pinjidinjiri.

¹⁰ Kundjuŋnąŋgori, Maiagekąrim maiarum dąra njirkunjąńja, ma atja njidu ma i dągam njirkunjąńja njińja.

¹¹ Tambium maiagekąrim njiri wa pitja pinjinmąń ɳarı, wa pitja ɳuru pinjingaŋjurun ɳarı, wuno:murum ma i dągam njirkunjąńja njińja, tjurnim njidjerdu waiuru djeradjera maro: wununądjaie arka nąnja.

¹² Arka karinanuru, ardi:um kubalula kuluŋan kunja.

¹³ Agulaia ardarawaia wai kanbądjabuna, ardarawaia adbamareja oil njińje kanbądja:mala, kanbądburduna.

¹⁴ Herod inaiuri ɳuru kaŋjurula; iŋumba laiburu kąniŋaiena, aua kundjuńu, John Baptist bəri kąnina imąndj i dąga, gewunja wundjurulu wuna aua nąnja ɳu:na kunuj.

¹⁵ O! Atjakekąria kubądjun, Elijah kąnuń, Atjakekąria kubądjun, tjo:lbąda kąnuń, iaruń tjo:lbądaia kądjindja.

¹⁶ O! Herod ɳuru iŋganjurula kundjuńu, John, imri: ɳaiu dur ɳanęumbuna, bəri kąnina.

¹⁷ Herod aue ɳundju-ɳundju kannjaŋawuna, John kąmań, murd kąmań bur kąrim maninja, Herodias wunja, Philip ɳawanąŋga mąŋgąnąŋganja; njińge pilin ɳąŋgawonanąŋga.

¹⁸ John Herod geŋunąŋga, Wunia ɳuru-ɳuru ɳundju kudai ɳawalo:lidj. mąŋgąnąŋganja.

¹⁹ Herodias njińge ɳanda njimaienanąŋga, Bąda ino:, kundjuńu; kądjinba puŋgenja;

²⁰ Gewunja Herod John ko:lguňala, laiburu iŋganiinanąŋga aua i:dja iąduňuru, mąmaia iŋganiina, imuludja kaŋjurula. Wuno:murum ɳuru iŋganjurula, darawa kundjuńu, tјukul ɳuru kaŋjurula.

²¹ Wuniajau kąniŋaiena, Herod kuli:ndjiau, mąŋąri ardaíuri kangand-juna ardenaiuri anąŋgaia wunja, mąnųale-ɳaria anąŋgaia wunja, i:dja ardenaiuri Galilee ɳaria wunja.

22 Herodias ibaqnqanja dära njingengunal, dgor genu, Herod tjukul kandjuna, arka kuda: mäñari näňja atja ängauwoneri; inaiuri njimbäridja kundjununäňga, Tjaniau äjudja näma tjuñundjiri, pitja näunjano:..

23 Tjauaien kundjununäňga, Näňja tjanñuniau, pitja näunjano:, bändaia näianäňga wulemi njini.

24 Njäňga dände njeňanuru, karanäňganja kundjununäňga, Anjudja inäňniau? Njäňga kundjuňu, John Baptist imri:.

25 Maiirgi:rkum dära njeňgunal inaiuri näňja, käniauwuna, kundjuňiri, Näma kune tjanñuno: weni ängäm maninja John Baptist imri:..

26 Inaiuri pakul djenbeňuru känina; mia tjauaien geňunäňga, arka wunja mäñari näňja atja ängauwoneri, kädjinba pinjingariinja.

27 Maiirgi:rkum inaiuri mäläniňara käniajawuna mu:n-häria näňja, kundjuňu imri: tjuñungaňural; aua keňanuru imri: dur kumbuna bur-kärim maninja.

28 Imri: anäňga ängäm maninja kunganurulal, njimbäridja njino:na; njimbäridja karanäňganja njino:na.

29 Wuno:murum inalalaia njuru änganina, kariňgunal, durgu tjarawäd kubädbäň, pändjam maninja kubärkandeňu.

30 Arkanawieja djaruk kadiňaiena Jesu nanja; darawa kubädjununäňga ge kadjuňu, ge änganbädiňgundala.

31 Aua kundjunäňanägori, Njirge wurura njidjurlingal wugem njuru, wäli ñoiba njidu. Gewunja ardarawaia djo:lio:li kubädjuniri, ñoiba wa puňganinjanäňgori mindjäl kunja.

32 Kariňanuru namändi näňja wugem njuru pälawäde.

33 Mara kanbärwuna ängeňanuriri, ardarawaia laiburu kadina, ma njuru pälja kubadjuň ardjerdu i dägu malaiindem mararawam i dägam, wuk kanbärwuna.

34 Aua ba keňgunal pelenqaraia djenbeňuru mara kanbuna, kandjeriwuna, ängänineri kukundjeria kädjindjia kukundja-hära ardo:reja; wunman-bali kaniňgundaleri.

35 Lewära wundur känina, inalalaia kauerämurkala, kubädjun, Tämbium mäna wugem, lewära weni wundur kunina;

36 Anjaňawu, ängeňuru wunja tämbiu' njuru maiarindjerunu' njuru wo:ri mängarwiri, ängämura wunja mindjäl kunja.

37 O! Kandjo:lbala kundjunäňanägori, Njiri arano: mindjäl kunja. Arka kubädjunäňga, Arejuňuru, änjerämura wuro:dbori kaiug darawa häri, änjerano: mindjäl kunja?

38 Aua kundjunäňgori, Wuro:dbori wodi ardarawaia njiri kudai? Njiriu, aranindj. Wuno:murum laiburu änganina, kubädjiri, Ännäjlja, djaia iärunandu kuda:..

39 Kundjunäňanägori ardarawaia atja wunja wiri-häria näňja tjo:lilia näňja.

40 Atja karwona tjudu karwiineri, hundred näňja, fifty näňja.

41 Wuro:dbori ännäjlja, djaia iärunandu känmäň, ändjo:l' kuru käle kämurkäla, wunia kulula, wuro:dbori kalemala; inalalaia ka:no:na adbäňnäle njuru änganbärkugule wunja; djaia iärunandu dalar kundjunäňgandu arka näňja.

42 Ardarawaia mindjäl kubädjun, barui kadawi:na.

43 Ilelemi tjarawäd kubädbäň, tjuñgurlu wunjenäňalu, djaia häri kuda:..

44 Arka wuro:dbori mindjäl kadjuňu i:dja 5,000 kadina.

45 Maiirgi:rkum inalalaia kundjunqanqgori naməndi dəra əngeñuru wunja, arkurle əngeñuru kanal' kuru Bethsaida ηuru, wəli peleñgaraia ənqanqawu kundjiri.

46 Pale əngaiqandiwela, kerjañuru tələmbən ηuru dadjurd kunja.

47 Kälekälem njiñqanina, naməndi wo:ndum pulaga nanja kunina, aua iārunjama kabalba nənja kənina.

48 Məra ənqo:na idjaba kadjuñu, kar kadjuñeri, gewunja məndjum baruba ənqo:neri, wulo:lum pulagajau kanmurkal, wudawa iŋgeñeri wo:ndum maninja; tjanai nejunqanqori kundjuñu;

49 O! Arka məra inqarwuna wudawa iŋgeñeri wo:ndum maninja, iñandj ənalı kubadjuñ, jero:I kubadjuñ;

50 Ardarawaia məra inqarwuna ilala kadina. Aua maiirgi:rkum kulanqanqori, kundjunqanqori, Tjukul njidu; ənqakawali, pinjirgulgunejiri.

51 Pai kənina ηuru arka nuru naməndi ηuru; məndjum wudun kundjuñu; arge wurura djenbeñuru rəngəri kariña;

52 Wa puñgadenenja wuro:dbori wunja, arkulum burudum.

53 Wuno:murum əurək əngauwona, bəndaia madburkalal Gennesaret nənja, palul' dənja murd kubadbañ.

54 Naməndi nənja ba ənqenqunal, maiirgi:rkum laiburu kadinanqaga.

55 Tjəri kubadbañ təmbium ma mararawam wo:ri mənqarwuneri, wunman-bəli adbamareja mano: kanbərkañuruleri, ma ηuru ənqanina aua inqanina.

56 Ma dəra inqengunal, maiarundjeruñum, malaiindem, wugem, adbamareja we kanbəri:la tjañ-əqrim maninja, burkai kaueriəbuna inqadbəndana wunja. iamiñgum wobi anənja mandj; arka inqadbəndanala abbuludja karkandjuiena.

7

1 Djəruk kadbienanqaga Pharisia, atjakekəria wiri-wiri-əqaria kuda:, Jerusalem i dəgu ənqenqunal,

2 Mara ənganbərwuna atjakekəria inalalaia maia arkanqaga mindjal kadjuñu ardo:ri muraməna bədaia, gejəkawali wa kulai puñgarwi:nja.

3 Gewunja Pharisia, Jew ardarawaia kuda:, ardo:ri ənqamba wa njədbama kulai puñgarwun əqri, wa mindjal puñgadjin, wunindi:ru mababaia arkanqaga karkañuru;

4 Tjañ-əqrim idəgu ənqenqal, ənqamba wa kulai puñgarwun əqri, wa mindjal puñgadjin; darawa tjəkekəri kuda: kunuñ, kadbañ karka-ηuru wunja, njəligənja, karega, ənqəm kulai ənganbərwu.

5 Pharisia, wiri-wiri-əqaria kuda: burkai kaueriəb, Añudjakunja ənjalalaia wa pareñən wunindi:ru mababaia arkanqaga nənja, maia arkanqaga mindjal kadju ardo:ri muraməna?

6 Aua kundjunqanqgori, Tjədəm Isaiah tjo:lba kundjuñu njiri wunja, njidbiñum njiljaljadbune, kədjinu wiri-wiri kauwi:nu, Worumba əndja ənqanqawu ardalim njiniñgem, Arkau iñwora ənqor i dəgu kunuñ.

7 Məljam luñgu-luñgudja kubadbara, Ənganiñgunderi əqala-əqala i:dja arkanqaga.

8 Əqala-əqala God anənja kurəmənqi, wunindi:ru i:dja arkanqaga kurənquru.

9 Gejau kundjunqanqgori, Tjədəm əqala-əqala God anənja wai kuriəb, wunindi:ru njirkanqaga wurəñungañuru.

¹⁰ Gewunja Moses kundjuṇu, Nuru aŋurandu iro:lidj, nundju karanja; aua woru ge iranąŋga wunja, karanaŋganza wunja, nidji debad kejenja;

¹¹ O! Njiri kuri:, I:dja ḥamb̄a genąŋga iranąŋga, karanaŋganza, Ge ḥamb̄a tjuŋunjam naiu ḥari Corban kunuŋ, gejəkawalı God ḥari kunaui:ŋu;

¹² Njiri wa pinjinąnun aua genangandu iranąŋga, karanaŋganza;

¹³ Ṋala-ŋala God anąŋga wunamiaru kurandju wunindi:ru njirkanaŋga nąŋja wurąŋuno:na; darawa tjəkekəri kądjinu kuri:.

¹⁴ Peleŋgaraia njele ai kanbuna aua nąŋja, kundjuŋanąŋgori, Nuru tjaŋanuru, njidarawa, wuranena;

¹⁵ Kari i:dja dąnde ḥari, dąra kejanąŋga kądjinba muramąna bąda pąŋgandjun; ge keŋgal i:dja i dągu, ge muramąna bąda kandju.

¹⁶ I:dja ḥamb̄a ini:um kudai ḥuru wunja, ḥuru kąninja.

¹⁷ Wuno:murum maiarum dąra iŋgena peleŋgaraia i dągu, inalalaia burkai kaueriąbuna bäre-bäre wunja.

¹⁸ Aua kundjuŋanąŋgori, Njiri kuda: wa puranenąn wurunąŋgowu kuda:? Wawu mąra puro:n, ge dąnde ḥari i:dja dąraq keja, muramąna bąda kądjinba pąŋgandjun;

¹⁹ Gewunja ini:um maninja wa dąra pungeňan, iŋulum maninja dąra kunjaŋa, dąnde kunjaŋuru wai kunja? Mąŋaria ardarawaia rar garia kangąndjuna.

²⁰ Kundjuṇu kuda:, Ge i:dja i dągu keŋgal, ge i:dja muramąna bąda kandju.

²¹ Gewunja mamulba i dągu, i:dja ini:um i dągu, kunjaŋgal ni: woru, wurni-wurni, maneba, wurkemąnma,

²² Wuri-wuri, albąnda, woru, wuŋgadjuie, worago:ra, ambula woru, jaum, iamuroi, woŋala;

²³ Wuna darawa woru mamulba i dągu kunjaŋgal, i:dja muramąna bąda kandju.

²⁴ Ma i dągu bəri kąnina, kejaŋuru maiamiŋgu' ḥuru Tyre a Sidon. Maiarum maninja dąra keja, I:dja kari laiburu padara kundjuṇu; O! kądjinba pąŋgaielgaienja.

²⁵ Maiirgi:rkuŋ wonaiinja, ibaŋaŋganza pidi:nja agula inuru kudai, ḥuru iŋgaŋjurula, njeŋgunal, ierdu nąŋja njimbąna.

²⁶ Woŋaiin' njiŋge Greek njinina, Syrophoenician njiŋga madeja. Burkai kaiąbuna agula ibaŋaŋganza wai iŋgaiąbunąŋga wunja.

²⁷ Aua kundjuŋunąŋga, Woŋalaląŋuju arkurle barui kadawi:nja; wunia ḥuru-ḥuru maia woŋalaląŋuju arkanąŋga ąŋganbądo:ngu wunja, kąnąŋguria ąŋganbądo:nanjori.

²⁸ Njąŋga kaio:lbala, kundjuŋunaŋga, Jau, Inaiuri, mia kąnąŋguria pąlalo:nma waiuru arkindjia woŋalaląŋuju arkanąŋgaia mindjał kubądjunąŋgori.

²⁹ Aua kundjuŋunaŋga, Ṋala-ŋala wuna tjuŋundjuṇu, ḥundjuweja baiuŋuru, agula ibaŋa njiŋgaiąndiwela.

³⁰ Njeŋaŋjurū maiarum njiŋganąŋga ḥuru, woŋalaląŋuju mąra njimbuna we njiŋgawoneri njinarugu nąŋja, agula njiŋgaiąndiwela.

³¹ Njelle kejaŋuru maiamiŋgum Tyre i dagu, Sidon bulumān keja, wo:ndum Galilee ḥuru, pulaga ḥuru maiamiŋgum Decapolis.

³² Kauerąŋuraldąga iążuŋ wombąria, Ṋala-ŋala iamidj; burkai kauerąb ino:ri aua nanja iŋgamąndana wunja.

³³ Kawai kąmąŋ peleŋgaraia i dągu iɑrun, ino:ri ini:um maninja kungandeñu, ttipa: kundjuňu, ambula kąmąndanalananąŋga;

³⁴ Andjo:l' kuru kale kundjuňu, ɳoi kundjabuna, kundjunąŋga, Ephphatha, gejakawali, Lei kuninjaienjanu.

³⁵ Ini:um lei maniŋaiena, tjlwanja ɻambula burąŋgai njimaiena, tjadąnuru kulula.

³⁶ Kundjuňanąŋgori i:dja kari piriinąŋgoriri; O! tjile gejunanąŋgori, tjlenda njele kubądjuŋ.

³⁷ Djenbeñuru rąngarı kariŋa, kubądjuniri, Aua darawa wunia kundjuňu; wombəria nuru wunja kandju, iamidj kalu wunja kandju.

8

¹ Gejau peleŋgaraia djenbeñuru njele ɻąŋgənina, ardo:reja mindjal kunja, inalalaia ai kanbuna aua nąnja, kundjunąŋgori,

² Peleŋgaraia ka:ŋaieriu, ɳaiu nanja weni lewara tjaruŋuri ɻąŋgənina, ardo:reja mindjal kunja;

³ An̄gaiamindjanya ɳąmba an̄anŋaŋawu tąmbium arkanęŋga' ɳuru, kalumba nąnja jaŋgo: pitja pare, atjäkekəria arka nąnja pąlawurde kariŋgunal.

⁴ Inalalaia kauerio:lbala, N̄arunąnŋgowu i:dja ɻąndja barui kanbado: wuro:dbori ɳuru wugem maninja?

⁵ Aua burkai kandjäbuna, Wuro:dbori wod' irarawaia njiri nąnja? Kubądjuŋ, seven (ɻąnnenŋałja).

⁶ Peleŋgaraia kundjunąŋgori, Atja njirwa kabälba nąnja. Wuro:dbori ɻąnnenŋałja kanmąŋ, wunia kulula, ko:lemala, inalalaia ka:no:nanaŋgori adbąnŋale ɳuru ɻąŋganbärkande wunja; arka peleŋgaraia adbąnŋale ɳuru kanbärkandeñu.

⁷ Djaia iɑruŋuri pidi:ndjia kuda: arka nąnja kadina; wunia ka:lulanąŋgori, kundjuňu, Arka kuda: adbąnŋale ɳuru a:rande.

⁸ Mindjal kubądjuŋ, barui kubądjuŋ; tjarawad kanbadbąŋ arki:ndjinindjia arli:wa ɻąngeneri tjungurlu seven (wunnenŋału).

⁹ Arka kadina kädjinu four thousand, (djenbeñuru); gejau kanŋajawuna.

¹⁰ Maiirgi:r Kum namandi dąra keŋa inalalaia kuda:, tąmbium Dalmanutha madburkal.

¹¹ Pharisia ba kariŋgunal, wunmanbäli burkeba kaueriabantu, kubärkäŋjiro:nanąŋga umiimbaie ɻąndjo:l' di dągu, kauero:ndjuneri.

¹² ɳoi kundjäbuna wunaiuru iŋau iŋau nąnja, kundjiri, Anjudjakunja woi madberi ɻąndja umiimbaie kubärkäŋjiro:? Nidji kuŋenuriri, umiimbaie kari woi madberi ɻąndja wa puŋgano:wienąŋgori.

¹³ Kandjändiwela, njele namandi dąra iŋgeŋa keŋajuru kanal' kuru.

¹⁴ Woŋala kadina wuro:dbori ɻąnganbädbä wunja; namandi nąnja arka nąnja ardo:reja wuro:dbori iɑruŋ ekamandja.

¹⁵ Kundjunąnųŋgori, Maranindj, li:a maräm leaven Pharisia arkanąŋga, leaven Herod anąŋga.

¹⁶ Arge wurura kubarwadeñu kubądjuňu, Gewunja wuro:dbori ɳądo:ra.

¹⁷ Jesu mära ko:na kundjunąnųŋgori, Aŋudjakunja njirwadejijiri, wuro:dbori njido:ra? Wawu puranindjan, puranenjan? Njirkau burudu?

¹⁸ Njirkumbula kudai, wawu puranindjan? Njidi:um kudai, wawu ɳuru pinjidin? Wawu ni: puraŋjurun?

19 Wuro:dbori five, (qanŋälja), aŋanŋalelema five thousand, (ardarawaia), nänja, tjungurlu wodi darawa arkindjinindjia tjärawäd kurämaŋ? Kubädjunaŋga, Twelve, (wunnenŋälu).

20 Seven, (qanŋenŋälja), four thousand, (ardarawaia) nänja, tjungurlu wodi darawa arkindjinindjia tjärawäd kurämaŋ? Kubadjuŋga, Seven, (wunnenŋälu).

21 Gejau kundjuŋnaŋgori, Wäli wawu puranenan?

22 Bethsaida madburkalal. Ambulidj kauerajuraldqaga, burkai kaueriäb ingämändana wunja.

23 Aua ambulidj ino:ri laburd kämaŋ, maiarindjeruŋ' i dägäm kaŋurula; ambula tjipa: ingo:na, ino:ri inqämändanala, burkai kaiäbuna, Koru mandjanindj?

24 Aua ale kundjuŋu, kulula, I:dja mara ka:no;; mara aŋanŋumbu ɳuwonu kädjindjia, wudawa aŋgeñeri.

25 Gejau ambulkandu tjenjile kämaŋdanala; manindjaŋa njädbama, kämurduienä, darawa mära kumbuna tjädañanma.

26 Maiarum anäŋga' ɳuru kaŋaŋawuna, kundjuŋiri, Maiarindjeruŋ' ɳuru dära puŋunjeñuriru.

27 Gejau Jesu keŋaŋuru, inalalaia kuda:, maiar indjeruŋ' ɳuru Caesarea Philippi ɳärim. Kalumba nänja inalalaia burkai kandjäbuna, kundjuŋnaŋgori, Nai' aŋguja i:dja kubädjareri?

28 Kubädjunaŋnaŋgori, John Baptist; atjäkekäria Elijah; atjäkekäria njele, iaruŋ tjo:lbädaia nänja.

29 Arka burkai kandjäbuna, Njiri nai' aŋguja kuriareru? Peter kaio:lbala kundjiri, Njundju Christ ɳunuŋ.

30 Kundjuŋnaŋgori, I:dja kari aua wunja pir-iinäŋgoriri.

31 Wunmanbaļi kaniŋgundaleri, I:dj'iŋko:lu darawa madj kuni:ŋjanäŋga, inqaiäbienä mababaia nänja, ardenaiuri dadjurdkäria nanja, wiri-wiri-ɳaria nänja, bäda inqauwi:ɳu, päle kulunu tjäruŋandu njele bari inqaiändieŋu.

32 Nala-ɳala wuna pänduräm kulula. Peter kamäŋ aua, wunmanbaļi kamaiämbuna.

33 Aua worarkar kanina inalalaia mara aŋgo:na, Peter aua kämaiämbuna, kundjiri, Njalerdu ɳuru baiuŋuru, Satan; Njundju God käri wa ni: pundjaŋurun, i:' kari ni: kundjaŋuru.

34 Peleŋgaraia ai kanbuna aua nänja inalalaia nanja, kundjuŋnaŋgori, I:dja ɳämba inqamaldo: gejara, aue Njundju-Njundju karii:nja, wongaia anäŋga manuk kumenja, ɳämbalando:nja.

35 Aua iŋaui ɳämundulba ge, pitja njoim; aua iŋaui koiim naiu wunja, wälänu-wunia wunja, pitja ɳämundulba.

36 Bändaia daraiu aŋjudjakunja i:dja käma, ge iŋaui kqakaliba.

37 Aŋjudja i:dja käno: iŋaui kqanauwi:nu?

38 Aua djiäŋ kämara ɳala-ɳala kuda: ɳaianäŋga, ändja woi mäŋgadberi wurni-wurnia, arworia nänja, I:dj'iŋko:lu kuda. pitja djiäŋ njämaŋäŋga, wuno:murum inqengal pälemba nanja Iranäŋga anäŋga, wälännaria mämaia nänja.

9

1 Kundjuŋnaŋgori, Nidji kuŋenuriri, Atjäkekäria ɳuruma kaduŋ arka nänja aŋgauwelgenjiri, debara kädjinba puŋgavkagunäŋ, mära karwu njini bändaia God anäŋga keŋgal wundjurul' däŋja.

² Pale lewəra six, (wunŋālu), Jesu kanma aua nānja Peter a James a John, tałamban ɳuru karąj ɳuru kangąjural adagāragenu; kalej kaiąbiena adbąnŋāle nānja;

³ Wobi anąnja pąlemba kadiąaiena, ardo:roi djenbeñuru, kulai-ɳąra kari kabälba nānja arge kądjindjia ardo:roi kądjinba paŋgąndjun.

⁴ Mąra karwi:nanąngori Elijah Moses kuda:; auandu kubåluleri Jesu nānja.

⁵ Peter kaio:lba, kundjunąnja Jesu, Rabbi, wunia arkunuŋ ɳuruma; jąandalpa maiaruñjurim wondi mero:; maiaruñum ɳundju wunja, maiaruñum Moses wunja, maiaruñum Elijah wunja.

⁶ Gewunja wa laiburu pąngąninja ɳanąnja iŋgaio:lba; gewunja karkulgunenja.

⁷ ɬnguban kunjąngunal djer' njindjäbunanąngori; anğuban i dągu ɳala-ɳala kunjąngunal, Indja iŋąngula ɳedura ɳanŋundjunąnja; ɳuru irąñjuru.

⁸ Maiirgi:rkum wunjili:wa mąngarwuna, kari wa mara panbarwi:nja tıle, Jesu auekama arka nānja.

⁹ Wali tałamban idagu jeriba kadjuñaliri, kundjunąnąngori, I:dja kari piriinąngoriri mąra karwuna, I:dj' iŋko.iu imąndj i dągu bąri iŋgąnuŋ njini.

¹⁰ ɳala-ɳala wuna kubärkañjurula. arge wurura burkeba kadjañbieneri ɳudja bąri iŋgąnuŋ imąndj i dągu kąnuŋ.

¹¹ Burkai kaueriabuna, kubadjuñiri, Wiri-wiri-ɳąria kubądju Elijah'urle keñgunjal.

¹² Aua kundjunąnąngori, Elijah'urle nidji keñgal, darawa kangąräñum; ɳęrunąnġowu wiri-wiri kauwi:ŋu I:dj'iŋko:lu wunja, aua darawa madj kuni:njanąnja, kaui kandjui:nja?

¹³ O! Kuñenuriri, Elijah gole keñgunal, kubadjuñanąnja kuda: lai kauwonąnąngori, kądjinu wiri-wiri kauwi:nanañga.

¹⁴ Wuno:murum inalalaia ɬnganbądburkalal, peleñgaraia djenbeñuru mąra kanbärwuna wo:ri ɬnganbärwuneri, wiri-wiri-ɳąria kuda: burkeba kanbądjębuneri.

¹⁵ Maiirgi:rkum pelengaraia ardaraawaia, mąra iŋgarwunaia, djenbeñuru rąngari kariña, wąri-wąri iŋgadburkala, wulmai kubadjuñanąnja.

¹⁶ Aua burkai kandjäbuna, Nąnąnja burkeba kariabiri?

¹⁷ Iaruŋ peleñgaraia nānja kaio:lba, Iniiŋgundeja, kąjañjurulaldu iŋąngula, agula iamidj kudai;

¹⁸ Nąnam ma iŋgam wai kaiąb, tjañalar kari kąnuŋ, iwiąk wurąngan kumbu, ro:ngoi keñeri; nunalalaia kuñenąnąngori arka wai iŋgadjąb wunja, kądjinba wai paueriaibi:nja.

¹⁹ Kandjo:lba kundjiri, Woi marąjunmandjeri njirkudjaria, Nąnąngiau njiri nānja ɳenu? Nąnąngiau njinjamá? Irañjuralgara.

²⁰ Kauerąjurulaldaǵa; mąra iŋgo:neri, maiirgi:rkum agula dalar kąmąŋ; kabälba nānja kauwona, bądawai kauwi:na tjañalar kąri.

²¹ Aua iranąnja burkai kaiąbuna, Nąnąngiau wuna kunjąngunaldaga? Aua. kundjuñu iąnd' a:ndjənu.

²² Tjilejile wai kariiñiri wia' nānja, agu nānja, bąda iŋgo: wunja; ɳundju ɳąmba ɳani tjuñundju wunja, ąndjeriwandu, ɬngawodjandu.

²³ Jesu kundjunąnąnja, Nundju ɳąmba tjunundju wunja, darawa gole puńge aua wa puŋgąñjudjaran ɳarı.

²⁴ Maiirgi:rkum worala iranąŋga jero:l kundjuňu, kundjuňiri, Naiu wa puňqəjudjarən; tjənawodju ɳənŋuňudjara.

²⁵ Wuno:murum Jesu mära ąango:na peleñgaraia niiriňu tjəri kadburąnaliri, agula inuru kąmaiąmbuna, kundjuňanąŋga, Nundju agula wombəru, ɳundjamugu, kuŋenu, ba bengal dąga, ttile dąra puňunjąŋjurunąŋgeri.

²⁶ Jero:l geňu, djenbeňuru dalar iňgämaň, ba keŋgunal; iňanda imändja kądjinba kąniňaiena; gewunja ardaraŵaia kubądjuň, Imän kąnuň.

²⁷ O! Jesu ino:ri kąmaň, brai ki:la; gejau bəri kąnina.

²⁸ Wuno:murum maiarum maninja iňgençunal, inalalaia a:daǵaragenu burkai kaueriąbuna, Ari kądjinba pedjäbi:nja.

²⁹ Kundjuňanąŋgori, Wuna kądjinu kądjinba puńgeňgunal ɳąmba wa dadjurd dkąga ma.

³⁰ Ma i dągu kariňajuru, Galilee bulumäň karinňajuru, i:dja kari wa laiburu arąnu puńgenja.

³¹ Gewunja inalalaia kaniňgundala, kundjuňanąŋgori, I:dj'inko:lu kanauwi:nu i:dja ardo:ri nąnja, pitja bəda ewuro:; bəda iňgauwi:ňu, păle kulunu tjəruňandu pitja bəri njele enu.

³² ɳala-ɳala wa puńgadenenja, karkulgundenja burkai iňgadjab wunja.

³³ Capernaum madburkalal; wuno:murum maiarum maninja iňganina, burkai kandjabuna, ɳanąŋga kurawadeňu kalumba nąnja?

³⁴ Kąmuk kubąrwuna, gewunja arge wurura kadi:neri ąnguja inaiuri iňgąnuň.

³⁵ Atjə kauwona, twelve, (qanjenňalja), ai kanbuna; kundjuňanąŋgori, Iąruň ɳaiurle ɳąmba ge, păle ardaraŵaia nąnja pitja enu, inawodjieja ardaraŵaia nąnja.

³⁶ Worala kąmaň, arka pulaga nąnja kandeňu, ɳuluruwa kaňuriri, kundjuňanąŋgori.

³⁷ Aua iňgäm iaruň ąndja woňalaląjuja nąnja ɳaňumba nąnja, ɳaiu ɳanma; aua ɳanňuma, ɳaiu wa pąňanmaň, O! aua ɳanŋuňunjaňawuna.

³⁸ John kundjuňanąŋga, Iniiňgundeja, iaruň mara kerwuna agulaia wai ąnggo:neri ɳunňumba nąnja, kedbaiąmbuna, ąri wa penmalando:nja.

³⁹ O! Jesu kundjuňu, Pąramaiąmbiri, gewunja i:dja kari, wundjurulu ɳaňumba nąnja ge, kądjinba maiirgi:rkum woru puńgengara.

⁴⁰ Aua wa ɳanda pąňadbən ɳari, ɳari nąnja kąnuň.

⁴¹ Aua agu njinjuno: djo: wunja, gewunja Christ anąŋgaia njirkunuň, nidji laňugu anąŋga kądjinba puńgoiimān.

⁴² Iaruň ąndja bi:rwidinjaria nąnja arka wa pąňanbąrkudjarən ɳari, aua ɳari iňgäm, wunianąŋga ma no:gu daraiu ileňga nąnja jarko:li kąnuň, wo:ndu' ɳuru wai iňgaiąbienju.

⁴³ Nuno:ri ɳąmba ɳari ɳunňuma, dur minjo:; wuniňu ma tjo:da wundjedjer' kuru ɳunŋunjaňa, ɳuno:ri tjəruňandu kudai ɳąmba ɳunŋunjaňajuru mamara' ɳuru, więń' kuru kądjinba tjimi puńgauwi:n nari.

⁴⁴ Ma tjəmuldja arkąnąŋgənja kądjinba debədi puńgadjin, więńu wa tjimi puńgauwi:n.

⁴⁵ Nundjerdu ɳąmba ɳari ɳunňuma, dur minjo:; wuniňu ma wundjedjer' kuru ɳunŋunjaňajuru ɳunbąndadj, ɳundjerdu tjəruňandu kudai ɳąmba ɳunŋundjəbienju mamara' ɳuru.

⁴⁶ Ma tjəmuldja arkąnąŋgənja kądjinba debədi puńgadjin, więńu wa tjimi puńgauwi:n.

47 Nungubulu ḥamba ḥari ḥunŋuma, wai minjāb; wunianu ma bändaia God anāŋga ḥuru ḥunnunjāŋaḥuru ḥungubul' tjähruŋ kudai, ḥamba ḥungubul' tjähruŋandu kudai wai ḥunŋundjābieḥu mamāra' ḥuru;

48 Ma tjamuldja arkānāŋgānja kādjinba debādi puŋgadjin, wiānu wa tjimi puŋgauwi:n.

49 Ardarawaia kārāmbal' kāri arandjui: wiān' njininge.

50 Kārāmbalja inia kānuŋ; O! kārāmbalja wulapa ḥamba wa pāŋgeŋan, aŋudjaniŋe wulapa ḥāra irewandju? Njirkaui nānja kārāmbalja kudai njidu, jāmulili ḥari njidu.

10

1 Ma i dāgu bāri kānina, keŋgal maiamingum Judaea Jordan kanal' gārim; peleŋgāraia djaruk kadbieŋunāŋga njele; gejau, kādjinu geŋirida, njele kāniŋgundāla.

2 Pharisia kauerāmurkāla, burkai kaueriābuna' Wuniowu i:dja māŋgānāŋgānja njāŋgaiāb? Kauero:ndjuneri.

3 Kandjo:lbāla kundjuŋānāŋgori, Nānāŋga Moses kundjuŋunuri?

4 Arka kubādjuŋ, Moses ənānū:la wiri-wiri njerkundju mili-mili njerkundjāba ḥāra, wai njerkundjāba.

5 O! Jesu kundjuŋānāŋgori, Gewunja njirkulum burudum wunaue wuna wiri-wiri kundjuŋunuri.

6 O! Wunindidj-i-dāgu wondijau, Auqndja, njīŋgānja wondi kanbuna.

7 Wuna wunja i:dja iranāŋga a karanāŋgānja pitja ejāndiwejāndu, māŋgānāŋgān' njininja pitja njewāndura;

8 Iaruŋandu iwiliri iaruŋamandj pitja eniŋaiejāndu; gewunja iaruŋandu wa njele pāŋgāningāndu, O! iaruŋamandj.

9 Auandu God pidjin iŋgo:nandu, i:dja tjauala: paueriāndandiri.

10 Maiarum maninja inalalaia njele wuna wunja burkai kaueriābuna.

11 Kundjuŋānāŋgori, Aua māŋgānāŋgānja njāŋgaiāb, ndjakārinja pilin iŋgauwona, wurni-wurni njināneri;

12 Njāŋga kuda: kulanāŋga ḥamba iŋgaiāb, iakāra ḥamba iŋgām, njāŋga kuri njinuŋ.

13 Woŋālalāŋuju bi:rwidinjāria kanbārkānurulaldaga, əŋgāmāndana wunja, inalalaia kanbādbaiāmbuna.

14 O! Jesu māra ko:na, māra-māra kānina, kundjuŋānāŋgori, Woŋālalāŋuju kariŋgunjalgar; kāre paro:jiri, gewunja arge kādjinjia bändaia God anāŋga.

15 Nidji kuŋenuriri, Aua bändaia God anāŋga wa puŋgāmān ḥari woŋālāŋ pidi:ndja kādjinjia, kādjinba ma dāra pāŋgeŋan ḥuru.

16 Nuluruwa kanjurula, pāli kanbuna, ino:ri kanmāndanaleri.

17 Wāli kalumba ḥuru iŋgeŋānuriri, iaruŋ wāri-wāri kāmūrkālāl, imānāŋāle ḥuru luŋgudja kānina, burkai kaiābuna, Iniiŋgundeja inia, ḥāni pitja ne wundjedjeru kādjinma ḥari ḥāma wunja?

18 Jesu kundjuŋunāŋga, Aŋjudjakunja inia kundjiara? Kari inia wa pāŋgānin, God auekama.

19 Wununaue gole laiburu ḥununjanāŋga, Bāda pāndjo:jiri, Wurni-wurni puŋjuniri, Maneba pām-əŋdjourjiri, Pare pandjanānuriri, Pielgielge puŋjuniri, Iro:lidj, karanja ḥuru aŋurandu.

20 Aua kundjuŋanāŋga, Iniiŋgundeja, wuna darawa kuŋeniri, woŋālāŋ andjānu.

21 Jesu kąnindjäŋa, nedura kundjuŋanäŋga, kululanäŋga, Tjärun juno:ra, baiunjuru, ko:l dju ąndjäŋanäŋguleria, ardjeja ąno:, wulənbiri ąndjo:l' däŋja pitja kudai ɳunjäŋu; gejau bengal, tjanmalando:

22 Iminum ɳundi-ɳundi kundjuŋu, pakul ɳäri keŋanjuru, wulənbiri ardarawaia kudai iŋgänina.

23 Jesu wunjili:wa kanbuna, inalalaia kundjuŋanäŋgori, Adbännäŋlim kunuŋ arka wulənbiri tjini:ria bändaia God anäŋga dära ąŋgeŋuru wunja.

24 Inalalaia ɳäla-ɳäla anäŋga räŋqari kubädburawuna. Mia Jesu tjile kandjo:lba, kundjuŋanäŋgori, Woŋälaläŋuju, Adbännäŋlim kunuŋ arka wulənbiri pärađ ąŋganbädburawu bändaia God anäŋga dära ąŋgeŋuru wunja.

25 Camel abi:la mandagu bulumäŋ keŋanjuru needle ambul' däŋja, i:dja tjini:ra bändaia God anäŋga dära iŋgeŋuru wunja.

26 Räŋqari djenbeŋuru kariŋa, kubädbuŋanäŋga, Äŋguja emundulbaie?

27 Jesu kanindjeri, kundjiri, I:dja nänja adbännäŋlim kunuŋ, kari God nänja; darawa gole puŋqäŋu God nänja.

28 Wunmanbäli Peter kundjuŋanäŋga, Wai, darawa kunjedjändiwela, ɳunbädbalando:na.

29 Jesu kundjuŋu, Nidji kuŋenuriri, I:dja ɳämba ąŋgaiąndiwe maiarum, ɳawawaia, ɳawawanja, karanäŋgänja, iranäŋga, woŋälaläŋunäŋgaia, kabälba, ɳaiu wunja, wälänu-wunia wunja,

30 Pitja ąnjäm ardarawaia nänja ma, weni wendjiau, maiarum, ɳawawaia, ɳawawanja, kararaia, woŋälaläŋuju, kabälba, wundjo:rie kuda;; bändaia keŋgal djini wundjedjeru kädjinma ɳäri.

31 Mia ardarawaia mäŋnäle ɳäria pitja päle aränu, päle ɳäria pitja mäŋnäle aränu.

32 Kalumba nänja kadineri, Jerusalem ɳuru pai kadineri; Jesu adbännäŋle ɳuru keŋanjuriri; rangari kariŋa; arka iŋgadbalando:neri karkulgundenja. Twelve, (ąnjenəŋälja), njele kanmäŋ, wunmanbäli kundjuŋanäŋgori wuna kaniŋiaeŋunäŋga.

33 Wai, Jerusalem ɳuru pai ɳäduŋiri; I:dj' iŋko:lu pitja eno:wi:naŋgori ardenaiuri dadjurdkäria a wiri-wirinäŋria; pitja wure päro:näŋga imäŋ kunja, pitja ąnbäqrano:näŋga edbulia,

34 Arka berka pitja ewuranana:na, pitja ttipa: ewuro:, pitja ɳoiilwa ewuranjuru, pitja bäda ewuro:; päle kulunu tjärunjandu pitja bäri enu.

35 Wodjulu kämurkalgandu James a John, Zebedee iŋko:landu, kundjuŋanäŋgandu, Iniiŋgundeja, njärenandu tjuŋundjunjärendu burkai ɳuŋnunbädjabandu.

36 Aua kundjuŋanäŋgandu, ɳäŋanäŋga kuriandareri ɳäŋnundjunurendu?

37 Kundjuŋanäŋgandu, ɻno:wandu atjä arkuunuŋandu, iakära ɳundju worawerdu maninja, iakära tjamauiim maninja, pälemba ɳundjanäŋga nänja.

38 O! Jesu kundjuŋanäŋgandu, Wa laiburu pinjidingandu ɳäŋanäŋga ɳa:d njirkunuŋandu. Koru djo: pinjiriandu cup ɳaiu djo: ɳäŋnunjäŋa, koru baptize pinjidandu baptism njiniŋge ɳaiu baptize ɳäŋnunuŋ?

39 Auandu kundjuŋanäŋgandu, Gole pedandu. Jesu kundjuŋanäŋgandu, Cup ɳaiu djo: ɳäŋnunjäŋa njirendu pitja djo; njiriandu; baptism ɳaiu baptize ɳäŋnunuŋ njirendu pitja baptize njirenandu;

40 Mia atja njirkunuŋandu ɳaiu worawerdu, tjamauiim maninja, ɳaianäŋga kunina miri njinjuno:wandu, arkanäŋga arka wunja wuna-manja kanina.

⁴¹ Wuno:murum ten, (qññenñälja), ηuru ḥngañina, wun man bali adji:la kaueramañanqandu James a John.

⁴² Gejau Jesu ai kanbuna aua nañja, kundjuñanqñgori, Laiburu njiduñ arka ḥngandiena ardaiur' kunja edbulia nañja ardaiur' kaduñanqñgori; ardenaiuri arkanqñga i:a karwi:ηunqñgori.

⁴³ Njiri nañja wurunqñgou wa puñganin; O! aua njiri nañja ηanaiuru ηenu gejiri, inawodjieja njirkanqñga pitja enu;

⁴⁴ Aua njiri nañja ηaiurle ηenu gejiri, inawodjieja ardaraia nañja pitja enu.

⁴⁵ Gewunja nidji I:dj' iñko:lu keñgunal kari iñgānawodjieju wunja, O! ḥngānawodju wunja, iñaui ḥngano: lañugu ardaraia nañja.

⁴⁶ Jericho madburkal; wäli Jericho i dägu iñgeñajuriri, inalalaia nañja, peleñgaraia djenbeñuru kuda:, Timaeus iñko:lu, Bartimaeus, ηa:d båda ambulidj, atjä kañineri kalumba mawondäram maninja.

⁴⁷ Wuno.murum ηuru iñgānina Jesu Nazareth ηära iñgānina, wunmanbali jero:l kundjuñiri, kululeri, Jesu, ηundju David ηunñungula, tjändjeriuw.

⁴⁸ Ardaraia kaueramaiambuna, kämuk iñgauwi:ηu wunja; O! jero:l kundjuñu djenbeñuru ma, ηundju David ηunñungula, tjändjeriuw.

⁴⁹ Jesu ba:d kundjuñu, kundjuñu, Ai iro:. Ai kauero: ambulidj, kubädjunqñga, Tjukul bånu, bari bånu, ai ηunbiri.

⁵⁰ Aua, wobi anqñga wai iñgaiqbuna, kurad kañina, Jesu kämurkalal.

⁵¹ Jesu kaio:lbala, kundjunu, ηani njejara kundjiarer? Ambulidj kundjuñanqñga, Rabboni, mäñqññunindj wunja.

⁵² Jesu kundjuñanqñga, ηundjunuru baiunjuru; ηundju wa pindjäñudjarenja ηunmurduwi:ηu. Maiirgi:rkum manindjäna, kalumba nañja kämalando:na.

11

¹ Jerusalem djali mäñgadba, Bethphage a Bethany nañja, inalandu kañjanawandu, kundjuñanqandu,

² Njiriñurandu maiarindjeruñu' ηuru mändjo:ri mäñgänuñ; maiirgi:rkum wäli ma dära njirkumbänañurandu, pitja mära irewandu donkey kauila murd iñgämienna, i:dja kari wen' njini kädjinba atjä parwi:njanqñga; burängai irämandu, iräñuralgandu.

³ I:dja ηämba kadjunurendu, Äñudjakunja wuna kuriandiri, wuriandu, Inaiuri iñäma kundju, maiirgi:rkum pitja paledjuru eñajanawal.

⁴ Keñajurandu, donkey kauila mära ko:nandu murd iñgabienna maiamundu' nañja dände kalumba

⁵ Atjäkekäria ma ḥngawelgenjiri kubädjunqñgandu, ηani kuriandiri donkey burängai iräñunmängandiri?

⁶ Kundjuñanqñgoriandu ge i dägu Jesu gejunqñgandu, arka kaueranañu:landu.

⁷ Donkey kauila Jesu kauerajuraldaga, wobi arkanqñga kauero:gulenqñga; aua atjä kauwonanqñgori.

⁸ Ardaraia wobi arkanqñga kalumba nañja pälöa karijanqñgeri; atjäkekäria jedmäñqñnu wungalalidjerugu dur kadjuñaliri paddock nañja.

⁹ Arka mäññale ḥngajuriri, arka kuda: pälé iñgadbalando:neri, jero:l kubädjun, Hosanna; Tjukul ηära aua iñgeñgaliri Inaiuri iñumba nañja.

¹⁰ Tjukul ḥaqri bāndaia keŋgaliri, David irai ḥarkanq̄a ḥaqri, Hosanna karəŋ ḥaqri ma.

¹¹ Jerusalem dāra keŋa; wuno:murum wunjili:wa ko:na darawa nānja, kālekalem njingq̄anina, dānde keŋaŋuru Bethany ḥuru, twelve, (qanjenŋālja), nānja.

¹² Māŋgunu, Bethany i dāgu ḥeŋgeŋgūnal, baia: ko:na.

¹³ Tjilium bōwora māra māŋgo:na jedmāŋqānu kudai, keŋgūnal, ḥām̄ba maia ma nānja mara ḥāŋgo: minja; māŋgāmurkalal, kari wa māra panbi:nja, jedmāŋqān' dāka ma; gewunja tjilium kurabjau wa pungāniŋja.

¹⁴ Maio:lbāla, kundjunq̄anq̄a, I:dja kari mindjāl pungadjiri ḥundju nānja wendji dāgu kādjinma njini. Inalalaia ḥuru kaueraŋjurula.

¹⁵ Jerusalem madburkalal; dadjurdkārim manaiudba dara kena, wunmanbāli wai kanbuna arka ko:l kadjuŋjeri, ḥeŋganbādbāŋjeri dadjurdkārim manaiudba maninja, pālalo:nma kaiug kaleŋ-ḥāria arkanq̄a tjaueri maiqbuna, adbālakārim kuda: arka kuluko:ka ko:l kadjuŋiri;

¹⁶ I:dja kari pa:nāŋju:nja tjalumba mano: iŋgaŋuru wunja dadjurdkārim manaiudba pūlāgori.

¹⁷ Kaniingundāla, kundjunq̄anq̄gori, Wawu wiri-wiri pungauwi:nja, Maiarum ḥaianq̄am pitja merimie maiarum dadjurdkārim, worumbāia ardarawaia wunja? O! njiri marandjuna kānmenma lulunŋāria arkanq̄am.

¹⁸ Ardenaiuri dadjurdkāria, wiri-wiri-naria kuda: ḥuru kadina, buluk kubārkāŋjirō:na ḥarunq̄ogowu bāda iŋgarwu; gewunja kauero:lgunāla, peleŋq̄araia ardarawaia rāŋq̄ari ḥeŋgeŋaia ḥeŋgāiŋgundaleri.

¹⁹ Kalekalem kādjinma keŋaŋuru manaiudba i dāgu.

²⁰ Māmāŋgunu tjanai ḥeŋgeŋjeri, tjilium māra marwuna maralgam wondudba i dāgu.

²¹ Peter ni: kaŋjurula, kundjunq̄a, Rabbi, wai, tjilium ḥundju wure māndjāŋunbuna maralga' njinim mānina.

²² Jesu kandjo:lbā kundjunq̄gori, God pārāŋjudjareri.

²³ Nidji kuŋenuriri, Aua genq̄a tālāmbān wuna, Tjārawād pāmie, wo:ndu' ḥuru paiqbie; iŋaui nānja ḥām̄ba wa pungāŋjudjarān ḥaqri, kādjinba pungāŋjudjarān ge ka:lu kāniŋaienju; pitja njānunq̄a.

²⁴ Gewunja kuŋenuriri, Darawa dadjurd wurāŋundju, wurāŋuniau, purāŋjudjareri gole kudai njirkunina, pitja kudai njirānu.

²⁵ Wuno:murum njirkumbālgeŋiri dadjurd wurāŋundjiri, wai wuriqb, ḥām̄ba ḥānda arāŋunma; gewunja Iranura kuda: aua q̄andjo:l' dānja iŋq̄anuŋ, umāra njirkanq̄a wai kāna pungaiqbānuri.

²⁶ Njiri ḥām̄ba wa wai puriqbun, Iranura aua q̄andjo:l' dānja iŋq̄anuŋ umāra njirkanq̄a wa wai pungaiqbun-nuri.

²⁷ Jerusalem njele madburkal; wudawa iŋgeŋjeri dadjurdkārim manaiudba nānja, kauerāmurkal ardenaiuri dadjurdkāria, wiri-wiri-ḥāria, mababāia.

²⁸ Kubadjuŋanq̄a, ḥānq̄a wundjurul' njiniŋge wuna kundjiiri? ḥeŋguja wuna wundjurulu ḥuno:na wuna tjuŋundjindjiri?

²⁹ Jesu kundjuŋanq̄gori, Tjāruŋ burkai njinjiqb, tjārio:lba, pitja ḥenuri ḥānq̄a wundjurul' njiniŋge wuna ḥānq̄undjiri.

³⁰ Baptism John anq̄a, q̄andjo:l' kāri, i:dja ḥaqri kunina? Tjario:lba.

³¹ Arge wurura kubārwadeŋju, kubādjuŋiri, ḥām̄ba workundju, q̄andjo:l' kari, pitja nje, ḥeŋudjakunja kurāŋjudjarala?

³² Nąmba workundju, I:dja ɳäri, peleŋgaraia kanbärkulgunala; gewunja ardarawaia nidji John tjo:lbäda ɳali kubädjunanäŋga.

³³ Jesu kauerio:lbala, kubädju, Wa laiburu pedin. Jesu kundjunanäŋgori, Naiu wa puñenuri ɳanäŋga wundjurul' njiniŋge wuna ɳanŋundjiri.

12

¹ Wunmanbäli kululanäŋgori bare-bare nänja. I:dja tjariŋärim ro:pa keŋa, ɳuwonu ɳäli-ɳäli kundjändäla, balaium tjäri mo:na wine kunja, maiarum karaj ɳärim wondi mo:na, tjariŋäria kanino:la, tambilum maiakäri' ɳuru keŋaŋuru.

² Kurabjau kąjaŋawuna tjariŋäria ɳuru inawodjieja, kurab tjariŋärim maninja ɳęgamura wunja tjariŋäria nänja.

³ Arka laburd kauerämäŋ, ɳoiilwa kaueranjurula, ino:ra kaueranjaŋawuna.

⁴ Njele inawodjieja iakära arka nänja kąjaŋawuna; aua imri: dai kubärwuna, wodbandagu kubädjunanäŋga.

⁵ Iakära kąjaŋawuna; aua bäda kauero:na; atjäkekäria ardarawaia; atjäkekäria ɳoiilwa kanbärkanjuruleri, atjäkekäria bädawerdaí kanbärkanaleri.

⁶ Wäli iaruŋ kudai iŋko:lu, ɳedura geŋunaŋga; pälé nänja kąjaŋawuna arka nänja, kundjuŋiri, Nuru ewuraŋuru injängula.

⁷ O! Arge tjariŋäria arge wurura kadi:na, Indja iwulgu; ɳariu, bäda ɣro:, tjariŋärim ɳarkanäŋgam pitja menu.

⁸ Laburd kauerämäŋ, bäda kauero:na, tjariŋärim i dägam wai kaueriäbuna.

⁹ Gewunja ɳäni pitja nje inaiuri tjariŋärim nara? Pitja ejengal, tjariŋäria bädawerdaí ɳjenäŋgori, tjariŋärim atjäkekäria anjanino:.

¹⁰ Wiri-wiri wuna wunu wawu mära puro:njiri; Kaiug ge wondinäria wai kadjabuna, Ge i di dägu kuniŋaiena umri: ruko:wa;

¹¹ Wuna Inaiuri i dägu, Rängäri ɳarkumbul' däŋja kunuŋ?

¹² Kubärkäŋjiro:na läburd iŋgadba wunja; pelengaraia kanbärkulgunala; gewunja kubädjidjäna bare-bare genü arka wunja; kaueriändiwela, kariŋaŋuru.

¹³ Kanbärkaŋawu aua nänja atjäkekäria Pharisia a Herod ɳäria, iŋgadba wunja ɳala-ɳala nänja.

¹⁴ Wuno:murum ɳęgengunal, kubädjunanäŋga, Iniiŋgundeja, laiburu ɳaduŋänu nidji ɳunŋunuŋ, kari wa pandjo:lguŋan; gewunja ɳundju i:dja wa pandjanindjäŋ, O! nidji God ɳäri kandjaniiŋgunderi; Wuniowu kaiug Caesar erkuno:? Worwu ge?

¹⁵ Ko:ru keto:? Wawu pedo:n? Aua laiburu kāninanäŋgori adbiŋum mäljaljadbuneja, kundjunanäŋgori, Aŋudjakunja tjäro:ndjuiri? Kaiug wuranjuralgära, ɳanŋunindj wunja. Kubärkaŋurulaldäga.

¹⁶ Gejau kundjunanäŋgori, Anŋuja anäŋgam iminum mäna, wiri-wiri wuna? Kubädjunanäŋga, Caesar anäŋga.

¹⁷ Jesu kundjunanäŋgori, Caesar irano: Caesar anäŋgaia, God irano: God anäŋgaia. Djenbenjuru rängäri kauerämurawuna.

¹⁸ Kauerämurkal kuda: Sadducia, arka kadju adbändj i dägu wa bari padjändien, burkai kaueria-buna, kubädjuŋiri,

¹⁹ Iniiŋgundeja, Moses wiri-wiri kundjuŋunjäri, I:dja ɳawananäŋga ɳämba debära iŋgena, mäŋgäŋanäŋganja pälé ɳäŋgaiändiwe, woŋälän

kari wa pañgaiqandiwen, ḥawanq̄a māñgānq̄anja njimenja, woñalānuja aŋgaiq̄anda ḥawanq̄a wunja.

²⁰ Nawawaia aŋnenq̄alja kadina; iwulgu māñgānq̄anja njimān, debāra keña, woñalānuja kari wa pandjāndiwenja;

²¹ Pulai njimān, debāra keña, woñalānuja kari wa pandjāndiwenja;

²² Ge pula: ḥāra, aŋnenq̄alja woñalānuja kari wa panbādjandiwenja. Pāle nānja woñaiinja kuda: debāra njeña.

²³ Adbandj' i dāgu bāri aŋgānuŋ māñgānq̄anja nāni anāngānja pitja njenu? Gewunja anjennq̄alja njingarkaŋjuruleri māñgānq̄gorinja.

²⁴ Jesu kundjuŋnāŋgori, Wawu wuna wunja kurāmiädma, mili-mili a wundjurulu God anānja wa laiburu pinjidin ḥāri?

²⁵ Wuno:murum adbāndj i dāgu bāri aŋgānuŋ, kari wa pānān parwān, kari wa pānān padawi:n; O! wālānq̄aria qndjo:l' dānja kādjindjia kaduŋ.

²⁶ Mia adbāndja wunja bāri aŋgaiq̄andieňu; wawu māra puro:njiri mili-mili nānja Moses anānja, Irululu wunja, God kalulunānja, gejunānjeri, Naiu God Abraham anānja, God Isaac anānja, God Jacob anānja?

²⁷ Aua God adbān ḥāra ḥāru-ḥāru, ardqedjerkāra; djenbeñuru kurāmiädma.

²⁸ Iaruŋ wiri-wiri ḥāra keñgunal, ḥāru kanganjurula burkeba aŋgaiq̄bieneri, laiburu īngānina tjadānuru aŋgaio:lbāla, burkai kaiqbuna, Nānānja wununauie kauurle darawa nānja?

²⁹ Jesu kaio:lbāla, Kauurle kunuŋ, ḥāru njidu, Israel; Inaiuri God ḥarkanānja, Inaiuri iāruŋamandj kānuŋ;

³⁰ Nedura djuŋānja Inaiuri God ḥundjanānja ḥunnaui dara nānja, ḥunŋandj irara nānja, ḥuni:um mararawam maninja, ḥundjurulba mararawam maninja.

³¹ Tjākāri wuna, Nedura djuŋānja māmāŋgalja ḥundjanānja ḥunge ḥundju-ḥundju kādjīnu. Wununauie tjākāri wunaiuru wa puŋgānin wuna nānja.

³² Wiri-wiri ḥāra kundjuŋnānja, Nidji, Iniiŋgundeja, tjadānuru kundjī:ŋu. Aua iāruŋ īngānuŋ; iakāra kari auekama;

³³ Aua ḥedura wunja īnaiui dara nānja, ini:um mararawam maninja, iurulba mararawam maninja, māmāŋgalja ḥedura wunja aue ḥundju-ḥundju kādjīnu, wunaiud' ban dāgu ma irarai wori tjāmi wunja, lānugu nānja.

³⁴ Jesu māra īnq̄o:na ini:u' ḥāra īnq̄aio:lbāla, kundjuŋnānja, Nundju bāndaia God anānja bōwora wa puŋgānin. Pālejau i:dja kari dārāngu wa padinjā burkai īngadjāb wunja.

³⁵ Jesu kandjo:lbāla, kundjuŋu, aŋgāniŋgundaleri dadjurdkārim man-aiudba nānja, Nārunānq̄owu wiri-wiri ḥāria kubādju Christ David īnko:lu?

³⁶ David aua ḥundju-ḥundju kundjuŋu Ināndj Māmaia nānja, Inaiuri kundjunānja Inaiuri ḥāianānja, Atja bōwa ḥaiu worawerdum maninja, Ardaurgundjia ḥundjanānjaia aŋandju njini ḥundjerduŋarı ḥundjerdu waiuru.

³⁷ David aua ḥundju-ḥundju Inaiuru kundjuŋa; ḥambula wa īnko:lu? Peñengaraia tjukul ḥāri ḥāru kaueranjurula.

³⁸ Aŋgāniŋgundaleri kundjuŋu, Maranindjānāŋgori wiri-wiri ḥāria, wobi kārāŋgen' nānja wudawa ḥeju kadju' wulmai tjaŋqārim maninja lai kauwonanānq̄gori,

39 Adbałąkarim karąŋ ḥarim dadjurdkarim maninja, ardarub kąrąŋ ḥarim maia kuri ḥęganunjau;

40 Arka maiarum ardjo:jo:ria arkanąŋgam mindjal kadju, adja:djin bądaia dadjurk kąrąŋen kadju; ḥandja wure wundjunęgundia pitja pąram.

41 Atjā kauwona kaiugkärim mąndjo:ri, mąra kanbuna peleńgaraia kaiug karkąndeňu kaiugkärim maninja.

42 Njeŋgunal ndjaruŋunja ndjenja ndjo:rinja, njęŋga kungandeňu kaiug pidi:n tjəruŋandu.

43 Inalalaia ai kanbuna aua nąnja, kundjuŋanąŋgori, Nidji kujenuriri, Njina ndjenja ndjo:rinja kungandeňu dara man dągu ardarawaia nąnja karkąndejiri kaiugkärim maninja; gewunja arka ardarawaia kubąrkąndeňu darawa arkanąŋga nąnja; njęŋga pidi:n njęŋga-nęŋga nąnja kungandeňu darawa kanawunguleri, darawa njiniŋge njęŋganiŋiri.

13

1 Wąli dadjurdkärim manaiudba i dągam inęgeňajuriri iążruŋ inalala kundjuŋanąŋga, Iniŋgundeja, manindj ḥęjudja kądjinu kaiug, ḥęjudja kądjinu maiarum!

2 Jesus kundjuŋanąŋga, Ko:ru mandjanindj maiarum mąna manaiudba? Nuruma kądjinba puŋgąmąŋgien kaiug tjəruŋ tjąkąri nąnja, nąmba pitja wa puŋgaiąbien.

3 Wąli atjā inęgauwona kurandu Oliva ḥarı nąnja, dadjurdkärim manaiudba mąndjo:ri, Peter a James a John a Andrew mululu burkai kaueriabuna.

4 Minjenjari, wuna ḥanąŋgiau pitja njęnu? ḥęjudja umiimbaie wuna darawa ko:rug kąni:ńu?

5 Wunmanbali Jesu kundjuŋanąŋgori, Maranindj i:dja kari pinjirbąrkadjuiri.

6 Ardarawaia pitja areŋgal ḥęniumba nąnja, pitja bare Naiu ḥęnuŋ, ardarawaia pitja ḥęnbaradju.

7 Wuno:murum ḥuru njirkunuŋ mǎlanim, wǎląnu mǎlani 'ḥarı, djerara pąmąrąmeri, wuna madj kunjęŋgunjal; umindjuŋuru wąli kui.

8 Gewunja worumba pitja bęri arąmurkie worumba nąnja, bąndaia bąndaia nąnja; kabąlba ḥulin-ḥulin pitja mewi: maiagekärim maninja; wurkalba pitja menu; wuna wundjaŋuru wurgunu ḥarı.

9 Mia maranindj njiri wunja, pitja ḥęnbęranino: nuri karwądeja nąnja; dadjurdkärim maninja pitja ḥoiilwa njiraŋurie, adbąnęjale ḥuru ḥarai a arderaiuri pitja njirawelge ḥaiu wunja wunąŋjadjaie arka nąnja.

10 Wǎląnu-wunia kauurle madj ardi:um kuluienja worumbaia ardarawaia nąnja.

11 Wuno:murum njinjumbąrkąŋuru ḥęganbądino:nuri, gewurle djerara pąmąrąmeri ḥęnąŋga pitja wurąŋulu; ge pitja kąnino:wi:ńunuri gejau, ge wuralu; gewunja njiri ḥuru-ḥuru wurąŋulu, mia Iňandj Mąmaia.

12 Nawaia pitja inęganiño: ḥawanaŋga iman kunja, iranaŋga inko:lu; woňałaląŋuja pitja bęri arąmurkie ardenaiuri nąnja, pitja ḥęnbęrandju adbąn kunja.

13 Pitja njiro:ndjurie i:dja ardarawaia nąnja ḥęniumba wunja; mia aua birem bire geja umindjuŋuru njini, aia pitja emundulbaie.

14 Wuno:murum mąra wurąŋunbu wemunbu mawodbaŋarı kauwelęjiri ma wunianąŋga ḥuru-ḥuru, (aua mąra ingo: kunenenja), gejau Judea nanja ḥęganuŋ tąłambąn ḥuru kubądii:nja;

¹⁵ Aua maiarum karəŋ nənja iŋgənuŋ, jeri pəŋgawenja, dəra pəŋgejiri əŋgəmura wunja maiarum anəŋgam maninja.

¹⁶ Aua paddock nənja iŋgənuŋ djo:li pəŋgəniri wobi iŋgəmura wunja.

¹⁷ Wurgunu arka nənja mənduwaiia əŋgənuŋ, arka nanja ənumugu əŋganbədo: jiri lewəra ge.

¹⁸ Wurəniau imaiajau puŋgəniri.

¹⁹ Gewunja lewəra ge pitja njənu wurgunu wuna kədjinu wa puŋgəninja wundjaŋuru i dəgu wondijau ge God wondi əŋgo:na wen' njini, kədjinba puŋgənin.

²⁰ Nəmba wa Inaiuri gejau tjaу puŋgandjunja, iwiliri kari wa pan-mundulbenja; O! adburieja wunja, arka əŋgəmurai, lewəra ge tjaу kungandjuna.

²¹ Gejau i:dja nəmba kadjunuri, Wai, Christ ənru kənun wai, ma! arəŋudjara;

²² Gewunja pitja bəri araiəndie Christ təbareja, tjo:lbədaia təbareja, umiimbaie, rəŋqəri pitja pərəmiimbu, əŋganbərkadju wunja, nəmba kadju, adburieja.

²³ O! Maranindj; wai, darawa kauurle kuŋenuniri.

²⁴ Lewəra gejau, wurgunu ge pəle nənja, marənunja wundugum pitja njeniŋaie, kunjila raləli pitja wa puŋgandjun,

²⁵ Jəlŋgandam andjo:l' di dagu pitja mewari:, wundjurulu əndjo:l' kəri pitja ənlin-ənlin njawi:.

²⁶ Gejau pitja məra irewu I:dj' iŋko:lu iŋgeŋgaliri əŋguban nənja wundjurulu dara, pəlemba nənja.

²⁷ Gejau pitja ənjaŋaŋawu wələnnəria, adburieja anəŋgaia pitja dərəuk ənbərəmeri məndjum maiarunjurim i dəgam, kabəlba mamindjuŋuru i dəgam, əndjo:lu umindjuŋuru njini.

²⁸ Weni təlilium maninja laiburu njidu bəre-bəre manəŋgam; wuno:murum malalindjeruba marəmbul' məŋgənuŋ, jedməŋgənu ko:gulejiri, laiburu njidu mirinjumu lo:jenda.

²⁹ Wuna kədjinu njiri kuda:, wuno:murum məra wurəŋunbu wuna kəniŋaienjiri, laiburu njidu wodjulu kənun, maiamundu' nənja.

³⁰ Nidji kuŋenuriri, Woi məŋgadberi əndja kədjinba kəmburuk padin, wuna darawa ko:rug kamienjū njini.

³¹ Əndjo:lu a kabəlba pitja kəmburuk arənu, əŋla-əŋla ənianəŋga kədjinba kəmburuk puŋgən.

³² Lewəra gejau i:dja kari wa laiburu padin, kari wələnnəria əndjo:l' dənja, kari Iŋko:lu, Iraia ekamandj.

³³ Maranindj, mu:n maro:, dadjurđ wuri:; gewunja wa laiburu pinjidiŋ əŋjudjau kənun.

³⁴ I:dja kədjindja, naua-naua atja iŋgənuŋ təmbium maiakəri' nənja, maiarum anəŋgam məŋgaiəndiwe, ardawodjieja əŋla-əŋla əŋgənino:la, ardjeruŋadjeruŋ ənun wunja, gejuniŋga maiamunduŋara mu:n kunja.

³⁵ Mu:n maro: gewunja, wa laiburu pinjidiŋ əŋjudjau iŋgeŋgal inaiuri maiaranjara, nəmba kəlekəlem, nəmba karo:ŋgum, nəmba mi:puradba, nəmba məməŋgunu;

³⁶ Nəmba məlja-məlja iŋgeŋgal məra njinjumbu kulunu njirkunuŋ.

³⁷ Ge əŋəŋundjunuri ardaraia kuŋenəŋgori, Mu:n maro:.

14

¹ Pale lew̄ara tjaruŋandu Wukiau, maia iroroi; ardenaiuri dadjurdkaria, wiri-wiri-ŋaria kuda: kub-arkanjiro:na mululu ingadba wunja, bąda ingarwu wunja.

² Gewunja kubądjuŋ, Kari maŋqrijau, madji jauum pamänu peleŋḡaraia nanja.

³ Bethany nänja inq̄anineri, maiarum maninja Simon leper anq̄angam. atja ingauwoneri mäñari nänja, woŋaiinjä njeŋgunal alabaster mulugu kudai ąngaiameri nära nard inia nara-ŋära, mulugu kule-mala, pälulu kundjuŋu imri: nänja.

⁴ Mia atjäkekäria arge wurura ardji:la kauer-ämaŋ, Aŋudjakunja ąngaiameri nära indja wundur kauwi:ŋu?

⁵ Gewunja ąngaiameri nära indja ko:l paŋgäni:nja kaiug dara wunja, ardjeja nänja paŋgäno:wi:nja. Jau njimbärkaŋjurula.

⁶ O! Jesu kundjuŋu, Njininja; ąŋudjakunja njiraŋalingeri? Wunia kundjuŋara.

⁷ Ardjeja kudai njiri kädjinma njiduŋ, ŋämba ne wuräŋundju wunia wuriŋnäŋgori, naiu kädjinma wa panjiraŋjurun.

⁸ Njäŋga kundjuŋu ge wunja. Njäŋanäba kauurlejau maiamala ro:k kunja.

⁹ Nidji kuŋenuriri, Ma maiągekarim maninja wälänu-wunia ardi:um kaluienä bandaia daraiu nänja, ge woŋaiin' njina geŋu pitja njaluie ni: njingaŋurieŋu wunja.

¹⁰ Judas Iscariot, iärun twelve, (ąnnennäŋla), nänja, ardenaiuri dadjurdkaria kanmurkälaŋuru, ąngäno:näŋga wunja.

¹¹ Arka, wuno:murum ŋuru ąngäni, tjukul kadineri, tjauaien kubądjuŋanäŋga kaiug inq̄ado: wunja. Aua kuŋänjio:na ŋärunäŋgowu wuniama ąngäno:näŋga.

¹² Lew̄ara kauurle maia iroroi ŋäri, Wukiau ingarwuneda, inalalaia kubądjuŋanäŋga, Njäŋam njiriuri kundji:ŋäri ardamanja anjerkungändju, Wukiau mindjäl tjuŋundju wunja?

¹³ Inalalandu kaŋaŋawandu, kundjuŋandu, Manaiudba ŋuru njiriŋurandu pitja njinjamändjerandu i:dja wurawa agu mano: kaŋuriri; irämalando:wandu;

¹⁴ Ma dära inqeŋuru wurinäŋgandu i:dja maiara' ŋära, Iniŋgundeja kundjiri, Njäŋam balaium nauadjen ŋärim ŋaianäŋgam, ma Wukiau pitja mindjäl ne ŋänalalaia nänja?

¹⁵ Aua ŋundju-ŋundju pitja njinjamäimbandu balaium karäŋ ŋärim manaiudba manamanja mäŋgandjuiena; ma ardamanja arandju ŋäri wunja.

¹⁶ Inalalandu keŋaŋurandu manaiudba mamurkalalgandu, mära ko:nandu kädjinu geŋunäŋgandu, Wukiau ardamanja kangändjunandu.

¹⁷ Kälekälem njingäni, aua keŋgal twelve, (ąnnennäŋla), nänja.

¹⁸ Wäli atja aŋgauwoneri, mindjäl kadjuniri, Jesu kundjuŋu, Nidji kuŋenuriri, iäruŋ njiri nänja tjiriwin pitja mewara.

¹⁹ Wunmanbäli pakul kadineri, iäruŋ iärun kubądjuŋanäŋga, Naiu?

²⁰ Aua kundjuŋanäŋgori, Iärun twelve, (ąnnennäŋla), nänja, naiu nänja ąngäŋam maninja tjäkäl kaiab.

²¹ Mia I:dj' inko:lu ko:ru keŋuru kädjinu wiri-wiri kauwi:nanäŋga; O! wurgunu i:dja nänja aia nänja I:dj' inko:lu tjiriwin mäŋgauwi:na. Wunianäŋga ma i:dja aia ŋämba wa paŋgalelwenja.

²² Wäli mindjal kadjuñiri, maia kämäŋ, wunia kulula, kålemala, kano:na, kundjuñu, Iräm, indja əŋjanäba.

²³ Cup kämäŋ, iŋgo:lbo:na kano:na, ardarawaia djo:jo: kubädjuñanäŋga.

²⁴ Kundjuñanäŋgori, Indja gulu ɳaianäŋga, tjaueien ɳäri, pälulu käninjaienj ardarawaia wunja.

²⁵ Nidji kuñenuriri, Käđjinba njele djo: päŋenjan kurab wungalalidjerugu ɳära, lewära ge njini injuñali pitja djo: ɳeju bändaia God anäŋga nanja.

²⁶ Kan əŋgänila dände kariñañuru kurandu Oliva ɳäri ɳuru.

²⁷ Jesu kundjuñanäŋgori, Njidarawa pitja ɳäri njiramie; gewunja wiri-wiri kauwi:nu, Kukundja ɳära pitja ɳoiił ɳenäŋga, kukundjeria pitja tjauala pala aröwa.

²⁸ Wunmanbu kunina, päle bari ɳanñundjändieñu, njidbäññale ɳuru pitja ɳejuñuru Galilee ɳuru.

²⁹ Gejau Peter kundjuñanäŋga, Ardarawaia ɳämba ɳäri əŋgämiñeu, ɳaiu kari.

³⁰ Jesu kundjuñanäŋga, Nidji kuñenu, weni wundugum, punära tjärñandu wäli wa jero:l pungen ɳäri tjärñuri pitja ɳunjariiara.

³¹ O! njädbama djenbeñuru kulula, Naiu ɳämba debära ɳanñunjanja ɳundju ɳanja, käđjinba päñariinu. Ge käđjinu kuda adarawaia kubädjuñ.

³² Tambium madburkal Gethsemane mäŋgarimiena; inalalaia kundjuñanäŋgori, Nuruma atja njirwa, wäli dadjurd ɳanñundju.

³³ Kämuri aua ɳanja Peter a James a John, wunmanbäli djenbeñuru rängäri keñja, tjäbära mamienanäŋga.

³⁴ Kundjuñanäŋgori, ɳäñuma pakul djenbeñuru ɳanun, ɳämäŋ njini; ɳuruma atja njidu, mu:n maro:.

³⁵ Mäññale iraiu keñajuru, kabälba ɳanja kauwona, dadjurd kundjuñu ɳämba käñuñ wunja aua i dägu päŋgawäñdjaļu.

³⁶ Kundjuñu, Abba, Iraia, darawa gole pindji:; cup wuna tjaño:ŋgu; wunmanbu kunina, kari ɳaiu ne ɳanñundju, O! ɳundju ɳe tjuñundju.

³⁷ Keñgal, mära kanbiri kulunu əŋgänuñiri, Peter kundjuñanäŋga, Simon, ko:ru kulunu ɳunuñiri? Wawu mu:n pämändjo:ndjiri tjärñiau?

³⁸ Mu:n maro:, dadjurd wuri: pinjiriñuriri wuŋgundjuie ɳuru; arkuma korega, arwiliria djima.

³⁹ Njele keñajuru, dadjurd kundjuñu, ɳäla-ɳäla tjaue njele kulula.

⁴⁰ Njele keñgunal, mära kanbunga kulunu əŋgäñineri, arkumbula nima djenbeñuru kunineri; wa laiburu padinja ɳanñanäŋga workundjo:lba kubädjuñ.

⁴¹ Keñgal pälejau, kundjuñanäŋgori, Kulunu njidu weni, ɳoiba njidu, gole wäli, gejau kunjanäŋgunal; wai, I:dj' iŋko:lu tjiriwin iŋgauwi:nu arworia ardori ɳanja.

⁴² Bari njidu, ɳäriuri; wai, aua tjiriwin mäŋgo:wara wodjulu käñuñ.

⁴³ Maiirgi:rkum, wäli kaluleri, keñgal Judas, iärun twelve, (əŋnjenŋälja), ɳanja, aua ɳanja peleñgäraia kuldjuru a dia kudai, ardenaiuri dadjurd kařia i dägu, wiri-wiri ɳäria, mababaia i dägu.

⁴⁴ Aua tjiriwin mäŋgo:nanñanäŋga umiimbaie kano:na, kundjuñiri, Aua iŋangulbo:. aiąkawäli; iräm, ɳämululum iraňuru.

⁴⁵ Wuno:murum iŋgeñgunal, maiirgi:rkum kämurkala, kundjiri, Rabbi, ko:lbo:na.

⁴⁶ Ardori kauerämändanala, kauerämäŋ.

47 O! iaruñ arka nänja ma ąngauwelgenjiri, kuldjuru anäŋga ri: kämäŋ, inaiuri dadjurd kåra inawodjieja ko:na, ini:um dur mo:na.

48 Jesu kandjo:lbala, kundjuŋänäŋgori, Ko:ru ba njireŋgunal lulun ńära nänja kädjindia, kuldjuru a dia kudai ląburd tjäräŋunma wunja?

49 Tjile-jile ńännjuninanuriri dadjurdkärim manaiudba nänja njinnuniŋgundaleri, njiri wa pänjiranjurunja; mia wuna kuniŋaiena mili-mili ko:rug ąngämięnu wunja.

50 Ardarawaia kaueriąndiwela, kubädaaila.

51 Algunja iaruñ kämalando:na aua nänja, wobi däda ńära womura ıngänina, inämiari injanäbekä manma; ląburd kauerämäŋ;

52 Wobi däda ńära kämäŋgi:la, inämiari kundaiila.

53 Jesu kielwa kauerajurula inaiuri dadjurd kåra ńuru; djaruk kadbi-enä aua nänja miriňu ardenaiuri dadjurd kåria a mababaia a wiri-wiri ńäria.

54 Peter bōwora kämalando:na, mamulba njini, maiarum maninja, inaiuri dadjurd kåra anäŋgam; atjä kauwoneri mäläni' ńäria nänja, aua därarära kundjuŋiri käläŋgala geñiri więnu.

55 Ardenaiuri dadjurd kåria, karwädeja ardarawawaia kuda, kubärkäŋjiro:na wunäŋadjiae Jesu wunja bąda ıngarwu wunja; wa mära puŋgarwi:nja.

56 Ardarawaia tjibareja kadäŋädjaienanäŋga, ąngäŋäŋädjaiena arge wurura wa panbädburkenja.

57 Atjäkekäria karwelgenja, tjibareja kadäŋädjaienanäŋga, kubädjuŋiri,

58 Nuru kerkaŋjurula geñiri, Mäna dadjurd kårim wondi mäŋgauwi:na ardori njiniňge pitja mäŋämandju, lewära tjärüŋuri nänja pitja wondi mäño: maiakärim wondi mäŋgauwi:nu ardori mäŋämiadba.

59 Wurunäŋgowu ąngäŋäŋädjaiena arge wurura wa panbädburkenja.

60 Inaiuri dadjurd kåra pulaga nänja kauwelgenja, Jesu burkai kaiäbuna, kundjuŋiri, Ńänaŋga ąndja ąngäŋäŋädjaienäŋu?

61 Aua kämuk ko:na, kari wa pängaio:lbenja. Njele inaiuri dadjurd kåra burkai kaiäbuna, kundjuŋga, Ko:ru Christ ńunuŋ, Tjukul ńära ńunüngula?

62 Jesu kundjuŋu, Naiu ńänuŋ; pitja mära irewu I:dj' iŋko:lu atjä ıngänuŋiri wundjurulu worawerdu maninja, ıngengaliri ąnguban nänja ąndjo:l' kåri.

63 Inaiuri dadjurd kåra wobi anäŋga dalar kämäŋ, kundjiri, Ńänia miri adäŋäđjaieja ąngänuŋ kuriiri?

64 Djadi ńuru kurajurula, ńänaŋga ni: njidun? Ardarawaia wure kubädjuŋanäŋga imäŋ kunja.

65 Atjäkekäria wunmanbäli ttipa kauero:na, imiňum womura mar-wuna, paui kauerämäŋ, kubädjuŋanäŋga. Tjo:lba minje: mäläni' ńäria kauerämäŋ dad kubädjuŋanäŋga arduna njiniňge.

66 Wäli Peter waiuru ıngänina maiarum maninja, njeŋgal ndjäruŋunja njinawodjenja inaiuri dadjurd kåra anäŋganja;

67 Mära iŋgo:na Peter kalguneri, känindjäŋa, kundjiri, Ńundju kuda: Nazareth ńära, Jesu nänja, ńunineri.

68 Aua kariina, kundjuŋiri, Naiu wa laiburu pänganin, wa puŋanenäŋ ńäni kundjiiri; dände keňajuru männäli' ńäri' ńuru, gejau puňara jero:l kundjuŋu.

69 Njinawodjenja mära ko:na wunmanbäli njele arka ma ąngauwelgenjiri kundjuŋanäŋgori, Indja iaruñ arka nänja.

70 O! aua njele kariina. Wäli pälejau njele arka ma ąngauwelgenjiri Peter kubädjunaŋŋa, Nidji ɳunuŋ arka nänja, Galilee ɳära ɳunŋunuŋiri.

71 O! Aua wunmanbaļi djadi kundjuŋu, kanŋuo:na, Wa laiburu pąŋaninnŋa i:dja indja iräŋjunbalundjiri.

72 Maiirgi:rkum tjlenda punära jero:l kundjuŋu. Peter ni: kuŋgaŋjurula ɳala-ɳala Jesu geŋunŋa, Punära tjlenda wäli wa jero:l puŋgen ɳäri, tjäruŋuri pitja ɳunjariiara. Wuno:murum ge ni: kaŋjurula, wola kundjuŋu.

15

1 Maiirgi:rkum mämäŋgunu ardenaiuri dadjurd käria, mababaia nänja, wiri-wiri ɳäria kuda:, karwadeja ardarawaia, kubärwadeju, Jesu murd kauerämäŋ, kaueranjurula, Pilate kaueranino:lanŋa.

2 Pilate burkai kaiäbuna, Ko:ru ɳunaiuru Jew arkanŋa? Aua kaio:lbäla, kundjunŋa, Kundjaluiri.

3 Ardenaiuri dadjurd käria de kubärwunanŋa darawa.

4 Pilate tjile burkai kaiäbuna, kundjuŋiri, ɳundju kari wa pandjio:lbäŋ? Wai, tjäruŋ ɳanŋa wuna de ɳunŋumbärwu?

5 O! Jesu tjile wa pąŋgaio:lbenja; gewunja Pilate rangäri keja.

6 Mäŋäria kurijau buräŋgai inğämäŋerida arka nänja iaruŋ bur inğani:neri, aua inğadiauwuna.

7 Iaruŋ känina inğärimiena Barabbas, murd inğämiena arka nänja bari ąngaiändien, i:dja bari ąngaiändien bąda ąnganbärwuna.

8 Peleŋgäraia pai kadina wunmanbaļi burkai kaueräbuna ge kädjinu geŋanŋoririda.

9 Pilate kandjo:lbäla, Buräŋgai imnjämñäri kuri:ara Inaiuri Jew arkanŋa?

10 Gewunja laiburu känina muŋur kunja ardenaiuri dadjurd käria inğadino:la.

11 O! Ardenaiuri dadjurd käria kanbädjurujuro:na peleŋgäraia, aua Barabbas buräŋgai inğämäŋägori.

12 Pilate tjile kandjo:lbäla kundjuŋanŋgori, ɳäni ge kuŋenŋa iräŋundim Inaiuri Jew Arkanŋa?

13 Arka njele jero:l kubädjuni, Wongaia nänja ande.

14 Pilate kundjuŋanŋgori, Ajudja kunja, ɳanŋa woru kundjuŋu? Djenbenjuru jero:l kubädjuni, Wongaia nänja ande.

15 Pilate korega kundjuŋu peleŋgäraia jedji ąngano: wunja, Barabbas buräŋgai kämäŋanŋgori, Jesu kanino:la, wodpiliba inğao:rala, wongaia wunja.

16 Małani' ɳäria kaielwa kaueranjurula maiaru' ɳuru Praetorium; małani' ɳäria ardarawaia ai kanbärwu.

17 Wobi tubudubulja tai kaueri:, imärulja wonąndja ɳära paio ingarwuna, tai kaueri:.

18 Wunmanbaļi wulmai kubädjunaŋŋa, Imlaraŋaia Inaiuri Jew arkanŋa.

19 Imri: ɳoiil kubadjuŋanŋga ki:lŋgu njininge, ttipa: kauero:na, luŋgu-luŋgudja kubädbäŋanŋga.

20 Wuno:murum umbili inğadbaļ, wobi tubudubulja bura: kauerämäŋanŋga, wobi anŋa mandjia tai kaueri:la. Kailwa kaueranjuru wongaia nanja inğarkände wunja.

²¹ Kauerandju iɑruŋ tjanai iŋgejəri, Simon Cyrene ɳara, Alexander a Rufus iranąŋgandu, iŋgejuru wunja wongaia mano: kaŋjuru wunja.

²² Kaueraŋural tambioŋ maninja Golgotha, ge jaka wali kaluienj, Tambioŋ pąndju ɳarim.

²³ Tjamı kadinanąŋga wine luku-lukur kara myrrh nąnja, aua wa pąŋgamenja.

²⁴ Wongaia nąnja kauerande, wobi anąŋgaia wolara kaueralgara, kubądjębuneri arka wunja, ɳani ąŋjam kubądjuŋiri.

²⁵ Mämąŋgunu lewara kunina, wongaia nąnja kauerandenu.

²⁶ Wiri-wiri de nari karan wiri-wiri kumbi:na, INAIURI JEW ARKANĄNGA.

²⁷ Aua ɳąnja wongaia nąnja lulun ɳarandu kauerandenu, iąkara worawerdum maninja, iąkara mamauiim maninja.

²⁸ Mili-mili ko:rug kąmieno, gejiri, Aua dulu: kanjuriena arworia nanja.

²⁹ Arka tjanaj ąŋgejəri jau kubądjuŋanąŋga, adbri: wona-wona kubądjuŋiri, kubałuleri, A, ɳundju dadjurd kārim mąndjāŋunmąndjuiri, lewara tjaruŋuri wondi mąndjāŋunbu,

³⁰ Pąmąndulbaie, wongai' i dągu jeri bowal.

³¹ Ge kądjinu ardenaiuri dadjurd karia arge wurura umbili iŋgadbąŋ, wiri-wiri ɳaria kuda:, kubadjuŋ, Atjakekaria kanmunduibala, aue wurura kądjinba pąŋgąmündulbaien.

³² Christ, Inaiuri Israel, jeri kauwenja weni wongai' i dągu, arkanindj wunja, wa pąrkudjaran. Auandu wongaia nąnja aua nąnja iŋgandienandu jau kundjuŋanąŋgandu.

³³ Njilengärinjia njingānina, wundugum mānina tambium mararawam maninja ɬałęŋgaru njini.

³⁴ ɬałęŋgarujau Jesu ɳala-ɳala daraiu jero:l kundjuŋu, Eloi, Eloi, lama sabachthani? Ge jaka wali kaluienj, God ɳaianąŋga, God ɳaianąŋga, ąŋudja kunja tjanajdjiwela?

³⁵ Atjakekaria ma ąŋgauwelgenjiri, ɳuru ąŋgānina, kubądjuŋ, Wai, Elijah ai ko:jiri.

³⁶ Iarun tjari kumąŋ, irgem maiawora kudam kąlabu kundjuŋu, ki:lŋgu nąnja kungąndeňu, kąno:na djo: wunja, kundjuŋu, Kąninja, adjenindj Elijah ɳamba iŋgeŋgal jeri iŋgaiab wunja.

³⁷ Jesu ɳala-ɳala daraiu jero:l kundjuŋu, iŋandj wudi keňa.

³⁸ Jarala dadjurd kārim manaiudba nąnja dalar keňa karąŋ i dągu waiud' djini.

³⁹ Wuno:murum centurion, mąndjo:ri iŋgauwelgenjiri, māra iŋgo:na wurunąŋgowu iŋandj wudi iŋgejə, kundjuŋu, Nidji i:dja indja God Iŋko:lu kąnina.

⁴⁰ Woňaia kuda: kadineri bōwora kaueranindjāneri, arka nąnja Mary Magdalena, Mary karanąŋgandinja James pidi:ndja a Joses, Salome kudanja;

⁴¹ Arka wuno:murum Galilee nąnja iŋgānineri, iŋgadbalando:neri, iŋgadawodjuŋeri; woňaia ardaraawaiia atjakekaria, aua nąnja Jerusalem ɳuru pai ąŋgāninal.

⁴² Kalekalem njingānina, Wunamanjiau, ge jaka wali lewara kauurle Sabbath,

⁴³ Kenjunal Joseph Arimathea ɳara, kauadeja joimaląndja aua kuda: bąndaia God anąŋga kąjanjiro:na; dąrąngu dąra keňanjuru Pilate ɳuru, kąniauwuna durgu Jesu.

⁴⁴ Pilate rąngarı keşa ɳamba gole wuna debära iŋgeña; ai iŋgo:neri centurion, burkai kaiabuna, ɳamba ɳanąŋgiau ɳana debära iŋgena.

⁴⁵ Wuno:murum ɳuru iŋgañjurula centurion nąnja, durgu Joseph kąno:na.

⁴⁶ Aua wobi dąda ɳara kąmurąŋ, jeri ingaiabuna, wobi dąda ɳara nąnja murdba kąmąŋ, kandeňu kąnmenma nąnja, kaiug nąnja dur mąŋgauwi:na; kaiug ruluba kuŋgañjurulal kąnmenma maiamundum maninja.

⁴⁷ Mary Magdalena a Mary Joses karanąŋgąnja mąra mo:nandu ma we iŋgandienā.

16

¹ Sabbath wundur kąniñaiena, Mary Magdalena a Mary James karanąŋgąnja a Salome arkaniñarıa kanbądburąŋ, ąŋgeŋgal kunja, iŋgadjam wunja.

² Aliňari wundugum manma lewąra kauurle, kąnmenma mąŋgadburkal, mąrąjunja bąri njinganina.

³ Arge wurura kubądjunıri, Ąnguja ruluba kuŋgañuruńarı kaiug kąnmenma maiamundu' nąnja?

⁴ Kąle ąŋgąnuŋ, mąra kanbąrwu kaiug gole ruluba kañuriena; daraiu djenberjuru kunina.

⁵ Kąnmenma dąra ąŋgeŋgunal, aljunja mąra kauero:na worawerdum maninja atjä iŋgänineri, wobi iroroi tai iŋganiñaiena; rangarı kariňa.

⁶ Aua kundjunañgori, Rąngarı pinjiriiri, Jesu Nazareth ɳara kąrąñanjiro:jiri, wongaia nąnja iŋgandienā; bąri kąnina, ɳuru kauiąk; maranindj tąmbium ma we iŋgarkandenu.

⁷ Njiriuri, wurinąŋgori inalalaia Peter kuda:, Njidbąnnęle ɳuru keňaňuru Galilee ɳuru; ma pitja mąra irewu, kądjiniu gejanuri.

⁸ Dąnde kariňaňuru, kanmenma i dągu pälja njininuri; gewunja djedjerawa ɳaria, rąngarı njiniňaienuri; kari wa puŋgadji:njanąŋgorj, njingo: lgunenjuri.

⁹ Wuno:murum bąri iŋgänina aliňari lewąra kauurle, Mary Magdalena njąŋgurlenja mąra kauwi:nanąŋga, njinge i dądj agulaia ąnjalja wai aŋgaiabunanąŋga.

¹⁰ Njąŋga njeňaňuru, arka aua nąnja ąŋgänineri kundjuňanąŋgori, iŋgademaleri, wola:wuri ąŋgänineri.

¹¹ Arge, wuno:murum ɳuru ąŋgänina aua iedjer iŋganiňaiena, mara iŋgauwi:nanąŋga, kubąrkudjarala.

¹² Wuna pale dji:ɳuru mąra kauwi:nanąŋgandu, wudawa iŋgeňandiri, bundul' kuru.

¹³ Auandu keňaňurandu, atjäkekęria kundjuňanąŋgoriandu; arka kauerąňjudjaralandu.

¹⁴ Palejau mara kauwi:nanąŋgori eleven, (annenjalja), arge wurura, atjä ąŋgauwoneri mindjal kunja, jau kangąñjurula arge karkudjarala, argulum burudum, ąŋganbąrkudjarala mąra iŋgarwuna palejau bąri iŋgänina.

¹⁵ Kundjuňanąŋgori, Njidjurli bąndaia daraiu ɳuru, wälənu-wunia wurinąŋgori ardarawaaia wondi ąŋgauwi:naia.

¹⁶ Aua wa pąngąňudjaran ɳarı, baptize iŋganiňaiena, pitja emundulbaie; aua iŋgąňudjura pitja wure ewi:.

17 Wuna umiimbaie pitja pàramalando: arge wa puñgarkudjaran; ɳaqnumba nànja agulaia pitja wai ɳnbàro:, ɳnbula iñunàli njininge pitja pàralu;

18 Pàmàlinja pitja tjàrawàd ɳnbàram, debàd kari ɳàmبا djo: ɳgenja wa bàda panbàrwun; adbàramareja ardo:ri pitja ɳnbàrämàndana, arge adbulugu pitja aràninjai.

19 Gejau Inaiuri Jesu, pàle kalulanqgori, ɳndjo:l kuru kañuriena, God worawerdum maninja atjà kauwona.

20 Arka kariñajuru, maiagekàrim maninja ardi:um kubàluleri, Inaiuri arka nànja ɳuna kàñineri, ɳàla-ɳàla birem-bire kunçandjuna umiimbaie njininge kàmalando:neri. Amen.

WULLUNNU-WUNIA LUKE NUNYA

PERTH, W.A. BRITISH AND FOREIGN BIBLE SOCIETY 1943.

Scheme of Phonetic Transcription as drawn up by Adelaide University Committee for Australian languages:

VOWELS:

: indicates long vowel

a as in father

ą as in cat

ą as u in cut

e as in red

i as in fit, ravine

o as in dot,

o: as in law

ö as in bone

ü as in full, rule

DIPHTHONGS:

ai as in aisle

au as ow in cow

ei as in rein

oi as in boil

CONSONANTS:

as in English, except j which has the value of English consonantal y, as

German ja.

ŋ the nasal ng as in sing.

¹ Gewunja ardarawaia ardo:ri nənja kauerą-mąj wiri-wiri wunja bäre-bäre ge ąri nənja wa pinjerkudjarąn ńąri,

² Kądjinu ąnjumbądino:la wundjanuru i dągu ądąnądjaie arkunina ńąla-ńąla njerkundjunu,

³ Wunia mąra kumbinara ńaiu kuda:, wunbir-iau darawa kunjamalando:na, namululum tjadąman-ma wiri-wiri ńąnįundjunu, Theophile ńunia,

⁴ Laiburu ńunįunuŋ nidji ńąla-ńąla wunja ńunųunięgündienä.

⁵ Kąnina Herod inaiurijau Judaea ńara iąrun dadjurd-ńara inumba Zacharias, Abijah ńara, mąj-gąnągąnja Aaron pąmamarąnągągia ńarinja, nįąniumba Elizabeth.

⁶ Mirinjandu inia kąninandu mąnųale God, kej-andiri ńąla-ńąla God anąngā darawa nənja iwork-andu ńuru-ńuru.

⁷ Wońałąŋ ino:randu, gewunja Elizabeth nįąngündinja njinina, mirinjandu mababandu.

⁸ Ge kuniňaiena, wąli aua dadjurd ńąri gej-eri inaruba nənja mąnųale God,

⁹ Kądjinu dadjurd-ńara genirida, aua nənja kumbana ńuru inąnim duru kąmnji: wunja wuno:murum inęgeja ńuru dadjurd-kąrim ńuru Inaiuri anąngąm,

¹⁰ Peleńgaraia ardarawaia worumbaia dadjurd kubąduńiri dąnde inąnimiau.

¹¹ Mąra kauwi:nananga wąląnųą Inaiuri anąngā, kauelgenjiri woraw-erdum maninja altar inąni' ńarim.

¹² Wuno:murum mąra inęgo:na Zacharias ko:lguńala, luren kumąj.

¹³ Wälənn̄ara kundjuñanąŋga, Puñungulgunejiri, Zacharias, gewunja ḥad indjajunmäŋ nuru kungañuriена, mäŋgäŋja Elizabeth ibanaŋga pitja bări ejändänu, iñumba pitja tjerim John.

¹⁴ Pitja tjukul indjanana, jedji ḥunjowá, ardarawaia pitja tjukul ewuranana kuli:n iñgalelwona.

¹⁵ Gewunja aua pitja inaiuri enu mäŋjale Inaiuri; wine, djo: ḥari wundjilwora kädjinba djo: pängenäŋ, pitja kälabu eni: Iñandj Mämaia nänja karananąŋganja njäŋulum i dagam.

¹⁶ Ardarawaia ḥango:lo:lia Israel pitja wolai ḥanjiab Inaiuri God arkananąŋga ḥuru.

¹⁷ Aua pitja ejeñuru iminum mäŋjale iñandj nänja, iurulba nänja Elijah ananąŋga, wolai wunja arkaui iraraia arkananąŋga woñalaläŋuju ḥuru, arka wa ḥuru pauerañjurun ḥaria ardi:u'ḥari nuru tjadäñuria arkananąŋga ḥuru, brar kunja worumba ardamanja ḥanganuñanąŋga Inaiuri.

¹⁸ Zacharias kundjuñanąŋga wälənn̄ara, ḅarunanęgowu wuna pitja laiburu ḥenu? Gewunja ḥaiu maba ḥanuŋ, mäŋganja mabanja.

¹⁹ Wälənn̄ara kaio:lbala kundjuñanąŋga, Naiu Gabriel ḥanuŋ, nänjumbałgeňu imäŋhaleñuru God, ḥannanąŋawienal ḥanŋulunu wunja wälənu wunia wuna ḥangäŋuraldu wunja;

²⁰ Wai, ḥundjamugu pitja ḥunjänu, kädjinba pindjalun lewara njini wuna känijaienu, gewunja ḥala-ḥala ḥaiananąŋga kundjäñudjaralara, wuna pitja korug njämie tjadämiaw.

²¹ Peleñgäraia kauerananaleri Zacharias, räñ gäri karija aua maranu dadjurdkärim maninja iñgäneri.

²² Wuno:murum ba iñgençunal kädjinba pungalunjananąŋgori, mära kauero:na aua mära ḥango:na ardidjieja, dadjurdkärim maninja; aua marali mo:nananąŋgori, iamidj atja känineri.

²³ Ge kuniñaiena, wuno:murum ko:rug kämiena gejau aua geniri, keñañuru maiarum ananąŋga' ḥuru.

²⁴ Päle wuna Elizabeth mäŋgananąŋganja mänduwanja njinina, njinge ḥundju-ḥundju njindjalgiena kujila inñalja, kundjuñiri,

²⁵ Wunmäŋgowu Inaiuri kundjuñara wuno:murum ḥanŋunindjäŋa edbrai ḥaiananąŋga kundjäbunara wunja i:dja nänja.

²⁶ Kujila iakärajau wälənn̄ara Gabriel känjäwienä God idägu malainde' ḥuru Galilee nänja manumba Nazareth,

²⁷ Njimbäridja nänja tjauien njingäniñaiena i:dja nänja iñumba Joseph, David ḥära, njinge njimbäridja njäŋumba Mary.

²⁸ Njäŋgamurkalal kundjuñu, Njimläräñaienia, tjukul ḅarinja, Inaiuri ḥundju nänja känuŋ.

²⁹ ḥala-ḥala ge nänja ilala njinina, njiniäkamanma kundjuñu, ḅanŋanąŋga wulmai wuna?

³⁰ Wälən-ḥära kundjuñanąŋga, Puñungulgunejiri, Mary, gewunja God tjukul ḥunanala.

³¹ Wai, mänduwa pitja ḥunjänu, ibo:lidj pitja kuli:n indjo:, iñumba pitja tjerim Jesu.

³² Pitja inaiuri enu, pitja erimie Karan-ḥära mandj Iñko:lu, Inaiuri God pitja eno: imäla' kärim David iranąŋga ananąŋgam.

³³ Aua pitja inaiuri enu Jacob ḥaria nänja kädjinma, bändaia ananąŋga kädjinba kui puñgäniñaien.

³⁴ Mary kundjuñanąŋga wälən-ḥära, ḅarunanęgowu wuna pitja njänu, gewunja i:dja wa laiburu pänganin-nanąŋga?

³⁵ Wälän-ŋära njindjo:lbäla, kundjuŋanäŋga, Inandj Mamaia pitja bud ḥunjo:, wundjurulu Karäŋ-ŋära mandj anäŋga pitja djedba mewandjunu; gewunja kuda: aua mamaia ŋära iŋgelelwa ɻundju nänja pitja erimie God Inkɔ:lu.

³⁶ Wai, Elizabeth ɻawanja ɻundjanäŋga kuda: ibanäŋga mänduwa njinun, mabäŋja njiŋgäun, weni pula: jau njanäŋga nänja njanäŋgärimiena njanäŋgundinja.

³⁷ Gewunja ŋala-ŋala kari God anäŋga wundjurulu wuno:ra kädjinba puŋganin.

³⁸ Mary kundjunu, Wai, njinawodjienja Inai-uri anäŋgäŋja; ɻaiu nänja kuninja ŋala-ŋala ɻundjunäŋga nänja. Gejau wälän-ŋära njindjändiela.

³⁹ Gejau Mary bari njinina njimurkäla ɻuru kurorandu ɻuru mai-irgi:rkum malaiindem Juda ɻuru.

⁴⁰ Maiaru' ɻuru dära njenia Zacharias anäŋgäm, wulmai kundjuŋanäŋga Elizabeth.

⁴¹ Ge kuniŋaiena, wuno:murum Elizabeth ɻuru njiŋgaŋjurula wulmai Mary gejunaŋga, ianda mänduwanja njanäŋgäŋga djuwäd känina, Elizabeth kälabu njini:na Inandj Mamaia nänja.

⁴² Njanäŋga jero:l kundjuŋu, ŋala-ŋala daraiu njiŋinge kulula, ɻundju tjukul ɻarinja woŋaia nänja, tjukul ɻära kurab ɻundju mänduwa.

⁴³ ɻäru wuna ɻaiu nänja, käranaŋgäŋja Inaiuri ɻaianäŋga njanäŋumurkala?

⁴⁴ Gewunja, wai, ge-i-di-dägu, ŋala-ŋala wulmai ɻundjanäŋga ɻäni:um maninja käni:na, iända ɻaiu mänduwa djuwäd känina tjukul wunja.

⁴⁵ Tjukul ɻarinja njanäŋga wa pängäŋudjarenja, gewunja pitja ko:rug njämie kaluienanäŋga Inaiuri nänja.

⁴⁶ Mary kundjuŋu,

Ñänuma Inaiuri inaiur' Käŋandju,

⁴⁷ Ñäŋandj tjukul käninaieŋu God ɻaiu käremaða nänja;

⁴⁸ Gewunja aua njinindjäŋa njimbäldjinja njinawodjienja aŋaŋgäŋja;

Gewunja wai, päle nänja worumbaia ardarawaia ɻaiu tjukul ɻarinja pitja ɻänbäðarim;

⁴⁹ Gewunja iurulba ɻära wunaiuru kundju-ŋara;

Mama:iŋumba.

⁵⁰ Wundjeriwie anäŋga kunuj worumba nänja worumba njini arka ingarkugunuleri.

⁵¹ Wundjurulu alum njiniŋgem kanmiimbuna; Papa: ɻäria tjauala: kandjändäla ni: wunja ardi:um maninja.

⁵² Arđilwora adbäläkärim i dägam wai kandjäbuna,

Arwäl̄haia brai kanji:la.

⁵³ Baia ɻäria barui kano:na ardinia njiŋingeja; Tjiniria ardo:no:reja kanjanjawuna.

⁵⁴ Inawodjieja Israel känawodjäŋa, Wundjeriwie anäŋga ni: kaŋurula,

⁵⁵ (Kädjinu kalulanäŋgori iraraia ɻarkanäŋgaia)

Abraham äŋgo:lo:lia kuda: kädjinma.

⁵⁶ Mary njanäŋga nänja atjä njinina kunjila iaruŋuri, djo:li njininal maiarum njanäŋgäŋgam.

⁵⁷ Gejau Elizabeth nänja ko:rug kumienna kuli:n kunja; ibäŋäŋ bari kaiändala.

⁵⁸ Njiŋge wururia ɻawawaia kuda: nuru kadina Inaiuri wundjeriwie wunaiuru kundjuŋanäŋga; tjukul kadina njanäŋga nänja.

⁵⁹ Ge kuniñaiena, pale lewāra wunŋālu, kariŋgunal ianda dur kunja, iŋgadimenja Zacharias iranŋa iŋgaŋumbura.

⁶⁰ Karanŋaŋa kandjo:lbāla kundjuŋu, Kari; pitja erimie John.

⁶¹ Kubadjunananga, I:dja kah nawawaia nanja wa pangarimien inumba wuna.

⁶² Irananga nunuin kadinananga narunangowu ingarim.

⁶³ Aua burkai kandjabuna mili-mili wunja, wiri-wiri kundjunu, Inumba John. Ardarawaia rangari karina.

⁶⁴ Maiirgi:rkum iamundu pälkar kumienna, anbula, kulula, God ko:do:dala.

⁶⁵ Arge wururia karkulgunena, kurorandu darawa Judaea nanja nala-nala wuna darawa njauul-njauul kuninaiena.

⁶⁶ Ardarawaia nuru karkanurulaia kubadban ardi:um maninja, kubadjuniri, Anudja kara ianda indja pitja enu? Gewunja Inaiuri ino:ri aua nanja kunina.

⁶⁷ Irananga Zacharias kalabu kani:na Inandj Mamaia nanja, tjo:lbs kundjunu, kundjuniri,

⁶⁸ Tjukul nara Inaiuri God Israel ananga; Gewunja mia kanmurkalal worumba anangaia, burangai kandjabuna,

⁶⁹ Tjirimbirinja umundulbaie narinj a bari njindjandalanari

Inko:lu David naria nanja.

⁷⁰ (Kadjinu kalula ardjamundu nanja tjo:lbadaia mamaia ardindiria anangaia.)

⁷¹ Umundulbaie ardaurgundj narkananga nanja, ardo:ri nanja ar-darawaia narkubarkundjuru;

⁷² Wundjeriwie kandju wunja iraraia narkananga nanja,

Ni: kanuru wunja tjauaien mama: ananga;

⁷³ Tjauaien genunanga iraia narkananga Abraham,

⁷⁴ Narkuno: wunja, ardaurgundj ardo:ri nanja nadbundulbaienu, Luren kari arkunawod jenja,

⁷⁵ Mama: nänja, tjädäŋuru nänja, imäŋŋale ḥuru ḥadjedjera ḥarkunuŋiau.

⁷⁶ Jau, ḥundju, iända, pitja ḥunjerimie tjo:Ibäda Karanŋ-ŋära mandj anangen; Gewunja pitja ḥunjeju Inaiuri imiŋum imäŋŋale ḥuru tjuwälja anangenai brar kunja;

⁷⁷ Worumba anangenai laiburu ɻndjano: wunja' umundulbaie

Umära arkanŋa wai kunja,

⁷⁸ Wundjeriwie God ḥarkanŋa wunja,

Wuna nänja puraŋguräŋgunu karanŋ ɻlp kajmnjenŋunalgarı,

⁷⁹ Lei ɻnggo: wunja arge wundugum maninja atja ɻngannjiri, djedba debära ḥäri ḥänja;

ᬁadjerdu kielgurungu wunja kalumba jamulili ḥära ḥuru.

⁸⁰ Iänd a kauwongenja, iŋandj birem-bire käniñaiena, bundul' däŋja kanineri gejau njini iŋgamiimbienanangenori Israel.

2

¹ Gejau kuniñaiena, ḥala-ḥala Caesar Augustus anangenai kunjaŋanuru bändaia daraiu wiri-wiri kumbi:nja.

² Wuna wiri-wiri kauurle kunina Cyrenius inaiuri iŋgänma Syria nänja.

³ Ardarawaia kariŋanuru wiri-wiri ɻngauwi:ŋu wunja, iŋrundjärūn malaiindem anangenä' ḥuru.

⁴ Joseph kuda: pai kąnina Galilee ąlp malaiindem Nazareth ąlp Judaea ɳuru malaiindem David ɳarı' ɳuru mąngarimieju Bethlehem, gewunja David ɳara aua madeja,

⁵ Wiri-wiri iŋgauwi:nu Mary mąnganąŋganja nąnja, mąnduwa: njinganineri.

⁶ Ge kuniŋaiena, wąli ma iŋgāninandu, ko:rug kumienna njęnja kuli:n kunja,

⁷ Bari kaiqandala ibanąŋ iwluga, wobi murd kąmąŋ, kandeju buluman maia ɳarim maninja, gewunja balaium maiarum maninja auandu wunja.

⁸ Gejau kukundja ɳaria kadina tąmbium ma nąnja, duiba karijeri, wiri-ɳaria kanbädidjäneri wulo:lum.

⁹ Wąląn-ɳara Inaiuri amąnja kauwelgenja arkąnąnedba, pąlemba Inaiuri anąnja wo:ri kanbuneri, djenbeñuru karkulguneri.

¹⁰ Waląn-ɳara kundjunąnąŋgori, Pinjirgulgunejiri, gewunja wai, wąląnu wunia kuŋajuralduri, tjukul ɳari djenbeñuru, worumbaia ardaraawia pitja njęnunąŋgori.

¹¹ Gewunja njiri nąnja weni kuli:n kauwona Kąremada, aiąkawąli Christ Inaiuri, malaiindem David ɳarim maninja.

¹² Wuna umiimbaienuri, iąnda pitja mąra irewu wobi nąnja murd iŋgāmieju, buluman maia ɳarim maninja iŋgandienu.

¹³ Maiirgi:rkum wąląn-ɳara nąnja kadina pelenęgaraia mąlani' ɳaria ąndjo:l' kąria, God kauero:do:daleri, kubądjunjiri,

¹⁴ Pąlemba God nąnja karąn nąnja, kabälba nąnja jąmulili ɳari, i:dja wunianąŋgori.

¹⁵ Ge kuniŋaiena, wuno:murum wąląn-ɳaria ąnganbądįjandiela ąndjo:l' kuru, kukundja ɳaria kubälula arge wururu, Bethlehem ko:ru madburka, worendij wuna ko:rug kąmieju, wuna Inaiuri laiburu ńarkunyandjuna.

¹⁶ Pälja mąninäl, Mary mąra njimbärwuna a Joseph a ląnda we iŋgauwoneri buluman maia ɳarim maninja.

¹⁷ Wuno:murum mąra karwuna laiburu kanbärkąndjuna ɳala-ɳala wunja kaluienanąŋgori iąnda indja wunja.

¹⁸ Ardarawaia ɳuru ąnganina rąngarı karija ge kaluienanąŋgori kukundja ɳaria nąnja.

¹⁹ Mary ɳala-ɳala wuna darawa kuŋgañjurula, ni: kuŋgañjurula njini:um maninja.

²⁰ Gejau kukundja ɳaria djo:li kadina, pąlemba ɳara iŋgarkandjuna God, iŋgarko:do:dala darawa wunja ɳuru ąnganina, mąra karwuna, kądjinu kaluienanąŋgori.

²¹ Wuno:murum lewara wunjenęalu ko:rug kąmienna iąnda dur kunja, iŋumba kundimaiena Jesu, iŋgarimaiena wąląn-ɳara nąnja wąli pąnganinja njęnulum maninja.

²² Wuno:murum lewąra ko:rug kąmienna njęnja rar kunja ɳala-ɳala nąnja Moses anąnja, kañjurulalgandu Jerusalem maninja Inaiuri tjami iŋgąnunąŋgandu wunja.

²³ Kądjinu wiri-wiri kauwi:nu ɳala-ɳala nąnja Inaiuri anąnja, Ardarawaia auauqandjia arwulgulgija pitja ararimie mamaia Inaiuri nąnja,

²⁴ Mama: ɳari tjami wunja kąkdjinu kaluięju ɳala-ɳala nąnja Inaiuri anąnja, kulkulkoiandu, O! wauarandu kauauilandu.

²⁵ Gejau wai, i:dja kąnina Jerusalem maninja ijumba Simeon, i:dja aia iąduňuru, inia kąnina, kuna:naleri jąmbula ḥarı Israel arkaną̄ga, Inandj Mamaia kąninaną̄ga.

²⁶ Kumiimbaienaną̄ga Inandj Mamaia ną̄na aua kadjinba debařa pą̄ngę̄n wą̄li mą̄ra pą̄ngō:nja ḥarı Christ Inaiuri aną̄ga.

²⁷ Aua keŋgunal Inandj ną̄na dadjurdkarim maninja; wuno:murum inenaiurgą̄ndu ią̄nda Jesu ińgańurulalgą̄ndu geńuną̄ngandu kadjuñirida ḥała-ṅala ną̄na,

²⁸ Gejau aua ḥuri kąmą̄, wunia kululanańga God, kundjuňu,

²⁹ Weni, Inaiuri, inawodjieja ḥundjaną̄ga abi:lu ḥarı kejenjańuru, ḥała-ṅala ḥundjaną̄ga ną̄na;

³⁰ Gewunja ḥambula mą̄ra kuňo:na umundulbaie ḥundjaną̄ga,

³¹ Ge wunamanja tjuńungą̄ndjuna adbą̄nų̄le ḥuru worumbaia ardarawaia adbiňum;

³² Marą̄ma worumbaia ą̄njamiimbu wunja Worumba ḥundjaną̄ga Israel pălemba arkaną̄ga.

³³ Iraną̄ga a karaną̄nganja rą̄ngarı keńandu ge kaluiena aua wunja;

³⁴ Simeon pali ko:nandu, kundjuñaną̄ga Mary karaną̄nganja, Wai indja kandieňu ą̄ngauwona wunja, pai kunja ardarawaia Israel ną̄na, umiimbaie wunja pitja njaluie ḥą̄nda wunja.

³⁵ Jau, kuldjuru ḥunnandj ḥundjaną̄ngamandj pitja dad njenu; gewunja ni: ardi:um mararawam maninja pitja njamiimbaie.

³⁶ Tjo:lbădinja njinineri Anna, Phanel pamarą̄nę̄ganja, worumba Asher ḥarinja, maba manja, kulaną̄ga ną̄na njinina tjauą̄dba mą̄njalb pą̄nę̄ palejau,

³⁷ Njimuarinja njinineri tjauą̄dba eighty-four, (djenbeňuru), dadjurdkarim wa pą̄maią̄ndiwenja, lungudja njińgānineri, njińgaiamindji:njiri, dadjurd geńeri, wundugum, lewarajau.

³⁸ Ge-i-di-dagu njeńgunal, God ko:lbo:na, kundjuňu aua wunja ardarawianą̄gori umundulbaie Jerusale' ḥarı ka:da:neri.

³⁹ Wuno:murum ko:rug kąmą̄ndu darawa ḥała-ṅala ną̄na Inaiuri aną̄ga, djo:li kąninalgą̄ndu Galilee ną̄na malaiindem aną̄ngandam Nazareth.

⁴⁰ Ią̄nda kauwongenja, dą̄rą̄ngu ińgānina, ini:u'ṅara, God jedji kauwo-naną̄ga.

⁴¹ Keńajurandu inenaiurgą̄ndu tjauą̄dba kądjinma Jerusale' ḥuru mą̄narı Wukiau ḥuru.

⁴² Wuno:murum aua wii:la ińgānina, pai kąninandu mą̄narı geńandirida;

⁴³ Wuno:murum ko:rug kąmą̄ndu, wali djo:li ińgāninalgą̄ndu, Jesu wii:la pale atjä kąnineri Jerusalem maninja; inenaiurgą̄ndu wa laiburu pą̄ngānijandu.

⁴⁴ Aua peleńgāraia pulą̄gori ną̄na ḥali kundjuñandu, tjaruňiau keńajurandu kalumba nanja, ką̄nānjiro:nandu arge wurura ną̄na a laiburia ną̄na.

⁴⁵ Wa mara pańgo:njandu ḥarı, djo:li kaninalgandu Jerusalem, ińgānānjiro:wandu.

⁴⁶ Ge kunińaiena, pale lewara tjaruňuri, mara ko:nandu dadjurdkarim maninja, atjä ińgānineri pulą̄gori adiingundieja ną̄na, ḥuru ą̄ngānjeruleri, burkaiba ą̄ngaią̄buneri.

⁴⁷ Rą̄ngarı kariňa ardarawaia ḥuru ińgarkańuruleri aua ini:u' ḥarı ą̄ngaią̄lbala.

48 Wuno:murum mära ingo:nandu rängäri keñandu, karanängänja kundjunanäŋga, Ibaia, aŋudjakunja wurunäŋgowu kundji:ŋunjarendu? Wai, iro:lidj naiu kuda: ŋunbärkäŋjiro:nandiri pakul ədinananandiri.

49 Aua kundjunanäŋgandu, Aŋudjakunja tjäräŋänjiro:nandiri? Wawu laiburu pinjidinjandiri naiu päŋänin Iraia ŋaianäŋga ŋäri?

50 Auandu wa puŋganenenjandu ŋärunäŋgowu geŋunäŋgandu.

51 Jeri kauwona auandu nänja, Nazareth mamurkalal; ŋuru kaŋurulandiri; karanängänja ŋäla-ŋäla wuna darawa njini:um maninja kunganjuruleri.

52 Jesu kauwongenjanjuriri ini:u' ŋära, injanäba nänja, jedji karwonanäŋga God, i:dja kuda:.

3

1 Tiberias Caesar inaiuri-jau, Pontius Pilate inaiuri Judaea nanja, Herod inaiuri Galilee nänja, Philip ŋawanäŋga inaiuri Iturea, tãmbium Trachonitis nänja, Lysanias inaiuri Abilene nänja,

2 Annas a Caiaphas inaiurgändu dadjurđärandu, ŋäla-ŋäla God anäŋga kunjäŋgunaldäga John Zacharias inko:lu bundul' däŋja.

3 Aua mamurkalal tãmbium mararawum wo:ri mo:neri Jordan, ardi:um kululeri baptism kuluŋän kunja, umära wai wunja;

4 Kädjingu wiri-wiri kauwi:ŋu mili-mili nänja ŋäla-ŋäla Isaiah tjo:lbäda anäŋga, ŋäla-ŋäla iaruŋ jero:l gejiri bundul' däŋja, Brar wuriŋuru kalumba Inaiuri anäŋga, Tjuwälja anäŋgaia tjädäŋuru arandjunuru;

5 Mäŋuraim mararawum kälabu pitja meniŋjaie,
Talamban, kurandu darawa, waiuru pitja njäniŋjaie;
Wunkoli-koli tjädäŋuru pitja njänu, Arkwiangaia kalumba wongälälmum pitja aränu,

6 Arwiliria ardaraia umundulbaie God anäŋga pitja mära päro:.
7 Gewunja kundjunanäŋgori peleŋgäraia inqadburkalal baptize əŋgandjui:ŋu wunja aua nanja, Njiri kauauilaia kauanja ŋäria, əŋguja njini:ŋgundäla wuraraiu wundji:la kengal?

8 Gewunja bari iraiända kurab kuluŋän inia wunja; wa piriiri njirge wurrura nänja, Äri kudai Abraham irai; kuŋenuri God gole bari puŋgaianda kaiug wuna nänja woŋäläläŋuju Abraham wunja.

9 Weni ŋadjura kandieuŋ ŋuwonu wondudba nänja; gewunja ŋuwonu darawa kurab inia wa bari päŋgaiändäŋ ŋäri, dur kumbi:ŋu, wia' nänja kundjäbienu.

10 Gejau peleŋgäraia burkai kaueriäbuna, kubädjuŋiri, Nani kundjedju?
11 Aua kandjo:lbäla, kundjunanäŋgori, Aua wobi iaruŋandu kudai, käno:nja aua ino:ra, aua mäŋäri kudai kädjingu kundji:nja.

12 Kaiug-ŋäria kuda: kauerämurkalal baptize əŋgandjui:ŋu wunja, arge kubädjuŋänäŋga, Iniŋgundeja, ŋäni kunjedju?

13 Aua kundjunanäŋgori, Purämureri t̄jilenda njiri wunja wiri-wiri kauwi:ŋu.

14 Malani' ŋäria kuda: burkai kaueriäbuna, kubädjuŋiri, Ari kuda: ŋäni kunjedju? Aua kundjunanäŋgori, I:dja kari kwiar pariiri, bare paraŋuriri, läŋugu njirkanäŋga jedji njirwa.

15 Worumbäia ardaraia inqadanaleri, ardi:äka man ma ni: əŋgäniŋneri John wunja, ŋämba aua Christ inqänuŋ;

16 John kandjo:lbäla, kundjunanäŋgori ardaraia, Naiu ko:ru baptize njinji: agu njiniŋge; O! kengal iaruŋ ii:lwora man däga ŋaiu nänja,

ηণiowu ηণuηamiri burangai inanjuma irkälja ierdu ηara anäŋga; aua pitja baptize njinji: Iñandj Mamaia nänja, wria' nänja.

¹⁷ Mändju' ηara anäŋga ino:ri nänja, maianjärim anäŋgam pitja rargärim djenbeñjuru mewandju, wheat pitja djäruk ema maiarum maninja, bululuk pitja wori nje wia' nänja kädjinba puŋgamaren ηari.

¹⁸ Wuniñgundie darawa tjakkekäri kululanäŋgori wälänu-wunia i:dja nänja.

¹⁹ O! Herod inaiuri, inqamaiambiena aua nänja Herodias wunja njawanäŋga mäŋgänaŋgäŋja, dara wunja Herod worn kandjuneri,

²⁰ Wuna kuda: kunjandenü darawa nänja, bur ki:la John burkärim maninja.

²¹ Ge kunina wuno:murum i:dja ardarawaaia baptize aŋgäniñaiena, Jesu kuda: baptize inqamaiñaiena, dadjurđ geniri, qndjo:lu pälkäär kumienna,

²² Jeri kauwonal Iñandj Mamaia injanäba kuluko:ka kädjindja aua nanja, ηala-ηala andjo:l'di dägu kunjäŋgunal, Naiu ηunŋungu:la, ηedura ηanŋundjunu, tjukul ηunana.

²³ Jesu ηundju-ηundju punuŋgula känineri, ηali kuniñaiena Joseph inko:lu, Heli inko:lu,

²⁴ Math at inko:lu, Levi inko:lu, Melchi inko:lu, Janna inko:lu, Joseph inko:lu,

²⁵ Mattathias inko:lu, Amos inko:lu, Naum inko:lu, Esli inko:lu, Naggai inko:lu,

²⁶ Maath inko:lu, Mattathias inko:lu, Semein inko:lu, Josech inko:lu, Joda inko:lu,

²⁷ Joanan inko:lu, Rhesa inko:lu, Zerubbabel inko:lu, Shealtiel inko:lu, Neri inko:lu,

²⁸ Melchi inko:lu, Addi inko:lu, Cosam inko:lu, Elmadam inko:lu, Er inko:lu,

²⁹ Jesus inko:lu, Eliezer inko:lu, Joram inko:lu, Matthat inko:lu, Levi inko:lu,

³⁰ Symeon inko:lu, Judas inko:lu, Joseph inko:lu, Jonam inko:lu, Eliakim inko:lu,

³¹ Melea inko:lu, Menna inko:lu, Mattatha inko:lu, Nathan inko:lu, David inko:lu,

³² Jesse inko:lu, Obed inko:lu, Boaz inko:lu, Salmon inko:lu, Nahshon inko:lu,

³³ Amminadab inko:lu, Arni inko:lu, Hezron inko:lu, Perez inko:lu, Judah inko:lu.

³⁴ Jacob inko:lu, Isaac inko:lu, Abraham inko:lu, Terah inko:lu, Nahor inko:lu,

³⁵ Serug inko:lu, Reu inko:lu, Peleg inko:lu, Eber inko:lu, Shelah inko:lu,

³⁶ Cainan inko:lu, Arphazad inko:lu, Shem inko:lu, Noah inko:lu, Lamech inko:lu,

³⁷ Methuselah inko:lu, Enoch inko:lu, Jared inko:lu, Mahalaleel inko:lu, Cainan inko:lu,

³⁸ Enos inko:lu, Seth inko:lu, Adam inko:lu, God inko:lu.

4

¹ Jesu kälabu inqamaiñaiena Iñandj Mamaia nänja, djo:li känina Jordan ąlp, kaielgurungi:na Iñandj nänja bundul' kuru.

² Lewära forty (da:ra) ko:ndjui:na agula nänja. Gejau kari wa mindjal puñgenjiri; wuno:murum gejau ko:rug kämäiena, baia ko:na.

³ Agula kundjuñanäŋga, Nundju ḥämba God ḥunñungula, kaiug wuna minjenäŋga ge njini mäŋäri njänu.

⁴ Jesu kaio:lbala, Wiri-wiri kumbi:ŋu, I:dja iedjer pitja wa pängäniñ mäŋäri njiniñge ekamandj, O! ḥäla-ḥäla God anäŋga darawa njiniñge.

⁵ Pai kaŋurula, kämäimbuna tãmbium mararawam bändaia nänja noanoa.

⁶ Agula kundjuñanäŋga, Pitja ḥunjano: wundjurulu wuna dara, palembo känäŋgam, gewunja kunauwi:nara, aua lai nanjumbunanäŋga känano:;

⁷ Gewunja ḥundju ḥämba luŋgudja ḥunjunuŋjara, darawa ḥundjanäŋga pitja njänu.

⁸ Jesu kaio:lbäla kundjuñanäŋga, Wiri-wiri kumbi:ŋu, Lungudja bänunäŋga Inaiuri God ḥundjanäŋga, auekamandj inawodju.

⁹ Kanjurulal Jerusale' ḥuru, kauwelgendjuna maŋuri nänja dadjurdkärim maninja, kundjuñanäŋga, Nundju ḥämba God ḥunñungula, ḥunge ḥundju-ḥundju wai paiažbie ḥuru-i-dägu;

¹⁰ Gewunja wiri-wiri kumbi:ŋu, Wälännäria anäŋgaia pitja njenängori ḥundju wunja, ḥunbäranindj wunja,

¹¹ Ardo:ri nänja ḥunbäraŋuru, madji ḥundjerdu kaiugu nänja duk pungäm.

¹² Jesu kaio:lbäla kundjuñanäŋga, Kulieŋju, Pändjo:ndjuiri God Inaiuri ḥundj anäŋga.

¹³ Agula, wuno:murum dara wuŋgundjuie ko:rug kämäŋ, wali kaiändiwela.

¹⁴ Jesu djo:li känina Injandj iurulba nänja Galilee nänja: djo:jän kunjaŋanuru aua wunja tãmbium mararawam wo:ri mo:neri.

¹⁵ Kaniingundala dadjurd-kärim maninja arkanäŋgam, ko:lbo:wi:na ardaraia nänja.

¹⁶ Nazareth mamurkala ma däldja iŋgauwi:na, kädjinu genirida, Wunaiurujuw dära keŋanuru dadjurd-kärim maninja, kauwelgenja ka:lu wunja mili-mili nänja.

¹⁷ Käno:wi manäŋga mili-mili tjo:lbäda Isaiah anäŋga, mili-mili pälkar kämäŋ, inarub mära mo:na ma wiri-wiri kauwi:na,

¹⁸ Injandj Inaiuri anäŋga ḥaiu nänja, Gewunja ḥändja:mala wälänu-wunia ardjeja ardi:um ḥanñulunäŋgori wunja; ḥanñanjawuna ardi:um ḥanñulunäŋgori buräŋgai bur aŋgäniñiri, Arkumbambulidja kale mäŋgarwu wunja, Kubän-kubän ḥäria buräŋgai aŋanñuma wunja,

¹⁹ Ardi:um ḥanñulu wunja wuniau Inaiuri anäŋga.

²⁰ Mili-mili tjilibid kämäŋ, i:dja käno:na, atja kauwona; arkumbula ardaraia dadjurd-kärim maninja kuni:nidjauwi:nanäŋga.

²¹ Wun-man-bäli kundjuñanäŋgori, Weni ko:rug kumieŋju wiri-wiri wuna njidi:um maninja.

²² Ardaraia kadäŋädjaienanäŋga, räŋäri karija ḥäla-ḥäla wunia ḥäri keŋgunal iamundi i dägu, kubädjuŋ, Wawu indja Joseph inko:lu?

²³ Aua kundjuñanäŋgori, Nidji pitja wureluara, bäre-bäre wuna, Bänmändja, ḥundju-ḥundju pämurdui:; ge ḥuru arkunina käniŋaiena Capernaum maninja, ḥuru kuda: dju kälguwam ḥundjanäŋgan maninja.

²⁴ Aua kundjuŋ, Nidji kuŋenuri, tjo:lbäda kari wa pängämién kälguwam anäŋgam maninja.

25 O! Nidji kujenuri, Ndjo:ro:rinja njindarawanja njiladinja Elijahjau Israel nənja, wuno: murum andjo:lu bur kəniñaiena tjauğdbajau maiaruñurim, kunjila inñalja, moro:do:d njinina djenbeñuru bəndaia daraiu nənja;

26 Elijah wa pəñgajanawienja ardari' nənja, O! Sarepta nənja ekama, Sidon nənja, woñaiinja ndjo:rinja nənja.

27 Leper ɳəria ardaraia kadina Israel nənja Elisha tjo:lbədajau, atjəruñuja wa panbuduwi:nja, Naaman Syria ɳəra ekamandj.

28 Ardarawaia ardji:la kauerəməñ dadjurdkərim maninja, wuno:murum wuna ɳəru ɳəñgənina.

29 Bari kadina, wai kaueriəbuna malaiindem dənde ɳəru, kauerielgu-rəñgula wo:ñəñgəli tələmbən ɳəru ma maliindem arkanəñgam wondi mañgauwi:na, wai iñgadjəb wunja imri: ɳəru.

30 O! aua buluməñ keña arka nənja, keñanuru.

31 Jeri kauwonāl Capernaum nənja, malaiindem Galilee nənja. Kaniñgundaleri Wunaiuruju;

32 Rəngəri kariña wuniñgundie nənja, gewunja nala-ɳəla anəñga wundjurul' kari kunina.

33 Dadjurd-kərim maninja i:dja kənina iñandj agula inuru kudai, jero:l kundjuñu, ɳəla-ɳəla daraiu,

34 Ai! ɳəni kunjedjumu, ɳundju Jesu Nazareth ɳəra? Nunjəñgunal əndjəñjunməndju wunja? Laiburu ɳənuñənu ɳundj' ɳəñguja, Mamaia God anəñga.

35 Jesu kəmaiñambuna, kundjuñiri, Kəmuk bowi:, ba bengaldəga. Agula iñgaiəbuna puləga nənja, be keñunaldəga, wa mareja puñgamenja-nəñga.

36 Rəngəri kunjəñgunaldəgori ardarawaia, arge wurura kubəluleri kubədjuñiri, Əñudja ɳəla-ɳəla wuna? gewunja wunaiuru nənja, wundjurul' dənja, arkandj arduria kundjunəñgori, arka ba kariñgal.

37 Djo:jən aua wunja kunjəñajuru təmbium mararawa' ɳəru wo:ri mo:neri.

38 Bari kənina dadjurd-kərim i dəgam, dəra keñajuru maiaru' ɳəru Simon anəñgam. Simon kuruməñəñgənja lədja djenbenuru kundjuñiri; burkai kaueriəbuna nəñga wunja.

39 Njindjanəla, lədja kumaiñambuna, wuna njindjəñdiwela; mai-irgi:rkum bəri njinina, kanawodjənə.

40 Wuno:murum mərəñunja nəñgawoneri, ardarawaia adbəramareja kudai, mareja dji:dji: ɳəria, kanbədawungulaldəga; ardarawaia iñruñ-iñruñ ino:ri kanməndanəla, kanmurduna.

41 Agulaia kuda: ardarawaia ba kariñgunaldəgori, jero:l kubədjuñiri, kubəluleri, Nundju God ɳənñungula. Aua kanmaiñambuna, wa pa:nəñunja ka:ralu wunja, gewunja arka laiburu ɳəñgənina-nəñga aua Christ iñgənina.

42 Məməñgunu, ba keñunal, keñajuru bun-dul' kuru; peleñgəraia kauerəñanjiro:nañuriri, kauerəmərkəlal; iñgarkanenja, aua arka wa pandjəñdiwenñuru.

43 O! kundjuñəñgori, Malaiindem maikekekərim maninja wələnu-wunia kuñalunja bəndaia wunja God anəñga, gewunja ɳəñgənawienja.

44 Ardi:um kululeri dadjurd-kərərim maninja Judaea nənja.

5

¹ Ge kunina, wuno:murum peleñgaraia aua nənja kudmun iñgadjandala nəru karkañuru wunja ɳala-ɳala God anənja, aua kauelgenjiri duñunda agu Gennesaret,

² Məra kumbunandii naməndi tjañunjanu kumbalgenjandu duñunda agu; djaia ɳaria kariñanjuru wundj'-i-dagu, net arkanənja kulai kanbərwuneri.

³ Dəra keña naməndi tjañun nənja, Simon anənja, burkai kaiabuna ingenjuru wunja ruluk iraiu kabəlb'i dəgu. Atja kauwona, peleñgaraia kaniñgundala naməndi nənja.

⁴ Wuno:murum ka:luleri wudun geñu, aua Simon kundjuñanənja, Njirinjuru tjalani nəru, net njirkənənja wai araiab arema wunja.

⁵ Simon kaio:lbəla kundjuñu, Inaiuri, wulo:lum mararium kerkeñjiri, kari wa panjədbenja; mia ɳala-ɳala ɳundj anənja nənja net pitja iñaiab.

⁶ Wuno:murum ge kadjuñu, bur kanbəri:la djaia wiri-wiri ɳaria djenbeñuru; gewunja net arkanənjaia ka:leme:neri.

⁷ Mara:li marwunanəngori arkanəlja naməndi tjañari nənja, əngeñgal əñganbədawodju wunja; arka kariñgunal, naməndiandu kəlabu kubərkandjuna ge njini pitja jauæk kauwenjandu.

⁸ Wuno:murum Simon Peter kənindjəna kauwona Jesu iluñgu nənja kundjuñiri, Tjəndjandiwe, gewunja ɳaiu i:dja uməra ɳari, Inaiuri.

⁹ Gewunja aua rəngəri keña, ardaraawaia aua nənja kuda:, wiri-wiri ɳaria djaia əñganbədburən.

¹⁰ Ge kədjinu James a John, Zebedee iñko:landu, auandu iñanəlguri Simon nənja. Jesu Simon kundjuñanənja, Punjungulgunejiri, wuna pəle i:dja pitja əndjəmeri.

¹¹ Wuno:murum naməndi karkañurulal kabalba nənja, darawa kubədbəñgi:la, kaueramalando:na.

¹² Ge kunina wuno:murum aua malaiindem maiaruñum maninja iñgañineri, wai! i:dja leper ɳara iraraia; aua wuno:murum Jesu məra iñgo:na, imiñum maninja kauwona kəniauwima, kundjuñiri, Inaiuri, ɳambə tjuñudju wunja, ɳaiu rargəri tjañgandju.

¹³ Aua ino:ri la maməñ, kəməndanəla, kundjuñiri, Koru dudbałla, kuñe wunja, rarwu bənu; maiirgi:rkum leprosy kaiəndiweła.

¹⁴ Kundjuñanənja, I:dja kari pinclji:nəñgoriri, O! baiuñuru, pəmiimbaienənja dadjurd ɳara, tjañi bənu rargəri ɳunnjunina moia, ge Moses genida, umiimbaie wunja arka nənja.

¹⁵ Mia kunjənənjeri djenbeñuru djo:jən aua wunja, djañruk kadbierna peleñgaraia ɳəru iñgarkañuru wunja, əñgəmurdui: wunja mareja arkanənjaia.

¹⁶ Aua keñajuru bundul' kuru, dadjurd kundjuñu.

¹⁷ Tjañuniau kaniñ gundaleri, Pharisia a adiñgundieja ɳala-ɳala ɳaria ma atja kadineri, arka əngeñgunal malaiindem mararawum əlp Galilee nənja, Judaea nənja, Jerusalem maninja; wundjurulu Inaiuri anənja aua nənja kunina əñgəmurdur wunja.

¹⁸ Gejau, wai! i:dja mano: kaueranuruleri inarugu nənja i:dja iña inəñinina, markandjuro:na iñgarkañural kunja iñgarkande imənñale ɳəru.

¹⁹ Wuno:murum wa məra pəmarwi:nja ɳərunəñgowu iñgarkañural kunja peleñgaraia wunja, pai kadina maiarum malerdu' ɳəru, jeri kaueriabuna malerdu' ɳəru inarugu kuda: pulaga nənja imənñale Jesu.

²⁰ Wuno:murum aua mära ängö:na arka wa paueräñudjarenja häri, kundjuňu, I:dja, umära händjanänga wai kundjäbieňänu.

²¹ Wunmanbaļi wiri-wiri häria a Pharisia kubärwädenu, kubäđjuniri, Indja änguja woru ka:luiři? Änguja umära gole wai puägaiļb, God auekamandj?

²² O! Jesu laiburu känina ardi:um maninja, kandjo:lbala, kundjuňanängori, Äñudja njidi:um maninja kurawadejiri?

²³ Nänänga wunia man dägu hännjulu wunja, Umära händjanänga wai kundjäbieňänu, hännjulu wunja, Bäri bånu, wudawa baiu?

²⁴ Laiburu njirkunuň wunja I:dj' iñko:lu wundjurulu kudai kabälba näňja umära wai kunja, kundjuňanänga iäla, Kuñenu, bari bånu, hänarugu tjärawäd minjam, baiuňuru maiarum hämdjanänga' häru.

²⁵ Maiirgi:rkum adbäňjale häru kauwelgenja, tjärawäd kumäŋ wuna näňja we iñgauwoneri, maiarum anängam mamurkäläňuru, God ko:do:daleri.

²⁶ Ardarawaia rängäri kariňa, God kauero:do:dala, luren kubäđbaňeri, kubäđjuniri, Rängäri weni mära worwuna.

²⁷ Wuna päljau keňajuru, mära ko:na kaiugu hära inumba Levi atja iñganineri kaiug karim maninja, kundjuňanänga, Tjanmalando:.

²⁸ Aua darawa kundjändiwela, bari känina, kämälando:na.

²⁹ Levi maia ardaiur' kangändjuna aua wunja maiarum anängam maninja; peleñgare djenbenuru kaiugu häria atjäkekäria auandu näňja atja kadina.

³⁰ Pharisia, wiri-wiri häria arkanängaia kuda:, inalalaia jau kanbärkaňjurula, kubäđjuniri, Äñudja kunja kaiugu häria näňja, arwod' dänja, mindjal kuriiri, djo: njiriňiri?

³¹ Jesu kandjo:lbala, kundjuňanängori, Adbuludja bånmändja wa lai pängawon-näňgori, O! adbäramareja lai kauwonäňgori.

³² Wa päneňgunjal ai wunja tjädaňuria, O! rworia kuluňan kunja.

³³ Kubäđjuňanänga, John inalalaia ttile-jile kadjamindjäňa, dadjurd kubäđjiri, ge kädjinu Pharisia arkanängaia, O! häunalalaia mindjal kubäđjiri, djo: kariňiri.

³⁴ Jesu kundjuňanängori, Pänaňmoia jalalaňgaia, wäli pänaňmoia arka näňja iñgäniňiri, ko:ru kariamindja?

³⁵ O! lewara pitja njejengal gejau pänaňmoia arka näňja pitja emälaňiae, gejau pitja arejamindja, lewara ge näňja.

³⁶ Bare-bäre kuda: kundjuňanängori, I:dja kari aia dalar iñgamieňu wobi häunali näňja wa pänganden wobi inuňgule näňja; madji häunali dalar pängäm, häunali inuňgule näňja wa pidjin pängauwi:ngändu.

³⁷ I:dja kari wine häunali wa pänganden waiäm mänuňgule maninja; madji wine häunali waiäm muňgur pamo:, pälulu pängänu, waiäm pitja båda pamo:wi:;

³⁸ O! wine häunali kandienja waiäm häunali lim maninja.

³⁹ I:dja kari inuňgule djo: iñgeňa wa lai pängawon-näňga häunali; ge wunja kundjiri, Inuňgule inia man däga.

6

¹ Ge kunina Wunaiuruja bulumänen keňa corn näňja, inalalaia ri: kubäđjuniri, mindjal kubäđjuniri, corn ardori näňja wuräňgäň kubäđjuniri.

² Pharisia atjäkekäria kubäđjun, Äñudja kunja kuriiri ge wunia häruňuru Wunaiuruja?

³ Jesu kandjo:lbala kundjuňu, Wawu laiburu pinjidinjiri wuna David geňu wuno:murum baia iňgo:na, arka aua nañja kuda:?

⁴ Dära iňgeňiri maiaru' ńnuru God anañgam, kanmäŋ maia adbiimbaie ńaría, mindjäl kundjuňu, arka aua nañja ka:no:na, arge mindjäl kunja wunia ńnuru-ńnuru, dadjurđńaría argekamandj?

⁵ Kundjuňanąŋgori, I:dj'iňko:lu inaiuri kąnuij Wunaiuruju.

⁶ Ge kunina Wunaiuruju tjákariau dära keň-aňuru dadjurđńarim maninja, kaniňgundala; i:dja ma kąnineri, worawerdum anañgam maralgam;

⁷ Wiri-wiri ńaría a Pharisia kaueranindjájeri ńamba Wunaiuruju iňgämurdu, mara karwuna-nąŋga wunja de iňgarwu wunja.

⁸ Aua laiburu kąninanąŋgori ni: ąngäneri, kundjuňanąŋga i:dja ino:ri dalga kudai, Bäri bąnu, bőwelge pulaga nañja; aua bäri kąnina, kauwelgenja.

⁹ Jesu kundjuňanąŋgori, Burkai njinjiąb, Wuniowu Wunaiuruju wunia workundju, woru workundju? Inaui workumbundulba, bąda arkumba?

¹⁰ Wunjili:wa kanbuna ardaraawaia nañja kundjuňanąŋga, Nuno:ri la mäma. Ge kundjuňu, ino:ri kumurdui:na.

¹¹ Ardji:la bäri kąnina, arge wurura kubärwadeňu ńani Jesu kadjunąŋga wunja.

¹² Gejau kunina dąnde keňajuru tälambän ńnuru dadjurđ kunja, kädjinma wundugum dadjurđ kundjuňanąŋgeri God.

¹³ Wuno:murum mämäŋgunu njinganina, ai kanbuna inalalaia, arka nañja kanmurąŋ twelve, (łanñenňałja), arge kandimäla arkańawieja,

¹⁴ Simon aua kuda: iňgarimala Peter, Andrew iwomale, James a John, Philip a Barthomolew,

¹⁵ Matthew a Thomas, James Alphaeus iňko:lu a Simon iňgarimaiena Zealot,

¹⁶ Judas James iňko:lu a Judas Iscariot, aua iňganina tjiriwin ńara.

¹⁷ Jeri kauwonial arka nañja kauwelgenja wauim maninja, peleňgaraia ardaraawaia inalalaia, peleňgare djenbeňuru worumba Judaea mararawum ălp, Jerusalem ălp, maiamingum Tyre a Sidon,

¹⁸ Arka ąngeňgunal aua ńnuru iňgarkańuru wunja, ąngämurdui: wunja mareja arkanąŋgaia, arka pąmbala ąngäneri agulaia arduria nañja kadburduwi:na;

¹⁹ Peleňgare ardaraawaia kubärkäňjiro:na iň-gadbaňdana wunja, gewunja wundjurulu auedagu kunjäňgunal, ardaraawaia kanmurduna.

²⁰ Ambula ba:l kumäŋ inalalaia nañja kundjuňu, Tjukul ńarı njidje, gewunja njirkanąŋga bändaia God anañga.

²¹ Tjukul ńarı njiri baia ńarı weni, gewunja pitja barui njiranowi:. Tjukul ńarı njiri wola: wur-ąjundju weni, gewunja pitja djirai njiręnu.

²² Tjukul ńarı njiduň wuno:murum i:dja njin-ńjumbärkundjuru, wolara njinńjumbärkaru, jau njin-ńjumbärkańuru, njirkumba wai kadjäb woru käd-jinu I:dj'iňko:lu wunja.

²³ Gejau tjukul njidu, kurkudjal njidu, gewunja wai! wunaiuru ląjugu njirkanąŋga ąndjo:l' dąnja; gewunja ge kädjinu iranąŋgoria kubäđju-nanąŋgori tjo:lbädaia.

²⁴ O! Wurgunu njiri nañja, tjiňi:ra, gewunja jąmbula njirkanąŋga gole kurämäŋ.

²⁵ Wurgunu njiri nañja, weni barui wurąjundju, gewunja pitja baia njinjo:. Wurgunu njiri dji-rai ńarı weni, gewunja pitja wola: wureju, dji:rwa njiręnu.

26 Wurgunu wuno:murum i:dja ardaraia wunia njiri wunja ka:lu, gewunja ge kädjinu ira-näŋgoria kubädju:näŋgori tjo:lbädaia tjibareja.

27 O! Kujenuri ḥuru njirkunuŋiri, Ardaurgu-nuria njidarienäŋgori, wunia wurinäŋgori ark a njinjumbädjo:ndjuriria,

28 Wunia wuralunäŋgori arka woru ka:lunuri, dadjurd wuri: arka wunja woru kadjunuri.

29 Aua ḥunmäŋulp maiaruŋum ḥoiil ge, maiak-ärim kuda: ino:, aua ḥunŋuno:ŋgu wobi ḥundja-näŋga, iakära wunja pändjämaŋambiri.

30 Ano: ardaraia ḥunŋumbädiauia, aua wulənbiri ḥundjanäŋga ḥunŋuno:ŋgu, pändjäniauwiri.

31 Lai njirkumbänanäŋgori i:dja kadjunuri ge kädjinu wurinäŋgori.

32 Njiri ḥämba lai ängawonanuri arka lai njirwanäŋgori, ḥanäŋga wungulbo:wie njiri nänja? Gewunja arworia kuda: kadarieŋanäŋgori änganarieŋanäŋgori.

33 Njiri ḥämba wunia wuräŋundjunäŋgori arka wunia kadjunuri, ḥanäŋga wungulbo:wie njiri nänja? Arworia kuda: ge-i-di-dägu kubädju.

34 Njiri ḥämba njirkunawodjäna arka ni: njirkunuŋäŋgori aräŋunma njele, ḥanäŋga wungulbo:wie njiri nänja? Arworia kuda: kadawodjieň arwor' ḥundju-ḥundjia ge-i-di-dägu kadba njele.

35 O! Njiri ardaurgunuri njidarienäŋgori, wunia wuri:, arano:wodju wa ni: pinjidin njele; läŋugu wunaiuru pitja njänunuri, pitja njiranu Karäŋ-ḥära mandj njinjungula, aua inia inqanuŋäŋgori aljaladbuneja a arworia.

36 Araijeriwu, Iro:lidj kädjinu äŋgäieriwu.

37 Wure paro:jiri, pitja wa wure pinjirwi:n; bäda paro:jiri, pitja wa bäda pinjirwi:n; wai wuraiäb, pitja wai njeqbienuri.

38 Arano:, pitja njäno:wi:nuri; wunaiuru, wunia, pändjuk ḥäri, lukuluk ḥäri, tjauaiba ḥäri mäläma njirkanäŋgam maninja pitja njinbäranoo:; gewunja kädjinu aräŋano: ge kädjinu pitja njäno: wi:nuri.

39 Bäre-bäre kuda: kundjuŋäŋgori, Ambulidj ambulidj kaielguruň? Wawu dagulum maninja pängawengändu?

40 Inalala karäŋ wa pängänin inaiuri nänja; O! ardaraia gole ko:rug ängämieň inaiuri kädjindjia pitja aränu.

41 Äjudja kunja mandjanindj tñurnim nawalo: lidj ambula nänja, ḥuwonu ḥungubul' däňja wa pindjäniňdjan?

42 ḥärungäowu pitja djenäŋga nawalo:lidj, Nawaia, nali mäŋamal tñurnim ḥungubul' däňja, ḥunge ḥundju-ḥundju kädjinba pindjäniňdjan ḥuwonu ḥungubul' däňja? ḥunmiňum mäljaladbune, ḥundjurle wai tjab ḥuwonu ḥungubul' däňja, gejau pitja wunia mandjanindj tñurnim nawalo:lidj ambula nänja mandjiäba wunja.

43 Gewunja ḥuwonu wunia kurab iwori wa bäri pängaiändan, tjakäri njele ḥuwonu woru kurab inia wa bäri pängaiändan.

44 ḥuwonu darawa laiburu kuniŋaieň kurab känäŋga nänja; gewunja wonändja nänja wa pämädburäntjili:um, kari irululu kakadja ḥäri nänja kanera.

45 I:dja inia wunia inäui nänja wunia ba kungäŋural; i:dja iwori woru inäui nänja woru ba kungäŋural; gewunja dara inäui nänja iamundu kulüri.

46 Äjudja kunja tjararim Inaiuri, Inaiuri, wa piriin ge ḥanŋundju?

47 Aua ḥanŋämurkäl, ḥäla-ḥäla ḥaianäŋga ḥuru inqanuň ge käminje, pitja njinjämiimbu äŋguja kädjindja inqanuň.

48 Kądjindja kąnuŋ i:dj a maiarum mą̄ngandeneŋiri, aua t̄jari geŋiri tjalani, maiarum mą̄nganderu kaiugu ną̄nja; worumbām mą̄ngeneŋgunal, maro:ralim dai mą̄ngeo:na maiarum ma ną̄nja, kądjinba j̄älala p̄amo:nja, gewunja t̄jadām mą̄ngandienā.

49 O! Aua ɳuru iŋgānuŋ, wa puŋgen, kądjindja i:dja maiarum mą̄ngandeneŋu kabālba ną̄nja waiuru mano:ruma, ma ną̄nja maro:lalim dai mo:na, maiirgi:rkum mauwona, djenbeŋuru malemi:neri.

7

1 Wuno:murum wudun geŋu ɳäla-ɳäla dara aną̄ŋga worumba ɳuru ɳęgäniŋeri, Capernaum maninja dära keŋaŋuru.

2 Centurion iɑ̄ruŋ i:dja aną̄ŋga ara iŋgāniŋeri, kuŋgadjuneri, iŋgānarienanaŋga.

3 Wuno:murum Jesu wunja ɳuru iŋgānina, kanjaŋawuna aua ną̄nja arwawongaria Jew ɳäria, burkai kaueriabantu iŋgeŋgal wunja, i:dja aną̄ŋga iŋgāmurdu wunja.

4 Wuno:murum Jesu iŋgadburkalal, nj̄adbama burkai kaueriabantu, kubädjuŋiri, Inia kąnuŋ aua wunja wuna t̄juŋundju.

5 Gewunja worumba ɳari kąnarieŋunjari, aue ɳundju-ɳundju wondi māngeo:na dadjurduŋärim ɳari wunja.

6 Jesu arka ną̄nja keŋaŋuru. Wuno:murum maiarum bowora wa p̄aŋgāniŋja, centurion arkaŋalja aua ną̄nja kanjaŋawuna, kundjuŋaną̄ŋga, Inaiuri, dj̄ädjeri pindjii:ri; gewunja ɳäniowu ɳanuŋamiri ɳunŋunjaŋgal waiuru malerdum ɳaiananą̄ŋgam;

7 Gewunja ɳäwe wurura wa puŋenja ɳänia ɳunŋunuŋ ɳunŋunmurkal; O! ɳäla-ɳäla minje, gejau i:dja ɳaiananą̄ŋga pitja emurdui:.

8 Gewunja ɳaiu kuda: i:dja ɳändieŋu wundjurulu waiuru, mälaŋi'-ɳäria ɳaiu kudai waiuru ɳaiu ną̄nja, indja kuŋeną̄ŋga, Baiu, aua keŋga; iákära, Bengal, aua keŋgal; i:dja ɳaiananą̄ŋga, ge dju, ge kundju.

9 Wuno:murum Jesu wuna ɳuru iŋgānina, rą̄ngäri keŋa, wälñarai kauwona peleŋgare iŋgad balando:neri, kundjuŋaną̄ŋgori, Kuŋenuri, wa puŋgājudjarien-ɳäri wuna kądjinu wa māra puŋo: nja, kari Israel ną̄nja.

10 Arkaŋawieja djo:li kadinal maiarum maninja, i:dja māra kauero:na imulugu.

11 Ge kunina mą̄ngundjiau, keŋaŋuru malaiinde' ɳuru maŋumba Nain, inalalaia peleŋgare djenbenuru aua ną̄nja kariŋaŋuriri.

12 Wuno:murum malaiindem maiamundum wodjulu iŋgāninal, wai, mano: kuŋganuriena durgu i:dja, karaną̄ŋganja iɑ̄ruŋamandj, nj̄an̄ga ndjo:rinja; peleŋgare djenbenuru malaiinde' ɳäria njaŋga ną̄nja kadina.

13 Inaiuri, wuno:murum māra njiŋgo:na, nj̄an̄gaieriwuna, kundjuŋaną̄ŋga, Wola: pindjii:ri.

14 Wodjulu keŋgunal, mano:ɳäri kumandanala, arka mano: iŋarkaŋurula karwelgenja. Aua kundjuŋu, Algunja, kuŋenu, Bäri bānu.

15 Imandja atjä kąnina, wunmanbäli kululeri, karaną̄ŋganja aua njino:na.

16 Ardarawaia karkulguneneri, God kauero:do:dala, kubädjuŋiri, Tjo:lbäda inaiuri bäri kąni:na nari ną̄nja, God worumba aną̄ŋga mia kanmurkalal.

17 Djo:jäŋ wuna aua wunja kunjaŋaŋuru Judaea mararawa' ɳuru, t̄ambium mararawam wo:ri mo:neri.

18 John inalalaia wuna darawa kubädjuŋaną̄ŋga. John inalalandu ai ko:nandu,

19 Kanjanawunandu Inaiud' dənja, kundjuñiri, Nundju aua iŋgeŋgal, iąkārawu kedana?

20 I:qandu wuno:murum iŋqamurkalalgandu, kundjuñandu, John Baptist ərendu ąnnjanawunandu ńundju nənja kundjiri, Nundju aua iŋgeŋgal, iąkarawu kedana?

21 Ge-i-di-dągu ardaraia kanmurduna mareja, widji, agulaia arworia, ardaraia arkumbambulidjia ka:no:na mąŋgadidja wunja.

22 Aua kaio:lbalandu kundjuñanąngandu, Njiriandu, wurinąngandu John arąjunindjajandu, ńjuru njikuninandu; arkumbambulidjia kale kadju, arwonwondadjia wudawa ąngeŋa, leper nəri a rargaria ąngandjuiju, woŋalaia ńjuru ąngąnuń, adbən bəri ąngaiąndieju, ardjeja wälənu-wunia kalui:ńanąngori;

23 Tjukul ńjara aua ńnaju nənja wa djięn puŋgąmąń.

24 Wuno:murum wälənńjərandu John anąngandu iŋgeŋanurandu, wumanbaļi peleňjaraia kululanąngori John wunja, ńjudja njirinjanuru bun-dul' kuru mąra wunja? Ki:ńjgu jalala mąndjum maninja?

25 O! ńjudja njirinjanuru mąra wunja? I:dja wobi mumula tai iŋganińaiena? Wai! arka wobi adbəlalaia nənja, tjińi:ra ąngeŋa, maiarum ardaid' dənja kadun.

26 O! ńjudja njirinjanuru mąra wunja? Tjo:lbəda? Jau, kuñenuri, inaiud' ban daga tjo:lbəda nənja.

27 Indj-indja aua wunja wiri-wiri kauwi:na, Wai! wälən-ńjara ńnajanąngi kąjanądjańuru mąnńale ńnunmińum, Aua kalumba ńundjanąngi pitja brar ńneńuru mąnńale ńundju.

28 Kuñenuriri, Arka nənja kuli:n ąngauwi:na woŋaia nənja kari inaiud' ban daga John nənja; O! aua pidi:n njini bəndaia God anąngi nənja ąngąnuń, inaiud' ban daga aua nənja kąnų.

29 Worumba ardaraia ńjuru ąngąnina, publicandjia, God kauero:do:dala, arka John nənja baptize ąngandjui:na;

30 O! Pharisia, ńjala-ńjala ńjaria kuda;, wai kubądjabuna ńjala-ńjala wuni:u' ńjari God anąngi, arka wa baptize parkandjuienia aua nənja.

31 Gewunja ńjudja kądjindjia kañandju i:dja woi mąŋgadberi andja? ńjudja arka kądjindjia?

32 Arka kądjindjia woŋalaląnuja tjo:lgarim maninja atjə ąngąnuń, atjakekəria ai ąnganbərwiria arka kadjiri, Dendem marwunuri, wa djor piriinja; Wola: kunjedjuńunuri wa pararemenja.

33 Gewunja John Baptist keŋgunal wuro:dbori wa mindjal puŋgenja, wine wa djo: pąŋgeŋenja, gejau kuri:, Aua agula kudai.

34 I:dj' iňko:lu keŋgunal mindjal gejeri, djo: iŋgejeri, gejau kuri:. Wai, i:dja albənda, djo: ńjara, iŋanjalja publicandjia a arworia.

35 Wuni:ndjəru tjądąńuru kūŋgandjui:na wonałalaląnuja ardaraia kąnąngi nənja.

36 Iařun Pharisee burkai kaiąbuna mindjal kunja aua nənja; dara keŋanjurū maiaru' ńjuru Pharisee anąngam, atjə kauwona mindjal kunja.

37 Gejau, wai, woŋaiinja, njən̄ga maliindem maninja njiwodj, wuno:murum laiburu njińgānina aua atjə inganineri maiarum maninja Pharisee anąngam, kañurulal alabaster ąngaiamieneri ńjara,

38 Pale ierdu nanja njimbąłgenja wola: gejeri, wunmanbaļi ierdu kulai kumbuna mandud' jinińgem, tjakəra njinińge njimri: ńjari wulinęgara kundjuñiri, ierdu kuŋgulbo:na, ąngaiamieneri ńjara njinińge kundjamala.

39 Pharisee, wuno:murum mära ko:na, aua burkai iŋgaiabantu, iniäka manma kundjuŋu, Indja, ɿam̥ba tjo:lbäda iŋgänuŋ, laiburu iŋgänuŋ aŋgunja, aŋudja kärinja njan̥ga iŋgämändana, njiwodj njingänuŋ.

40 Jesu kaio:lbäla kundjunänaŋga, Simon, aŋudja-käna ɿenu. Aua kundjuŋu, Inaiuri, minje.

41 I:dja iaruŋ, iaruŋandu tjaue kumbunanäŋ-gandu; iäkara tjaue kumbunanäŋga kaiug wunjen-ɿalu, iäkära kaiug darawa.

42 Wuno:murum ino:randu ingännandu, ko:lulwa wai kimdjäbunanäŋgandu. Näniandu aia känarienunäŋgandu?

43 Simon kaio:lbäla kundjuŋu, Kunenäŋga ɿana aua darawa wai kaiabunanäŋga. Aua kundjunänaŋga, Nidji kundji:nu.

44 Wälŋare njimurkala woŋaiinja, kundjunänaŋga Simon, Ndjanindj woŋaiin' njina? Maiarum nundjanäŋgam dära ɿengunal, agu ɿaiерdu wunja wa pändjano:nja; O! njan̥ga ɿaiерdu kulai kumbuna mandud' jiniŋgem njäŋganäŋgam, wuliŋgära kundjuŋu tjakära njiniŋge njäŋganäŋga.

45 Wa pänjäŋgulbo:nja; O! njan̥ga ɿanjenjeŋgungalgule wa wudun puŋgenja ko:lbo:na wunja ɿaiерdu.

46 ɿämri: wurŋi:wa njiniŋge wa pindjiamenja; O! njan̥ga ɿaiерdu aŋgaiamieneri ɿara njiniŋge kundjamäla.

47 Gewunja kuŋenu, Umära njäŋganäŋga wai kundjäbieŋimäŋga, ge darawa kunuŋ, gewunja djenbeŋuru ɿedura geŋu. Aua pidi:nu wai kaiabieŋunäŋga, aua pidi:nu ɿedura kundjiri.

48 Gejau kundjunänaŋga woŋaiinja, Umära ɿundjanäŋga wai kundjäbieŋänu.

49 Ark a aua ɿanja atjä aŋgauwoneri wunmanbali arge wurura kubädjuŋ, ɿenguja indja, aua kuda: umära wai kaiab?

50 Aua kundjunänaŋga woŋaiinja, Wa puŋgäjudjarien ɿari nundjanäŋga ɿunmundulbäla; abi:la baiu.

8

1 Ge kunina lo:jenda paledjau aua keŋaŋuru malaiindem, maiarundjeruŋuma, ardi:um kululeri, kungäŋuruleri wälŋnu-wunia bändaia God anäŋga, twelve aua ɿanja;

2 Woŋaia atjäkekäria arka aŋgämürdu:neri agulaia arduria a mareja, Mary njan̥garimienä Magdalena, njan̥ge-i-dägu aŋgeŋa agulaia ɿanŋalja,

3 Joanna mäŋgänaŋgäŋj a Chuza inaiuri Herod ɿanja, a Susanna a njinadarawanja ndjkekärinja, arka aŋganbädo:neri wulənbiri arkanäŋgaia.

4 Wuno:murum peleŋgäraia djenbeŋuru džäruk aŋgämienä, iŋgadburkalal malaiindem mararawum ɬlp, kulula bäre-bäre ɿanja.

5 Tjalangäŋja ɿara keŋaŋuru wolumbära wunja tjalangäŋja anäŋganja. Wäli wolumbära genjiri, ndjkekärinja njan̥gari:na kalumba iaminim maninja; džämbäba njindjo:riena, punaria wuŋo:ru ɿaria mindjäl kubädjuŋanäŋga.

6 Ndjkekärinja njan̥gari:na kaiugu ɿanja, njinge ba wa kundjuŋal, njindalga njinina gewunja agu njino:ra.

7 Ndjkekärinja njan̥gari:na wonändja ɿanja, wonändja ba wa kubädjuŋal, limbitja kauero:na.

8 Ndjkekärinja njan̥gari:na kabälba mäniū maninja, ba wa kundjuŋal, kurab bäre kaiändäla irara. Wuna ka:lula, jero:l kundjuŋu, Aua ini:um kudai ɿuru wunja, ɿuru käninja.

- 9** Inalalaia burkai kaueriąbuna, Nənəŋga bäre-bäre wuna?
- 10** Aua kundjuňu, Njiri nənja kuno:wi:ňu laiburu wunja wundjalgeje bändaia ḥarı God anəŋga, O! atjäkekäria bäre-bäre nənja, gewunja madidjeri wa pämädidjan, ḥuru ąŋgənuňiri wa puŋgadenan.
- 11** Bäre-bäre wima kunuň. Tjälənganja ḥala-ḥała God anəŋga kunuň.
- 12** Arka kalumba iaminim maninj a ark a ḥuru ąŋgənina, gejau keŋgal agula kano:ňgu ḥała-ḥała ardi:um maninja, madji wa puŋgarkudjaran, arämündulbaie ḥana.
- 13** Arka kaiugu nənja arka wuno:murum ḥuru ąŋgənina tjukul ḥarı ḥała-ḥała kubädبا, arka wondudba ardo:no:reja, puləgajau wa puŋgarkudjaran, ąŋgo:ndjui:ňu jarəŋga kaduň.
- 14** Njinge puləga wonəndja nənja, arka ḥuru ąŋgənina, wurgunu nənja, wulənbı' dənja, tjukul ḥarı arkaui nənja ąŋgeňjuriri, limbitja karwi:ňu, kurab kari wa bəri pauerięndan.
- 15** Njinge kabälba manium maninj a, arka kaduň, argulum mənium, alinəri nənja, ḥała-ḥała ḥuru ąŋgənina, njädba kubädبا, kurab bəri kauerięnda njämula ḥarı.
- 16** I:dja kari wuno:murum tjanaim duru ki:la wa bur puŋgennəŋga ąŋgäm maninja, wa puŋgan-den inarugu waiuru, O! tjanai' ḥara nənja kungande, gewunja arka dära ąŋgeňgaliri tjanaim pitja mära ewuro:.
- 17** Gewunja kari kaielgaiena ḥäm̄ba wa pitja mära puŋgauwi:n; kari wundjalgeje ḥarı ḥäm̄ba wa pitja laiburu puŋgəniňaien, ḥäm̄ba wa pitja maräma nənja puŋgeňgunal gäri.
- 18** Gewunja maranindj ḥarunəŋgowu ḥuru njirkunun, gewunja aua kudai aua nənja pitja njäno:wi:, aua ino:ra pitja eno:ngie aua nənja ge mära kauwi:ňu aua kudai ḥana.
- 19** Kauerämurkalal karanəŋgənja a ḥawawanaŋgaia, aua nənja kädjinba pareňgunjal peleňgare nənja.
- 20** Kului manəŋga, Nundju karanja, nundju nawawaia, dənde karwel-gejiri, Mära ero: kubädjiri.
- 21** Aua kandjo:lbala kundjuňanəŋgori, Naiu karanja, ḥaiu nawawaia kaduň arka ḥała-ḥała God anəŋga ḥuru ąŋgənuň, ge kadju.
- 22** Ge kunina mäŋgundjiau aua dära keňajuru namändi ḥanja, aua ḥundjuňundju inalalaia kuda:, kundjuňanəŋgori, Wo:ndum kanalu ḥarıuri; bəri kubärkaňurula.
- 23** Wäli kariňajuriri aua kulunu kənina. Adadjiri mändjum maiňbaiňbenal wo:ndum maninja, kəlabu kundjuňiri, arka wunauurgun' nənja kadina.
- 24** Kauerämurkalal bəri kauerięndäla, kubädjuňiri, Inaiuri, Inaiuri, debära ḥarıuri. Aua bəri kənina, mamaiňambunandu mändjum a päləŋgərinja wo:ndum maninja, wudun kundjuňandu, tjumulu kunina.
- 25** Kundjuňanəŋgori, Nənäm wa puŋgəňjudjarien-ḥarı njirkanəŋga? Arka karkulguneneri, rəngəri kariňa, arge wurura kubädjuňiri, Indja ąŋjudja kəra, aua mändjum, wo:ndum genəŋgandu, mauandu ḥuru kaňurandu?
- 26** Madburkäla təmbium Gerasenia arkanəŋgam, ma inalu Galilee.
- 27** Wuno:murum ba ingeňgunal pälul' dənja, i:dja kämändjeräla malai-indem ălp, agulaia kudai, golema wobi wa tai pəŋgəninja, maiarum maninja wa atjä pəŋgəninja, O! madem maninja.
- 28** Wuno:murum Jesu mära ingo:na, jero:l kundjuňu, Naiu ḥəni kujenu, Jesu ḥunňungula God Karanj ḥara mandj? Burkai ḥunjiäb, pəŋjənbiri.

29 Gewunja aua gejanq̄a agula inuru ba ingeñaldaga i:dja n̄nja. Gewunja tjile-jile laburd inq̄am̄an, kañuriena bur inq̄ani:na t̄janadjan n̄nja, ierdu-n̄eria n̄nja, t̄janadjan dalar k̄aman, kañanja-wiena agula n̄nja bundul' kuru.

30 Jesu burkai kaiqbuna, Nunjum̄ba n̄nq̄a? Aua kundjuñu, Legion, gewunja agulaia ardarawaia d̄ara q̄ñgenajanuru aua n̄nja.

31 Arka burkai kaueriqbuna kari puñgenjanq̄gori q̄ñgenajanuru tjalani n̄nru.

32 Ma kadina wirin̄ari pig ardarawaia no:wa kadineri t̄lamban n̄nja; burkai kaueriqbuna aua q̄ñjanq̄u wunja q̄ñgenajanuru arka n̄nja; aua kanq̄ula.

33 Agulaia i:dja ba kariñgunaldaga, pig n̄nru d̄ara kariñajanuru, wiri-n̄ari t̄jari kubadburan̄ wo:nañgali-i-d̄agu wo:ndu' n̄nru, jauarāra kubadjuñ.

34 Arka barui q̄ñganbādo:neri wuno:murum m̄ra q̄ñgo:na ge t̄jumān k̄amien, p̄alja kubadjuñiri, kubalula malaiindem maninj a, wauim maninja.

35 Arge kariñajanuru mara wunja ge t̄jumān k̄amien, Jesu kaueram̄urkala, m̄ra kauero:na i:dja aua agulaia inq̄adjandiwela atj̄a inq̄anineri, tai inq̄ani:na, ini:um kudai, Jesu ierdu n̄nja; karkulguneneri.

36 Arka kuda: m̄ra q̄ñgo:na kubadjuñanq̄gori n̄arunq̄gowu inq̄amundulbaiena aua agulaia kudai.

37 Peleñḡraia ardarawaia t̄ambium Gerasenia wo:ri m̄ñgarwuneri burkai kaueriqbuna q̄ñgaiñdiwe wunja, gewunja djenbeñuru karkulguneneri; aua nam̄ndi n̄nja d̄ara keñajanuru, djo:li kañinañuru.

38 Mia i:dja aia agulaia inq̄adjandiwela burkai kaiqbuna aua n̄nja inq̄anun̄ wunja; O! kañajanawuna, kundjuñiri,

39 Djo:li bñuñuru t̄ambium n̄undjanq̄ga' n̄nru, minje wunaiuru God gen̄nu. Aua keñajanuru, malaiindem mararawum maninja djo:jān kumaj̄eri wunaiuru Jesu genjanq̄ga.

40 Wuno:murum Jesu djo:li inq̄aninal peleñḡraia kaueram̄an̄; gewunja ardarawaia kauerananala.

41 Gejau wai! keñunal i:dja injumba Jairus, aua inaiuri dadjurđnarim maninj a inq̄anina, kauwona Jesu ierdu n̄nja, burkai kaiqbuna inq̄engal kunja maiarum anq̄ngam,

42 Gewunja p̄amaranja ndj̄aruñamanj a aua kudai, nj̄nq̄a woralinja, kungadjuneri. Wali inq̄enjanjuriri peleñḡraia aua n̄nja naia kadbien.

43 Wøjaiinja ndj̄aruñ, nj̄nq̄a golema gulu wo: kumbanq̄angeri, nj̄nq̄a kadjinba pinjimurduienja i:dja kari n̄nja.

44 Iwelbam n̄neñgunal k̄am̄andanala iamingum wobi anq̄ngam, mai-irgi:rkum dumbulu gulu nj̄nq̄ganq̄ga tjimi kunj̄a.

45 Jesu kundjuñu, Änḡuja n̄anm̄andanala? Ardarawaia kari kubadjuñ. Peter kundjuñu, Inaiuri, peleñgare n̄undju n̄nja d̄jaruk kadbien, n̄andoa karkañurieñiri.

46 Jesu kundjuñu, Änḡuja n̄ana n̄anm̄andanala; gewunja laiburu n̄anina wundjurulu n̄andq̄andiwela.

47 Gejau wøjaiinja, wuno:murum m̄ra ko:na wa pinjindjalgaienja, djedjeriwa n̄neñgunal, njimbana imanq̄ale n̄nru, q̄ñudjakunja inq̄am̄andanala nj̄nq̄a kundjuñu peleñgare adbannq̄ale n̄nru, n̄arunq̄gowu maiirgi:rkum nj̄nq̄gamurduienja.

48 Aua kundjuñanq̄ga, P̄amaranja, wa panjanjudjarenja, n̄unmundulbaien; abi:la baiu.

49 Ge-i-di-dagu aua kaluleri, kengal iaruŋ dadjurduŋarim inaiuri-i-dagu, kundjuŋiri, Pamaranja ŋundjananŋa gole njimanja, inaiuri djadjeri pindjiinŋanŋeri.

50 Jesu ŋuru inŋanina kaio:lbala, Puŋungulgunejiri; dja pənjaŋudjareri, pitja njemundulbaie.

51 Maiarum məŋgamurkalal, wa panŋunjai:dja kari dəra əŋgeŋgal kunja, argekama Peter a James a John, woralinja iranŋa a karanŋanŋa.

52 Ardarawaia wola kubadjuŋiri, njimbädema-leri. O! aua kundjuŋu, Wola piriiri; wa debəra pinjeŋan daga, kulunu njinuŋiri.

53 Arka kauerii:la, laiburu əŋganina njangga debəra njingena.

54 Aua njino:ri kuməŋ, ai kundjuŋu, kundjuŋiri, Woŋaləŋunja, bəri bənu.

55 Njijandj djo:li njimurkaiena, maiirgi:r Kum bəri njinina, gejau aua kundjuŋu, Njino: mindjal kunja.

56 Gejau inenaiurgandu rəŋgəri keŋandu; O! aua kundjuŋanŋandu i:dja kari piriinŋgoriri ge tjumən kəniŋaiena.

9

1 Twelve ai kanbuna, kano:na wundjurulu, iaŋari, agulaia ardarawaia nənja, mareja nənja, əŋgəmurd़u wunja.

2 Kanŋanawuna ardi:um kalu wunja bəndaia God anŋga, adbəramareja Abdulugu əŋgandju wunja.

3 Kundjuŋanŋgori, Kari parəmeri li:wu njirkanŋa wunja, kari tjəndura, kari bururu, kari maia, kari kaiug; kari wobi iaruŋandu parəmeri.

4 Maiarum maua dəra njirkunŋanŋjuru, ma atja njidu, ma-i-dəgəm maraiqandiwe.

5 Arka njiri wa pinjidbədbən, wuno:murum malaiindem mauve marəŋundjəŋandiwe, tjuŋnim njidjerdu nənja jalala wuri:nangga umiimbaie wunja arka nənja.

6 Arka kariŋanjuru, maiarundjeruŋuma buluman kariŋa wələnu-wunia ardi:um kubəluleri, kanbədburduneri kədjinma.

7 Gejau Herod inaiuri ŋuru kənina darawa tjumən kəmienā, lara kundjuŋu, gewunja kaluiena atjəkekəria nənja John bəri inŋaiqandienā iməndj-i-dagu;

8 Atjəkekəria nənja Elijah mara inŋauwi:na; atjəkekəria nənja tjo:lbəda iaruŋ ardindi' dənja bəri inŋaiqandienā njele.

9 Herod kundjuŋu, John imri: ŋaiu dur kuŋo:na; O! indj' əŋguja aua wunja wuna ŋuru ŋanŋunuŋ? Məra injo:, kundjuŋu.

10 Arkəŋawieja djo:li əŋgəninal, kubadjuŋanŋa ge kadjuŋu. Aua kanmurəŋ, kariŋanjuru argekama malaiinde' ŋuru maŋumba Bethsaida.

11 O! Peleŋgəraia laiburu əŋgənina, kaueramalando:na; aua kanmurəŋ, kululanŋgori bandaia God anŋga wunja, arka lai kauwonanŋgori Abdulugu wunja aua kanmurduna.

12 Mərəŋunja gole njimbənaŋjuriri, arge twelve kariŋunal, kubadjuŋanŋa, Peleŋgəre əŋŋanawu, kariŋenjanjuru maiarundjeruŋuma, təmbium ma-i-dəba, ma atja kadinja, maŋari məra kauero:nja, gewunja nəri ŋuruma bundul' danja ŋədun.

13 Aua kundjuŋanŋgori, Njiri arano: mindjal kunja. Arka kubadjun, Ari nənja kari, argekamandj wuro:dbori iaruŋuri, djaia iaruŋandu, əŋjerkuma maŋari peleŋgare əndja wunja.

¹⁴ Gewunja arka peleñgare djenbeñuru, five thousand. Aua inalalaia kundjuñanq̄gori, atja ari: ardaraia fifty nañja.

¹⁵ Ge kubadjuñ, ardaraia atja kanbäri:la.

¹⁶ Gejau aua kanmäñ wuro:dbori iaruñuri, djaia iaruñandu, ąndjo:lu kale kämurkala, wunia kululanq̄gori, kalemala, inalalaia kano:na peleñgare adbanñale ɳuru anq̄ganbäركande wunja.

¹⁷ Mindjal kubadjuñ, ardaraia barui kubadjuñ, gejau kadburiena ilelemia arli:wa ąnḡenja ąnḡam manq̄ennälb, twelve.

¹⁸ Ge kunina, aua iaruñamandj inq̄anina, dadjurd generi, inalalaia aua nañja kadina, burkai kandjabuna kundjuñiri, Peleñgaraia ɳai' ąnḡuja kubadjareri?

¹⁹ Kauerio:lbala, kubadjuñ, John Baptist, atjäkekäria Elijah, atjäkekäria iaruñ tjo:lbäda ardindi' dänja bari inq̄anina njele.

²⁰ Aua kundjuñanq̄gori, O! njiri ɳai' ąnḡuja kuriara? Peter kaio:lbala, kundjurju, Christ God anq̄nga.

²¹ Aua njädbama kundjuñanq̄gori i:dja kari wuna piriinq̄goriri;

²² Kundjuñiri, I:dj' inko:lu darawa kundji:nja, pitja wai kaiqbienja, mababaia nañja, dadjurdn̄aria ardenaiud' dänja, wiri-wiri ɳaría nañja, pitja bada kauwi:nja, gejau päle kulunu tjaruñandu pitja bari kaiq̄andienja.

²³ Ardarawaia kundjuñanq̄gori, Aua nämba lai kauwonanq̄ga ɳaññunmalando: wunja, aua ɳundju-ɳundju kari kani:nja, wongaia anq̄nga tjile-jile kumenja, ɳäñmalando:nja.

²⁴ Gewunja aua lai kauwonanq̄ga inaui kämundulba wunja, pitja njöakaliba; aua inaui kqöakaliba ɳaiu wunja, aia pitja njämundulba.

²⁵ Gewunja bändaia daraiu ąjudjakunja i:dja kuma, aua ɳundju-ɳundju inq̄oakalibieñu, inq̄awelbuneñu?

²⁶ Gewunja aua djiq̄an kärnara, ɳäla-ɳäla ɳaianq̄ga kuda:, aia pitja I:dj'iniko:lu djiq̄an njämanq̄ga, wuno:murum inq̄engal pälemba nañja anq̄gam, Iranq̄ga, wälqn̄aría mamaia arkanq̄ga kuda:.

²⁷ Nidji kujenuriri, atjäkekäria kaduñ ɳuru ąngawelgeñiri, arka wa pitja debära pareñan mära njini kadjo: bändaia God anq̄nga.

²⁸ Ge kunina ɳäla-ɳäla wuna pälejau, lewära wunñälu, kämurq̄gori Peter a John a James, pai käninañuru tälambän ɳuru dadjurd kunja.

²⁹ Wäli aua dadjurd geñeri imiñum dji: manina, wobi anq̄nga iroroi pälemba känina.

³⁰ Gejau wai, i:gändu kululandiri aua nañja, inq̄aninandu Moses a Elijah.

³¹ Auandu mära kauwi:nandu pälemba nanja, kundjuñandu debära anq̄nga wunja, ge pitja ko:rug käma Jerusalem maninja.

³² Peter, auandu kuda: aua nañja kulunu ko:nori; wuno:murum barele inq̄aninuri, kanindjanori pälemba anq̄nga, i:gändu kuda: inq̄awelgenjandiri aua nañja.

³³ Ge kunina, wäli inq̄aiq̄andiwejandiri, Peter kundjuñanq̄ga Jesu, Inaiuri, wunia kunuñ ąringuri ɳuru wunja, jändälpa maiaruñurim wondi mewi:njuri, maiaruñum ɳundju wunja, maiaruñum Moses wunja, maiaruñum Elijah wunja; wa laiburu pänḡaninja ge geñu.

³⁴ Wäli wuna geñeri, ąngubän kunjängunal, djer njindjäbuna arka nañja; arka karkulgunneri wäli ąngubän dära ąnḡeñajuriri.

³⁵ Gejau ɳäla-ɳäla kunjängunal ąngubäñj-i-dägu, kundjuñiri, Indja njämända inq̄anñumäñ, ɳuru irañuru.

36 Wuno:murum ɳäla-ɳäla wudun genj, mära kauwi:na Jesu aueka-mandj. Kumuk kumbunori, gejau i:dja kari wa puŋgadji:njanäŋgori ge mära ko:no:ri.

37 Ge kunina, mäŋgundjiau wuno:murum tälambändj-i-dägu jeri ɳäŋgauwonal, peleŋgaraia ardarawaia kauerämändjerala.

38 Gejau wai, i:dja peleŋgaraia nänja jero:l kundjuŋu, kundjuŋiri, Iniŋgundeja, burkai ɳunjiaɻ, imnjanindj ɳämända, ge wunja iäruŋara.

39 Wai, agula käma, maiirgi:rkum jero:l kundjiri, tjäŋalar käri kandjuiri, njini pängaiɻandi-wen, kumäg pitja kundjuŋgeri.

40 Burkai kaŋaiɻbuna ɳunalalaia aua wai kunja, arka kädjinba puŋgadji:nja.

41 Jesu kaio:lbäla, kundjuŋu, O worumba njirkudjarie, njirkolikoli, ɳänäŋgiau njiri nänja ɳänuŋ, njinma; indjäŋungula imal.

42 Wäli ingeŋgaliri agula kaiɻbuna, djenbeŋuru dalar kämäŋ; Jesu kämaiambuna agula inuru, worala kämurđuna, känino:la iranäŋga.

43 Ardarawaia wundjurulu God anäŋga räŋqari kubädburauwuna. Wäli räŋqari kadburauwuneri darawa aua geŋiri, kundjuŋänäŋgori inalalaia.

44 Näla-ɳäla wuna kungandienja njidi:um maninja: gewunja I:dj' iŋko:lu pitja eno:wi:i:dja ardo:ri nänja.

45 Näla-ɳäla wuna wa puŋgadenenja, kundjälgaienanäŋgori, wa laiburu padin kunja, karkulguneneri ɳäla-ɳäla wuna burkai inägadjäb wunja.

46 Kadäŋänaŋäjdaieneri arge wurura, ɳäguja arka nänja inaiuri pitja enu.

47 O! Jesu mära ko:na ɳäŋänaŋänaŋäjdaieneri ardi:um maninja, worala kämäŋ, kauelgendjuna iwondära nänja,

48 Kundjuŋänäŋgori, Aua inägam indja worala ɳäŋnumba wunja, ɳaiu ɳänma; aua ɳäŋnuma, käma aua ɳäŋhäŋawuna; gewunja aua pidi:ndja njidarawa nänja, aia inaiuri känunj.

49 John kaio:lbäla kundjuŋu, Inaiuri, iäruŋ mära kerwuna ɳunŋumba nänja agulaia wai ɳäŋgaiɻbuner, kedbaiɻambuna gewunja wa pälimba pinjedjinguri.

50 Jesu kundjuŋänäŋga, Pändjamaiambiri: gewunja aua wa ɳände pämäŋ ɳäri, ɳäri nänja känunj.

51 Ge kunina wuno:murum gejau ko:rug kämaieneri aua pai inäŋjurieŋ wunja, imiŋum njädbama mandenu inäŋjuru wunja Jerusale' ɳuru.

52 Wälanhäŋria imiŋum mäŋŋale kanhäŋawuna. Arka kariŋaŋuru, dära kariŋaŋuru maiarundjeruŋma Samaritan ɳärim, mänamanja wunja aua wunja.

53 Arka wa pauerämenja, gewunja imiŋum inäŋjuriri Jerusale' ɳuru.

54 Inalalandu, James a John, wuna mära ko:nandu kundjuŋandu, Inaiuri, lai kumbäŋänu kunjedjandu wiänu kunjäŋgunjal ɣändo:l' di dägu arka wori wunja?

55 Wälnäŋrai kauwona, kämaiambunandu.

56 Kariŋaŋuru maiarundjeruŋma maiakärim.

57 Wuno:murum ɳäŋgeŋaŋjuriri kalumba nänja iäruŋ kundjuŋänäŋga, ɳaiu ɳunjämalando: ɳänam ɳunŋunjäŋaŋuru.

58 Jesu kundjuŋänäŋga, Käŋäŋuria do:lo:dba kudai, punaria wuŋo:ru ɳäria waiaru, O! I:dj'iŋko:lu ino:ra ɳänam imri: we ki:.

59 Aua kundjuŋanq̄a iąk̄ara, Tj̄anmalando:. O! aua kundjuŋu, Tj̄andjabawurle ro:k iŋi: iraia ɳaianq̄a.

60 Kundjuŋanq̄a, Ȣdban ro:k kadi:nja Ȣdban arkanq̄aia; Ȣundju baiuŋuru ardi:um minjalu bąndaia God anq̄a.

61 Iąk̄ara kuda: kundjuŋu, Naiu Ȣunjāmalando: Inaiuri; O! t̄j̄andj̄abawurle Ȣanawendja wunja arka maiarum ɳaianq̄angam maninja.

62 Jesu kundjuŋanq̄a, I:dja kari ino:ri la mąngam plough nąnja, wararkar iŋḡanuŋ, iniowu kąnuŋamiri bąndaia God anq̄a.

10

1 Wuna pąlejau Inaiuri kangąndjuna atjäkekäria seventy, arka kanjanawuna iąriarunandu iminjum mąnq̄ale manaiudba mararawa' Ȣuru, t̄ambium mararawa' Ȣuru, ma aua Ȣundju-Ȣundju pitja ejengal.

2 Kundjuŋanq̄gori, Wulgundjiri ko:ru wunaiuru, O! i:dja kadaguja; gewunja burkai iriąb Inaiuri wulgundjiri Ȣara Ȣanjaŋawu wunja i:dja wulgundjiri Ȣuru.

3 Njidjurli; wai, njinnjaŋawu kukundjeria kądjindjia kąnq̄uria nąnja.

4 Puranjuriri kaiug kari, bururu kari, njidjerduŋarı kari; i:dja kari wulmai piriinq̄goriri kalumba nąnja.

5 Maiarum maua njirkunjaŋanuru, wuri:wurle, Jąmulili maiarum mąna nąnja.

6 Jąmulili iŋko:lu ma Ȣamba iŋḡanuŋ, jąmulili njirkanq̄a ma nanja pitja atjä Ȣanu; Ȣamba kari, njiri nąnja pitja djo:li Ȣanu.

7 Maiarum maua nąnja atja njidu, mindjäl wurąŋundjiri, djo: njirkunjaŋeri arge njinŋumbədo:; gewunja inawodjieja ląnugu anq̄a inia kąnuŋanq̄a. Pinjiriiri maiarum maiaru' Ȣuru.

8 Manaiudba maua njirkunjaŋanuru njinŋumbədba, mindjäl wuri: arge njidbąnq̄ale nąnja Ȣangandieju,

9 Ȣdbaramareja ma nąnja aramurdu, wurinq̄gori, Bąndaia God anq̄a gole wodjulu kunjaŋgunalduri.

10 Manaiudba maua njirkunjaŋanuru njiri wa pinjinbadban Ȣari, njiriŋuru kalumba ma Ȣuru, wuri:;

11 Tjurnim manaiudba njiri Ȣarim Ȣari ardjerdu nąnja mąnḡanuŋ, wulinq̄ara kunjedju njiri nąnja; mia laiburu njidu bąndaia God anq̄a wodjulu kunjaŋgunal.

12 Kunjenuri gejau Sodom maniam man dągam pitja menu manaiudba maua nąnja.

13 Wurgunu Ȣundju nąnja, Chorazin, wurgunu Ȣundju nąnja, Beth-saida; gewunja Ȣamba Tyre nąnja, Sidon nąnja, kandjui:na rąngarı kąninanurendu, golema kulunq̄an mąngawenjandu atjä mąngawonandu sackcloth nąnja, pimbinäl' dąnja.

14 O! Tyre nąnja, Sidon nąnja, wunia man dągu pitja Ȣanu wurejau njirendu nąnja.

15 Ȣundju, Capernaum, Ȣandjo:l' kuru brai Ȣundjandieju? Mamąra' Ȣuru pitja wai Ȣunjejabie.

16 Aua Ȣuru njinŋunganuru Ȣuru Ȣangaŋuru; aua njinŋunŋandjuŋandjo: Ȣannŋandjuŋandjo:; aua Ȣanŋunŋandjuŋandjo: kąŋandjuŋandjo: aua Ȣanŋunŋaŋawuna.

17 Arge seventy djo:li kadinal tjukul Ȣari kubadjuŋ, Inaiuri, agulaia kuda: waiuru kanbąrkandeŋunjari Ȣunŋumba nąnja.

18 Aua kundjunqanqori, Mära käño:na Satan, mälñirinja kädjindja, inqauwona qndjo:l' di dägu.

19 Wai, njino:na wundjurulu djambaba wunja pãmalinja nänja, bandjia nänja, wundjurulu darawa inauurgundj anqanga, kari kädjinba pãmbala pinjinbärkandjun.

20 Mia, tjukul pinjidi:ri wuna nänja, agulaia waiuru qnganbärkandeñunuri, tjukul njidu gewunja njirkumba wiri-wiri kauwi:na qndjo:l' dänja.

21 Ge-i-di-dägu tjukul känina Injandj Mämaia nänja, kundjunju, Nungulbo:, Iraia, Nunaiuru qndjo:l' kära, kabälba nära, gewunja wuna kundjaielgeju ardi:u' näria njuru, ardi:um däraqnguja njuru, kandjamimbuna wojalalänuja; jau, Iraia, gewunja wurunqangowu wunia kuniñaiena njungubul' dänja.

22 Darawa kunauwi:nara Iraia njaijanqaga nänja, i:dja kari wa laiburu pänganin qnguja Inko:lu Iraia ekamandj, qnguja Iraia Inko:lu ekamandj, aua kuda: Inko:lu ko:rega inqanuñ inqämiimbu wunja.

23 Wälñärai kauwonqanqori inalalaia, argekama kundjunju, Tjukul näri arkumbula mängadidjeri njiri maräjunindj;

24 Gewunja kuenuri, tjo:lbädaia ardarawaaia ardenaiuri kuda: lai kumbänanqagori mängadidja wunja ge njiri maräjunindj, wa pämädidjenja; njuru wunja njiri njuru wuräunjungängurula, wa njuru puñgarkañjurinja.

25 Wai, iaruñ näla-näla nära kauwelgenja ko:ndjuna kundjunjiri, Iniingundeja, näni kune njaiedjer kädjinma näñjunuñ wunja?

26 Aua kundjunqanqaga, Näñqaga wiri-wiri kauwi:na näla-näla nänja? Narunqangowu mili-mili mära känd jo:?

27 Aua kaio:lbäla kundjunju, Päñarienqaga Inaiuri God njundjanqaga njunñulum mararawam, njunñaujara, njundjurulba mararawam, njuni:um mararawam; mämuñgälgja njundjanqaga kuda: njundju kädjindja.

28 Aua kundjunqanqaga, Tjädam tjändjo:lbala; ge dju njundjedjer njunjanu.

29 Aua Naiqädajuru nandjuie kundjunju, kundjunqanqaga Jesu, Änguja mämuñgälgja njaijanqaga?

30 Jesu kaio:lbäla kundjunju, I:dja iaruñ jeri kauwonqanjuriri Jerusalem i-däqäm Jericho njuru; kauwona lulun näria nänja, wobi bura kauerämañjanqaga, njoiil kubädjunqanqaga, karinjanuru kauerämañgi:la wodjuñlu kungädjuneru.

31 Wäli iaruñ dadjurđära kalumba tjaue keñgunal, mära ingo:na, kanalu keña.

32 Ge kädjinu iaruñ Levite, tãmbium ma ingeñgunal, mära ko:na, kanalu keña.

33 Mia, Samaria nära iaruñ ingeñanjuriri keñgunal ma inqanina, mära ingo:na, kaieriwuna.

34 Kämurkalañjuru, malum anqägam murd kundjunju, pälulu kundjunqanqaga oil, wine, kandeñu punära nänja anqamandj, kanjurula maiaru' njuru, kanaleri.

35 Mängundjiau kumäj kaiug tjäruñandu, maiaruñära käno:na kundjunju, Aneri, kaiug tjäkäri njundju næmba kändjano:, njaiu wuno:murum djo:li næñjunuñjal pitja njunjano:.

³⁶ Nania arge iaruṇuri ni: ḥunun ᡩamuñgälja iṅgānina aua iṅgauwona lulunṇaria nānja?

³⁷ Aua kundjuṇu, Aua iṅgaieriwuna. Jesu kundjuṇānāŋga, Baiuṇuru, ge-i-di-dagu dju.

³⁸ Wali ᣁgeṇeŋjuriri, maiarundjeruṇuma mamurkalal; woŋaiinja ndjārurūṇija, njānumba Martha, kāmāŋ maiarum njāŋganāŋgām man-inja.

³⁹ Njāŋga ḥawanaŋa kudai, njāŋgārimiena Mary, njāŋga kuda: atja njimbaṇa Inaiuri ierdu nānja, ḥāla-ŋāla anāŋga ḥuru kūŋgaŋjurula.

⁴⁰ O! Martha lara kundjuṇiri darawa maiarum maŋinja; kāmukalal kundjuṇu, Inaiuri, kari ḥundju nānja ḥawanaŋa ᣁndjānāwela ḥaiarun maiaru' wunja? Gewunja minjenāŋga njingēŋgal ᣁnŋunawodju wunja.

⁴¹ Inaiuri njāŋgaio:lbāla kundjuṇānāŋga, Martha, Martha, ni: ḥunun, lara kundji, darawa wunja,

⁴² Tjāruṇuma kuninja; Mary ge wunia kumāŋ, wa puŋgano: ḥgienāŋga.

11

¹ Ge kunina, wali aua tāmbium maninja iṅgānina dadjurd genjeri, wuno:murum wudun genju, iaruṇ inalala kundjuṇānāŋga, Inaiuri, ᣁmiimbu dadjurd njerkundju wunja, kādjinu ge John kuda: ᣁŋgāmīimbuna inalalaia.

² Aua kundjuṇānāŋgori, Wuno:murum dadjurd wurāŋundju, wuri:, Iraia ar-arkanāŋga ᣁndjo:l' dānja, Nūnŋumba māma: kuninja, Bāndaia ḥundjanāŋga kunjāŋgunjal. Lai kauwonānu kuninja, kabālba nānja kādjinu ᣁndjo:l' dānja.

³ Maia ar-arkanāŋgaia lewāra wunja kādjinma ᣁnjano:..

⁴ Umāra ar-arkanāŋga wai minjo:njāri; gewunja āri kuda: wai njerkumbunāŋgori ardaraia tjaue ᣁŋganbārwanjāri. Āri kaielwa pandjanjuriri wungundjuie nānja, O! ri: ᣁnmāl woru nānja.

⁵ Gejau kundjuṇānāŋgori, ᴅnguja njiri nānja jālai kudai, indjanunmurkaṇuru wulo:lum, tjuŋundjānāŋga, Jalai, maia iarūṇuri nunjanawodju;

⁶ Gewunja jālai ḥaiānāŋga kandjalu iṅgeŋgal ᣁnmurkalal, ḥāno:ra ᣁŋgāndenja imānŋāle ḥuru.

⁷ Aua mamulba pitja ejo:lbo: nje, Pānŋānŋālinjeri; maiamundu gole bur kunina, woŋālalānja ḥaiānāŋgaia ḥaiu nānja ardaragu nānja kaduŋ; kādjinba bāri pāŋqān, puŋgano:n.

⁸ Kunjenuri, ḥāmba wa bāri pāŋqān, wa pāŋgāno:n, jālai anāŋga iṅgānun, t̄ile-j̄ile iṅgāniau pitja bāri enu, eno: irarawaia lai iṅgauwonaŋgori.

⁹ ḥaiu kuŋenuri, Iraniau, pitja njāno:wi:nuri; arāŋjanjiro:, pitja māra arewu; denden maro:, pālkār njāmienuri.

¹⁰ Gewunja ardaraia iṅgadia kubādba; aua kāŋjanjiro: māra kumbu; aua denden mango: pitja pālkār njāmienāŋga.

¹¹ ḥānia njiri nānja iraia iṅgānun iṅko:lu ḥāmba iṅgāniau wuro:dbo:ri, pitjowu eno: kaiug? Djaia iṅgāniau, aua djaia wunja pitjowu eno: kauanja?

¹² Wonaui ḥāmba iṅgāniau, pitjowu eno: bandja?

¹³ Gewunja njiri, njirworu njirkunuŋ, ḥāmba laiburu njirkunuŋ wunia arāŋuno: woŋālalānja njirkānāŋgaia, djenbeŋuru man dāgu Iraia ᣁndjo:l' kāra pitja anjano: Inandj Mamaia arka iṅgadiau?

¹⁴ Agula wai ko:neri iamidja kulula; peleñgaraia ręngäri karija.

¹⁵ O! Atjäkekäria arka nänja kubädjuŋ, Beelzebub nänja, agula inaiuri, wai kanbiri agulaia.

¹⁶ Atjäkekäria, kauero ndjuneri, burkai kaueriabantu umiimbaie ąndjo:l' käri.

¹⁷ Aua laiburu känina ardi:um maninja, kundjunjananängori, Bändaia daraiu dalar kämienä ńände kaua ńundju-ńundju wulińgära kumbi:nu; maiarum kuda: ńända maiarum, mauwona.

¹⁸ Satan ńämba ńända aua ńundju-ńundju dalar ińgamienu, ńärunanängowu bändaia anängä pitja njawelge? njiri wuräňundjiri Beelzebub nänja ńaiu agulaia wai ńäňanňumbiri.

¹⁹ ńaiu ńämba Beelzebub nänja agulaia wai ńäňanňumbu, ńenguja nänja njidbändia wai ńäňanbärwu? Gewunja arka wurenäria pitja aranunuri.

²⁰ O! ńaiu ńämba God ino:ri nänja agulaia wai ńäňanňumbu, gejau kunjäňgunalduri bändaia God anängä.

²¹ Wuno:murum i:dja iurulwora tjinälja kudai maiarum anängam mänganeri, wulänbiri anängäia jämulili kaduŋ.

²² Mia, ńämba iurulwora man daga aua nänja ińgeńgal, puluru ińgi:, eno:ngu tjinalja irarawaia päräd ińgamurauwuna, wulänbiri anängäia kala ńajo.

²³ Aua ńaiu nänja ńämba wa pängänin, ńända ńänmeri; aua ńaiu nänja ńämba wa džäruk panmänen, tjauwäre kanbiri.

²⁴ Agula inuru, i:dja ińgaiändiwela, keñuriri maro:do:d kuru, Noiba känjanjiro:jiri, wa mära puŋgo:n, gejau kundjiri, Djo:li ńenu maiarum ńaiananängam ma-i-dägam ńäňunjanängunal.

²⁵ Gejau keñgal, mära mo: brar mängänińaienü, mänamanjam.

²⁶ Gejau keñuriri kanmänen agulaia atjäkekäria ńänjenňälja arwod' ban dagaia aua nänja, arka karingal, ma atjä kaduŋ, päléjau i:dja aia iwod' ban dagaia auurle nänja.

²⁷ Ge kunina, wuna geñeri, woñaiinja ndjäruŋ peleñgare nänja ńala-ńala ńäňganängä brai kundjändäla, kundjunjananängä, Tjukul ńärim ńäňulum kuli:n ńunňumbuna, tjukul ńäri ńamugu muka tjuňunbuna.

²⁸ Aua kundjunjananängä, Jau, tjukul ńäria man dagaia arka ńala-ńala God anängä nuru ńäňanuŋ, ge karkańuru.

²⁹ Wuno:murum peleñgaraia džäruk ńäňgamienanängä wunmanbäli kundjuŋu, Woi maräňunmändjiri ąndja arworia kaduŋ; umiimbaie kubärkänjiro:; umiimbaie wa puŋgano:wi mängori umiimbaie Jonah anängä wundäkama.

³⁰ Käđjinu Jonah imiimbaie Nineveh ńäria nänja ińgänińaiena, wunmängowu pitja enu I:dj' ińko:lu woi maräňunmändjiri ąndja nänja.

³¹ Njinaiudj araworinja pitja bari njenu wure nänja i:dja woi maräňunmändjiri ąndja nänja, ńäňga pitja wure njo:ńängori; gewunja ńeňgunal bändaia umindjunjuru-i-dägu ńuru kańuru wunja wuni:ndjaru Solomon anängä, wrai, inaiud' ban daga Solomon nänja ńuruma känun.

³² I:dja Nineveh ńäria pitja bari aränu wure nänja woi maräňunmändjiri ąndja nänja, pitje wure paro:ńängori; gewunja arka kulunjan karwona ńala-ńala Jonah anängä nänja; wai, inaiud' ban daga Jonah nänja ńuruma känun.

³³ I:dja kari tjanaim duru mängi:la, wa pämanden tambio maielgaiem maninja, kari kuni:n waiuru, O! tjanai' ńäri nänja, gewunja arka dära ńägengeńgaliri tjanaim mängadidjaliri.

34 Tjanaim ɳunnunąba nänja ambula kunuŋ: ɳungubulu tjadąñuru kąnun, ɳunŋunąba mararam maro: manuŋ; woru kąnun, ɳunŋunąba mararam duiba ɳärim mänuŋ.

35 Gewunja manindj madji maro: ɳundju nänja duiba ɳärim pämänu.

36 Gewunja ɳunŋunąba mararam ɳämba maro: ɳärim mängänuŋ, duiba ɳärim mano:ram, maro: ɳärim pitja mararam menu, kädjinu tjanaim pälemba ɳärim maräm ɳunŋunjano:.

37 Wäli kaluleri, iaruŋ Pharisee burkai kaiąb mindjal kunja aua nänja; dära keŋaŋuru, atja kauwona rnindjal kunja.

38 Pharisee mära ko:na rängäri keňa auurle wa kulai puŋgo:nja wäli wa mindjal puŋgenja.

39 Inaiuri kundjunäŋanäga, Weni njiri Pharisia rar gäri karandju ilerduŋuru cup, ilerduŋuru plate, O! njirkuluŋuru kälabu njirkuniŋaieňu lulun, umära.

40 Njiri woŋala, wawu aua ilerduŋuru inǵandeňu, inžuluŋuru kuda: kandeňu?

41 Mia lulwa arano: wulənbiri gole parano:, gejau wai, darawa rar gäri kunuŋanuri.

42 Wurgunu njiri nänja, Pharisia, gewunja jedmäŋgänu birwidinäri kurano:, wuk kuro: wure, ɳedura God anäŋga; ge piriin, tjäkäri wuk puro:jiri.

43 Wurgunu njiri nänja, Pharisia, lai mäŋgauwonanuri adbälakärim mäŋŋäleňärim dadjurdnärim maninja, lai kauwonanuri wulmai tjaunärim maninja.

44 Wurgunu njiri nänja, gewunja njiri kädjindjia ro:knärim wa mära pämarwi:nja, i:dja wudawa ɳengeńeri wa laiburu padin.

45 I:dja ɳäla-ɳäla ɳära kaio:lba kundjunäŋga, Iniŋgundeja, ge tjuŋundjiri kandjamaiąmbu ąri kuda:.

46 Aua kundjuňu, Wurgunu njiri nänja ɳäla-ɳäla ɳäria kuda:, gewunja njiri nimaia i:dja nänja karande, njiri parämändaneri nimaia njido:ri tjařuŋ njiniňge.

47 Wurgunu njiri nänja, gewunja do:lo: wondi wuro: tjo:lbädaia arkanäŋga, iraraia njirkänäŋgaia báda ɳęganbärwuna.

48 Gewunja njidäŋadjajieňu, aranänu: ge iraraia njirkänäŋgaia kadjuňu, arka báda ɳęganbärwuna, njiri do:lo: wondi wuro:.

49 Gewunja kuda: God wuni:ndjaru kundjuňu, Äŋaŋaŋawunäŋgori tjo:lbädaia, arkaŋawieja kuda:, atjäkekäria pitja báda ɳnbäro:, pitja ɳnbäro:ndju;

50 Gewunja gulu: tjo:lbädaia ardaraawia arkanäŋga pälulu kąniŋaiena bändaia wunuŋgule wundjaŋuru-i-dägu burkai njejäbie woi maräŋunmändjiri ąndja nänja.

51 Gulu: Abel anäŋga ge-i-dägu gulu: njini Zachariah anäŋga, aua debära inǵenja wia' ɳärim dadjurdnärim pulaga nänja; Jau, kuŋenuri, burkai njejäbie woi maräŋunmändjiri ąndja nänja.

52 Wurgunu njiri nänja ɳäla-ɳäla ɳäria, gewunja kurämälaŋała lągad ɳäri; njiri wa dära pinjiriŋenjaŋuru, arämaiaŋmbuna arka dära ɳengeňajuriri.

53 Wuno:murum ma-i-dägam inǵengunal, wiri-wiri ɳäria a Pharisia njädbama ɳända kubädbäňanäŋga, burkai kaueriäbuna kalu darawa wunja.

54 Kauerananaleri, kadba wunja iamundu nänja.

12

¹ Pulägajau, wuno:murum peleñgäraia djenbeñuru djaruk ängämiena, gewunja arge wurura djambäba kanbadjo:räla, wunmanbalı kundjuñanäŋgori inalaia arkurle, Maranindj leaven Pharisia arkanäŋga, gejakawäli tjibäre.

² Kari kuni:n käni:nu, ḥämba wa pitja mära puñgauwi:n; kari kaiel-gaien, ḥämba wa pitja laiburu puñgäniŋaien.

³ Gewunja ge wundugum wuräŋjulula, lewära pitja ḥuru njäniŋiae; ge ardi:um maninja kujoia wuräŋundjuňu balaium maninja, pitja jero:l njäniŋiae karäŋ maiarum maninja.

⁴ Kunjenuri, jalalaia ḥaianäŋgaia, paro:lguneri arka njirkanäba mäŋgarwuja, paledjau kari kädjinba puñgadjin.

⁵ O! Njinjaniiŋgunda änguja iräŋjungulguna: Iro:lguna aua gole bäda ingo:na wundjurulu kudai wai kunja mamäru' ḥuru; jau, kunjenuri, iro:lguna.

⁶ Wawu wurira iäruňuri kado:wi:nu kaiug tjäruňandu pidi:n kunja? Kari iärun woňala wa pängäniŋaien God ambula nänja.

⁷ Tjäkära kuda: njidbri: ḥäri darawa laiburu kuniŋaien. Pinjirgulgune-jiri, wurira ardaraia nänja njidia ma njiduň.

⁸ Kunjenuri, I:dja ḥämba ḥaiu wunja gejiri i:dja adbäňňale ḥuru, aua kuda: wunja I:dj' inko:lu pitja nje adbäňňale ḥuru wälänňaria God anäŋgaia;

⁹ Aua ḥaiu wunja ḥämidja gejiri i:dja adbäňňale ḥuru, pitja ḥämidja eniŋiae wälänňaria God anäŋgaia adbäňňale ḥuru.

¹⁰ Aua I:dj' inko nänja ḥala-ḥala ḥanda käma, pitja wai njejabienäŋga; O! aua Injandj Mamaia inäŋänujo:, wa pitja wai puñgaiäbiennäŋga.

¹¹ Wuno:murum njinjumbärkaňural dadjurđärim maninja, ardenaiud' dänja, wundjurul' dän-ja, lara piriiri ḥärunäŋgowu, ḥänäŋga aräŋundjo: Iba, wuraňulu;

¹² Gewunja Injandj Mamaia pitja njinjaniŋgunda ge-i-di-dägu ḥänäŋga wuräŋundju.

¹³ Iäruň peleñgare nänja kundjuñanäŋga, Iniingundeja, minjenäŋga nawaiia ḥaianäŋga wulänbiri karnäļ kanbi:njara.

¹⁴ Aua kundjuñanäŋga, I:dja, änguja ḥängandeňu wure ḥära, karnäļ ḥära, njiri nänja?

¹⁵ Gejau kundjuñanäŋgori, Maranindj, njiri ḥundju-ḥiundju njirkaňurie wuñgalbända dara nänja, gewunja i:dja inaui kui wulänbiri ardaraia kudai.

¹⁶ Bäre-bäre kundjuñanäŋgori, kundjuñiri, Kabälba i:dja tjiňi:ra anäŋgam wunia bări kandjändäla.

¹⁷ Iniäkamanma kundjuňu, kundjuñiri, ḥäni ḥe, gewunja ḥäno:ra ma kurab ḥaianäŋga ängangande?

¹⁸ Kundjuňu, Wuna ḥe; jaräŋga mäño: maiarum ḥaianäŋgam, pitja wondi mäŋana manaiud' ban dägam, ma pitja djaruk äŋäm corn ardaraia ḥaianäŋgaia, wulänbiri ḥaianäŋgaia.

¹⁹ Pitje ḥenäŋga ḥäňau, ḥäňau, ḥundju kudai wulänbiri ardaraia golema ängandiena; ḥoiba bänu, mindjäļ dju, djo: baiu, tjudul bänu.

²⁰ O! God kundjuñanäŋga, Woňala, weni wundugum ḥunjau pitja burkai njejabie ḥundju nänja: änguja anäŋgaia pitja aränu arka ardamanja ändjäŋjungandjuna?

²¹ Wuna kädjinu aua wulänbiri ängaräňum aua ḥundju-ḥundju wunja, tjiňi:ra kauiäk God nanja.

²² Kundjuŋanqgori inalalaia, Gewunja kuŋenuri, Lara piriiri njirkaui wunja, nqanqga mindjal wuraqundju, kari njirkanaaba wunja, nqanqga tai njirkunuŋ.

²³ Gewunja njirkauui wunaiud' ban dägu mäŋgari nqanja, njirkanaaba wobi nqanja.

²⁴ Ni: aranjuriri Wonguraia, arka wa panbarkanden, wa djaruk panbaŋdban, ardo:ra maiarum, ardo:ra maianqarim, God barui kano:; njidia man dagaia djenbeŋjuru punaria nqanja.

²⁵ Anguja njiri nqanja, lara gejiri, iwändu gole pängande irindja nqanja?

²⁶ Gewunja njiri nqamba pidi:nma kädjinba piriin, aŋudja kunja lara kuriiri tjäkäri wunja?

²⁷ Ni: wuraŋjuriri maruku, nqarunqngowu bari kqnuŋ, pali wa puŋgadjin jarkai wa puŋgadjin; O! kuŋenuri Solomon palembar mararam anqngam maninja wa tai pängqaninja tjaŋruŋ wuna kädjinu.

²⁸ Wurkalam nqamba God ge kädjinu tai mäŋgi:, maue weni kabälba nqanja mäŋganuŋ, mäŋgunu mäŋgaiabieŋu wia' nqanja, djenbeŋjuru ma njiri, njirkudjarie.

²⁹ Paräŋjanjiro:jiri nqanqga mindjal wuraqundju, nqanqga djo: njirkunqanya, lara piriiri.

³⁰ Wuna darawa kubärkäŋjiro:jiri worumbaia bändaia nqanja; Iraia njirkanqga laiburu kqnuŋ njiri wuna nqama wuraqundjiri.

³¹ Mia wuräŋjanjiro: bändaia God anqnga, gejau wuna darawa pitja nqanunuri.

³² Pinjirgulgunejiri, wiri:m pidi:ndja; gewunja lai kumbänanqga Iro:lidj bändaia njinŋuno: wunja.

³³ Aro:gule wulänbiri njirkäŋqgaia, ardjeja arano:; wurändju njiri nqundju-nqundju wunja bururu kädjinba wunungule puŋqanin nqari, wulänbiri qndjo:l' däŋja kädjinma nqari, ma lulun nqara kari wa wodjulu pareŋjan, wuno:lu wa panmändjun.

³⁴ Gewunja ma wulänbiri njirkäŋqgaia aŋqanuŋ, ma kuda: njidi:um pitja menu.

³⁵ Njirkwierlumba murd kqniŋja, tjanaim njirkananqgam duru mani:nja;

³⁶ Njiri kuda: i:dja kädjindjia njidu inaiuri arkanqga inqadaneri, wuno:murum djo:li inqanuŋal mäŋgaria pänqan nqaria dägu; wuno:murum inqengal, denden mäŋgo:, maiirgi:r Kum pälkar pärämanqga.

³⁷ Tjukul nqaria ardawodjieja arge, wuno:murum inaiuri inqengal, mära aŋjo: mu:n mäŋgarwiri; nidji kuŋenuri, murd enie, arge atja aŋji:, pitja eŋengal, aŋjanowodju.

³⁸ Nqamba kängulnäm, nqamba maiaium, inqengal, wurunqngowu mära aŋgo:, arge tjukul nqaria kaduŋ.

³⁹ Wuna laiburu njidu, inaiuri maiaru' nqara nqamba laiburu inqanina aŋjudjau lulun nqara inqengunal, mun mäŋgo:na, wa pängqanqunja maiarum anqngam kurug mäŋgauwi:lu.

⁴⁰ Njiri kuda: njidamanja njidu, gewunja gejau wa ni: pinjidin nqari eŋengal I:dj' inko:lu.

⁴¹ Peter kundjuŋu, Inaiuri, ari kundjinjariri bare-bare wuna, ardarawaaia?

⁴² Inaiuri kundjuŋu, Aŋguja aua nidji, ini:u' nqara maiaru' nqara, aue inaiuri karəŋ ewändenqgori i:dja anqngai, mäŋgaria aŋjanoo: wunja tjadämiau?

43 Tjukul ḥāra inawodjieja aue, wuno:murum inaiuri iṅgeŋgal, māra iṅgo: ge kādjīnu gejiri.

44 Nidji kuñenuri, karāŋ ewāndenāŋgori ardarawaia anāŋgaia.

45 O! inawodjieja aue ḥāmba ini:um maninja gejiri, Inaiuri ḥāianāŋga wi: kundjal, wunmanbāli ḥāŋgāmandjuiri algalgunjia, arwāriwāridjia, mindjal gejiri, djo: iṅgeŋiri, pulwul iṅgeŋiri.

46 Inawodjieja aue inaiuri anāŋga pitje ejengal gejau wa ni: pāŋgānin ḥāri, gejau wra laiburu pāŋgānin ḥāri, pitja dur ewu, anāŋga ḥāri pitje eno: arkudjarieja nānja.

47 Inawodjieja laiburu iṅgānina Inaiuri anāŋga ḥāma gejeri, inamanja wa pāŋganinja, wa puŋgenja inaiuri ḥāma gejeri, wodpiliba ejo:rie djenbeñjuru;

48 Aua wa laiburu pāŋgāninja, genu wodpili kāri, aua wodpiliba ejo:rie pidi:nu. Aua dara kāno:wi: ḥānāŋga aua nānja dara pitja burkai nejābiēnāŋga; aua dara ḥāŋgānino:, aua nānja dara pitja ewārāniāu.

49 Neŋgunal wiñu ḥānñungande wunja kabālba nānja, ḥānāŋga ḥāma ḥānñundju ḥāmba gole duru kāniñaiena?

50 Baptism ḥāiu kudai wuna nānja baptize ḥāni:nja, ḥāruaŋgōwu ḥānda ḥāmienju ko:rug kāmie njini.

51 Ni: njiduŋ ḥānñunjāŋgunal jāmulili kabālba nānja ḥānñuno: wunja? Kari, kuñenuri, dalar kāri.

52 Gewunja pitja arānu wendj-i-dāgu ḥānñalja maiarum maiaruñum maninja, dalar arāmie iārunuri ḥānda iārunandu, iārunandu ḥānda iārunuri.

53 Dalar arāmie iraia ḥānda iṅko:lu, iṅko:lu ḥānda iraia, karanja ḥānda ibanja, ibanja ḥānda karanja, ḥālindjanja ḥānda ḥālindjanja.

54 Kundjuñāŋgori peleŋgāraia kuda:, Wuno:murum māra wurāñunbu ḥāŋgubāŋ bāri kānuñiri Marāŋjam maninja, maiirgi:rkum kuri:, Adja keñgaliri, ge kādjīnu kunuŋ;

55 Wuno:murum jālāŋgāra wo: kauwonal, kuri:, Māra-māra pitja njānu, ge kunuŋ.

56 Njidbiñum njiljaljadbune, laiburu njiduŋ māra wunja kabālba mamiñum, andjo:lu umiñu, ḥājudja kunja wa laiburu pinjidin māra wunja wendjiau?

57 ḥājudja kunja njiri ḥāndju-ḥāndju nānja wunia wa wure puro:n?

58 Wāli ḥānñunjāŋjāñuru inauurgundj nānja inaiur' kuru, kalumba nānja lia māma ḥārunāŋgōwu bura ḥānñumieñunāŋga, madji lalewa ḥānñunjāñuriri wure ḥāra ḥāru, wure ḥāra ḥānñuno: bur ḥāranāŋga, bur ḥāra puŋnungānde bur ḥārim man-inja.

59 Kuñenu, ma-i-dāgām wa pitja ba puŋunjāŋan tjuñuno:na njini darawa.

13

1 Atjākekekāria ma kadina ge-i-di-dāgu kadjuñāŋga Galilee ḥāria wunja, gulu arkanāŋga Pilate nāmbār ko:na māma:ḥāri arkanāŋga nānja.

2 Aua kandjo:lbāla, kundjuñāŋgori, Ni: njiduŋ arge Galilee ḥāria arwod' ban dāgaia Galilee ḥāria ardarawaia nānja, gewunja wuna kāniñaienāŋgori?

3 Kari, kuñenuri, O! njiri ḥāmba wa kulunjan pinjirwān, ge kādjīnu njidarawaia pitja debād njireju.

4 Arka ąnñenęñalja arge mąngauwonanąñgori maiarum kąrägenma Siloam ɳärim, ąngämändjo:na, ni: njiduñ arka arwod' ban dägaia i:dja ardaraawaia nänja Jerusalem maninja atjä ąngauwoneri?

5 Kari, kuñenuri, O! njiri ɳämba wa kulunjan pinjirwän, arge kądjindjia pitja debäd njireju.

6 Bäre-bäre wuna kuda: kundjuñu. I:dja iaruñ tjilium kudai mängandienä kabälba anängam maninja; keñgunal kurab kąñanjiro:na maua nänja, wa mära pango:nja.

7 Kundjuñanąñga kabälba ɳära, Wai, tjaudba maiarunurim ɻengunal kurab kąñanjanjiro:na tjilium mäna nänja, wa mära pango:nja; dur mo:; ɻñudjakunja kabälba mängariñgiri?

8 Aua kaio:lbala, kundjuñanąñga, Inaiuri, maninja tjaudba mäna kuda:, wo:ri mängäminjo:jiri tjäri mäño: njini, tjañunim mängande,

9 Gejau ɳämba kurab inğäm, wunia; ɳämba kari, pitja dur mändjo:..

10 Kaniñgundaleri maiçrunjam dadjurdnärim maninja Wunaiurujuau.

11 Wai, woñaiinja njäñandj mareja kudai golema, tjiñgur njinina, kądjinba tjädäñuru pinjimbälgjenja.

12 Jesu mära njango:na, ai njimbuna, kundjuñanąñga, Woñai, bur a ɻunmieñu mareja ɻundjanąñga nänja.

13 Ino:ri njimändanaña, maiirgi:rkum ndjädäñuru njingandjuiena, God ko:do:dala.

14 Inaiuri dadjurdnära ii:la kämañ Jesu Wunaiurujuau njäñgämurduna, peleñgare kundjuñanąñgori, Lewära tjäkäri kunuñ ɳuna wunja; gejau njireñgal njirämurdui: wunja, kari Wunaiurujuau.

15 O! Inaiuri kaio:lbala kundjuñu, Njidbiñum njiljaljadbune, wawu njidarawaia Wunaiurujuau burängai pinjirämäñ buluman, donkey njirkanąñga jändälpa nänja, wawu pinjiranjurun djo: wunja?

16 Njäñga, Abraham pamaranja njingänuñ, njäñge Satan murd njäñgaman wai, golema, wawu burängai pinjämaiñ wuna murd kunja Wunaiurujuau?

17 Wuna geñu ardaurgundj' ardaraawaia anängaiia djiñ kubädbäñ, peleñgare ardaraawaia tjukul kadina darawa wundjurul' käri aua nänja kaniñaiena.

18 Gejau kundjuñu, Añudja kądjinu bändaia God anängä, añudja kądjinu kuñandju?

19 Kądjinu tjälängänja mustard, njinge i:dja njimañ, njäñgandeneñ kabälba anängam maninja; njäñgawelgenja ɳuwonu njini kuniñaiena, punaria wuno:ru ɳäria wuñgalalidjerugu nänja atjä kadina.

20 Njele kundjuñu, Añudja kądjinu kuñandju bändaia God anängä?

21 Leaven kądjinu, woñaiinja inğämäñ, inğaielgeñu iroroi iaruñuri nänja, irarawaia leaven inğä niñaiena njini.

22 Bulumäñ keñajuru manaiudba, maiarundjeruñama, kaniñgundaleri, keñajuriri Jerusale' ɳuru.

23 Iaruñ kundjuñanąñga, Inaiuri, kadäguja kadun ąngämundulbaieñu? Aua kundjuñanąñgori,

24 Jäkunu wuri: njirkunjäña wunja maiamundu pidi:nma ɳuru, gewunja ardaraawaia, kuñenuri, jäkunu bäre dära ąngeña wunja, kadjinba pareñän.

25 Wuno:murum inaiuri maiaru' ɳära bäre inğänina, maiamundu bur ki:la, dände njirkumbal-geñuriri maiamundu nänja denden maräñunbiri, wuräñundjiri, Inaiuri, pälkar minjämanjäri; aua njinjo:lba, pitja njenuri, Wa laiburu pängäninuri, ɳäru njirkunuñ;

26 Gejau pitja wureju, Mindjal kun jedjuŋ, djo:jo: kun jedjuŋ ɳunmäŋŋale ɳuru, kandjaniiŋgundaleri kalumba nänja ar-arkanäŋgaia;

27 Aua pitja nje, Kujenuri, wa laiburu päŋänin ɳäru njirkunuŋ; njidjiliara, njidarawaia woru wuräŋundju.

28 Pitja njanu wola, kadur arwiäk, wuno:murum mära aräŋjunbu Abraham, Isaac, Jacob, tjo:lbädaia ardara waia, bändaia God anaŋga nänja, njiri dände pitja wai njirkunjäbieňu.

29 Pitja areŋgal Worinäri ɬlp, Maräŋam ɬlp, Bembäram ɬlp, Arawori ɬlp, pitja atja aröwa bändaia God anaŋga nänja.

30 Wai, kaduŋ pälenäŋria pitja aränu mäŋŋaleŋäria, kaduŋ mäŋŋaleŋäria pitja aränu pälenäŋria.

31 Ge-i-di-dägu kariŋgunal atjäkekäria Pharisia kubädjuŋäŋgeri, Dände päminjeju, baiuŋuru mändj'-i-dägu, gewunja Herod Bäda iŋo: kundjuŋiri.

32 Aua kundjuŋäŋgori, Njidjulinuru, wurinanga aue fox, Wai, agulaia wai kaŋo:, dudbal kaŋandju, weni, mäŋgunu; mäŋgundjiau pitja ko:rug ɳämie.

33 Mia madj ɳenjenja weni, mäŋgunu, mäŋgundjiau, gewunja tjo:lbäda kädjinba debära päŋgenäŋ dände Jerusalem.

34 O Jerusalem, Jerusalem, tjo:lbädaia ɻndjäŋunbiri, kaiug do: tjuŋundjunäŋgori arkaŋawieja ɳundju nänja, wodi darawajau ɳäma kuŋeňu džärük ɻŋäŋnuma ɳundju woŋälaläňuja punara kädjinu džärük ɻŋägam bi:rwidori njäŋganäŋgaia njäŋgalum maninja, ɳundju wa ɳäma pindjiinja.

35 Wai, maiarum ɳundjanäŋgam mamaŋgienänu wuliŋqara kärim; kujenuri, Naiu wa pitja mära pänjaro:n wuna njejen gal djini gejau wuräŋundju, Tjukul ɳära aua ingeŋgal Inaiuri injumba nänja.

14

1 Ge kunina wuno:murum ingeŋaŋuru maiaru' ɳuru iaruŋ Pharisee inaiuri anäŋgam Wunaiurujau maia mindjal kunja, kaueranindjäŋeri.

2 Wai, i:dja iaruŋ imäŋŋale ɳuru kän kundjuŋu.

3 Jesu kandjo:lbäla, kundjuŋäŋgori ɳäla-ɳäla ɳäria, Pharisia kuda: kundjuŋiri, Wuniowu Wunaiurujau karämurdu wunja, wuniowu ɳuru-ɳuru?

4 Arka kumuk kubärwuna. Aua kämaŋ, kämurduna, buräŋgai kämaŋ.

5 Kundjuŋäŋgori, ɻngu ja njiri nänja, woŋäläň, buluman kudäi, windjeri nänja ingauwona, wawu maiirgi:rkum ri: pändjämaŋ Wunaiuruja?

6 Arka wuna nänja kädjinba njele pauerio: Ibenja.

7 Bäre-bäre kundjuŋäŋgori arka ai ɻngauwi:na, mära ɻnço:na ɳärunäŋgowu mäŋgadbäňäm adbalikärim mäŋŋale ɳärim, kundjuŋäŋgori,

8 Wuno:murum ai ɳunŋumbi:nu iaruŋ nänja mäŋäri pänan ɳäria nänja, atja pujuniri adbalikärim mäŋŋale ɳärim maninja, madji ai ingaui:nu aua nänja inaiud' ban dägaia ɳundju nänja,

9 Gejau ingeŋgal aua ai ɳunŋumbuna, genu, Adbalikärim indja ino:, gejau djięn pindjam, adbalikäiam waiuru mändjäŋjunma.

10 O! Wuno:murum ai ɳunŋumbi:nu, baiu, atja bänu adbalikärim waiur' kärim maninja, gewunja wuno:murum ingeŋgal aua ai ɳunŋumbi:na, pitja njenu, Jalai, karäŋ ɳuru baiuŋuru; gejau pitja iŋo:lja indjam adbaŋŋale ɳuru ardara waia atja ɻngänuŋ ɳundju nänja.

¹¹ Gewunj a aua ɳundju-ɳundju karəŋ iŋgandjuienu pitja waiuru ejəbie, aua ɳundju-ɳundju waiuru iŋgandjuienj u pitja karəŋ ejəbie.

¹² Aua kuda: kundjunjanqəŋga aua ai iŋgo:na, Wuno:murum ɻndjəŋungandju məŋaria, lewəra, wunduga' jau, ai pandjo:jiri jałalaia, ɳawawaia ɳundjanqəŋgaia, njiri madeja, məmuŋqəlia tjini:ria, ɳamba wa arka kuda: njele ai ɳunŋumbarwu, pitja pəle ɳuru ɳunbərano: njele.

¹³ O! Wuno:murum məŋaria ɻndjəŋungandju, ai ɣəŋo: ardjeja, aralidjia, arwondawondadjia, arkumbambulidjia;

¹⁴ Gejau tjukul pitja ɳunjənu, arka ardoreja ɳunŋumbədo: pəle ɳuru; pitja ɳəŋo:wi:nu pəle ɳuru bəri ɳəŋgaiabienj atjədəŋuria.

¹⁵ Wuna ɳuru kənina iɑruŋ atjə iŋgənina aua nənja kundjunjanqəŋga, Tjukul ɳəra aua məŋari mindjal ge bəndaia God anəŋga nənja.

¹⁶ Aua kundjunjanqəŋga, I:dja iɑruŋ məŋaria ardaraia kangəndjuna, ardarawaia ai kanbuna;

¹⁷ Kənəŋawuna inawodjieja anəŋga məŋarijau ge wunja arka ai ɳəŋgauwi:na, Njireŋgal, gewunja ardamanja kadun.

¹⁸ Arka ardarawaia tʃərunjama karkəriina. Auurle kundjunjanqəŋga, Kabəlba məŋamurəŋ, madj ɳejuɳuru məŋanindj wunja; burkai ɳundjəb, ɳəninja.

¹⁹ Iəkəra kuda: kundjuŋu, Buluman ɣəŋjəlja iɑruŋandu ɳəri kənəŋurəŋ, ɳejuɳuru jəkunu ɣəŋo:ndju; burkai ɳundjəb, ɳəninja.

²⁰ Iəkəra kuda: kundjuŋu, Məŋganja pənəŋ ɳəwona, ge wunja kədjinba pəŋeŋjəŋ.

²¹ Inawodjieja keŋgusal, wuna wələnu kuŋgaŋurulaldəga inaiuri anəŋga. Gejau inaiuri maiaru' ɳəra ii:la kəməŋ, inawodjieja anəŋga kundjunjanqəŋga, Baiuɳuru maiirgi:r Kum kalumba ɳuru, tjuwəlja ɳuru malaiindem maninja, ɣəŋmural ardjeja, aralidjia, arkumbambulidjia, arwondawondadjia.

²² Inawodjieja kundjuŋu, Inaiuri, kuniŋaiena ge tjuŋundjuŋu, wali balaium manuŋiri.

²³ Inaiuri inawodjieja kundjunjanqəŋga, Baiuɳuru kalumba ɳuru, bun-dul' kuru, ɣəŋgandju ɣəŋgəŋgal kunja, maiarum ɳaianqəŋgam kəlabu məŋqəniniŋaienj wunja.

²⁴ Gewunja kuŋenuri, i:dja kari ai ɳəŋgauwi:na məŋaria ɳainəŋga pitja wa panbərkargunən.

²⁵ Peleŋqəraia ardarawaia kariŋa aua nənja, wararkar kənina, kund-junjanqəŋgori,

²⁶ I:dja iɑruŋ ɳamba ɳənŋunmurka, ɳamba wa pəŋgundjurun iranəŋga, karanəŋgəŋja, məŋgəŋqəŋgəŋja, woŋəlaləŋjuja anəŋgaia, ɳawawaia, ɳawawanja, jau, iŋau i anəŋga ma kuda:, kədjinba pəŋgənин ɳənalala.

²⁷ Aua wongaia anəŋga wa mano: puŋgaŋjurun, ɳamba wa ɳəwelbam pəŋqənmalando:n ɳəri, kədjinba pəŋgənин ɳənalala.

²⁸ Gewunja ɳəŋguja njiri nənja ɳəma gejiri maiarum wondi məŋgo: ɳəra, wawu auurle atjə pəŋgənин, wawu pəmənindjəŋ wodi mararawəm kudai, ɳamba gole ko:rug məŋgəm.

²⁹ Madji waiuru ɳəna pəmənde, ko:rug kədjinba pəməmən, ardarawaia məŋgədidiŋjeja wunmanbəli umbili paueram,

³⁰ Puŋgadju, I:dja indja wondi məŋgo:neri, kədjinba ko:rug pəməmenja.

31 Ənguja inaiuri iŋgeŋajuriri mälənim mäŋgo: wunja inaiuri iákära nänja, wawu auurle atja päŋgäniŋ, puŋgawaden aua kudai mäləniŋaria peleŋgäre, ɳämba iŋgämurka aua iŋgämändjera mäləniŋaria peleŋgäraia tjilenda kudai?

32 Nämba wa puŋgen, iákära wäli bōwora iŋgänuŋ, wälənŋära kanjanawu, jambula ɳäri käniau.

33 Ge kädjinu njidarawaia, aua ɳämba wa panmäŋgi:n ardaraia anäŋgaia, aua kädjinba päŋgäniŋ, ɳäna lala.

34 Käraŋbalja inia känun; O! käraŋbalja ɳämba gula-gula iŋgäniŋaiena, ɳärunaŋgöwu wulapəŋgära eniŋaie?

35 Inia ɳuru-ɳuru kabälba wunja, tjäŋunim wunja, dände kaueriäb. Aua ini:um kudai ɳuru wunja, ɳuru käninja.

15

1 Gejau kauerämurkalaliri ardaraia publicandia arworia kuda: ɳuru iŋgarkanju wunja.

2 Pharisia, wiri-wiri ɳäria kuda: jau karkanuriena kubädjuŋiri, Indja arworia kanma, arka nänja mindjäl kundju.

3 Aua kundjuŋäŋgori bäre-bäre wuna, kundjuŋiri,

4 I:dja aŋguja njiri nänja, kukundjeria one hundred, (ardaraia), kudai iŋgänuŋ, iäruŋ arka nänja ɳämba iŋgoiimäla, atjäkekäria bundul' däŋja wawu panmäŋgi:n, päŋgäŋäŋjiro:n aue iŋgoiimienä, mära iŋgo: njini?

5 Wuno:murum mära iŋgo:na, da kundjuŋäŋga, tjukul känun.

6 Maiarum mäŋgämurkal, ai kanbu jalalaia, mämuŋgälia anäŋgaia, kundjuŋiri, Tjukul njidu naiu nänja, mära iŋäŋjumbuna kukundjeria ɳäianäŋga iŋgoiimienä.

7 Kuŋenuriri, ge kädjinu tjukul kunuŋ andjo:l' däŋja iwori iäruŋ kuluŋan iŋgauwona, ardaraia atjädäŋuria man dägaia arka wa lai kuluŋan puŋgauwonanäŋgori.

8 Wonaiinja aŋgunja kaiug wunjenäŋlu kudai njingänuŋ, tjäruŋ ɳämba koiim, tjanaim wawu duru puŋgi:n, maiarum brar puŋgen, njädbama pämäniŋdjan mära njo: njini?

9 Wuno:murum mära ko:na, ai kanbu jalalaia, mämuŋgälia njäŋganäŋgaia, kundjuŋiri, Tjukul njidu naiu nänja, mära iŋäŋjumbuna kaiug ge ɳäŋŋunjioimala.

10 Ge kädjinu, kuŋenuriri, tjukul kunuŋ adbäŋŋäle ɳuru wälənŋäria God anäŋgaia iwori iäruŋ wunja kulaŋan iŋgauwona.

11 Kundjuŋu, I:dja iäruŋ ko:landu iäruŋandu kudai.

12 Pidi:ndja auandu nänja kundjuŋäŋga iranäŋga, Iraia, tjäŋjano: wulänbiri arge ɳäianäŋgaia pitja aränu. Aua karŋäl kundjuŋäŋgandu iedjer ɳäria anäŋgaia.

13 Pälejau maranu puŋgäniŋ dägu pidi:ndja iŋko:lu djaruk kanmäŋ ardaraia, keŋanju tãmbium bōwora ɳuru, ma tjaueri kundjuŋäŋgori wulänbiri ardaraia imära njini känineri.

14 Wuno:murum ardaraia wolumbära genu, baia djenbeŋju tam-bium ma kanbuneri, aua wunmanbäli ino:ra känineri.

15 Gejau keŋanju pidjin käninaŋjurandu i:dja nänja tãmbium ma ɳära, aua kaŋanjawuna yardba nuru pig barui aŋgano: wunja.

16 ɳäjulum barui mäŋano: kundjuŋu, waiŋam maninja pig mindjäl kadjuŋu, i:dja kari wa päŋgano:ŋjanäŋga.

17 Wali aua ini:um kudai, kundjuŋu, Wodi ardarawaia arda wodjieja iraia ɳaianɳaŋga mɳaŋari ko:ru ardara man dagaia kaduŋ, ɳaiu ɳuruma baia ɳanbiri, kuŋadjuiri.

18 Bari ɳenu, iraia ɳaianɳaŋga iŋamurka, pitja ɳenɳaŋga, Iraia, umara kuneŋu ɳanda ɳdjo:lu, ɳungubul' kuru.

19 Weni ɳaniowu ɳanuŋamiri tjanŋungula ɳanŋundimieju wunja, ɳaiu tjanŋandju inawodjieja iɑrun ɳundjanɳaŋga kadjindja.

20 Bari kənina, iranɳaŋga kəmurmka. Wali bəwora iŋgənina, iranɳaŋga mɳa ko:na, kaieriwuna, wəri-wəri kəmurmka, kauwona ilenja nənja, ko:lbo:na.

21 Inko:lu kundjuŋanɳaŋga, Iraia, umara kuneŋu ɳanda ɳdjo:lu, ɳungubul' kuru, weni ɳaniowu ɳanuŋamiri tjanŋungula ɳanŋundimieju wunja.

22 O! Iraia kundjuŋanɳaŋgori arda wodjieja anɳaŋgaia, Maiirgi:r Kum irəmal wobi inia ɳara-ɳara, tai iri:, imərulja ino:ri nənja irande, ierduɳaři ierdu nənja,

23 Irəmal buluman kauila wurŋi:wu ɳara iŋgandjui:na, iro:, mindjal wodju, tjukul ɳadu,

24 Gewunja indja iŋangula imən kənineri, iedjer kənuŋiri, koiimien, mɳa kauwi:ŋu.

25 Gejau inko:lu iwongara yarba nənja kənineri; wali iŋgeŋgunaliri maiarum mɳamurkalaliri, kan ɳari, djor ɳari ɳuru kungauŋurula.

26 Inawodjieja ai ko:na, burkai kaiqbuna, Aŋudja ge?

27 Aua kundjuŋanɳaŋga, Njnbomale keŋgunal, iro:lidj ko:na bulumən kauila wurŋi:wa ɳara iŋgandjui:na, imulugu iŋgamən.

28 Aua ii:la kəmaŋ, wa dəra pəneŋən kundjuŋu; gewunja iranɳaŋga ba keŋgunal, burkai kaiqbuna.

29 Aua kaio:lbala, kundjuŋanɳaŋga iranɳaŋga, Wai, golema ɳaiu ɳunŋunawodjəŋ, kadjinba ɳala-ɳala ɳundjanɳaŋga puŋalemi:nja, kadjinba pənjanə:nja ɳanigunja kauila, ɳaiu tjukul ɳanŋunuŋ wunja jəlalaia ɳaianɳaŋgaia nənja;

30 O! wuno:murum indja indjəŋungula iŋgeŋgunal, aua mindjal geju ɳundjedjer ɳaria arkurindjalja nənja, kandjo:na aua wunja buluman kauila wurŋi:wa ɳara iŋgandjuiena.

31 Aua kundjuŋanɳaŋga, Inŋangula, ɳundju kadjinma naiu nənja ɳunuŋ, ardarawaia ɳaianɳaŋgaia ɳundjanɳaŋgaia kaduŋ;

32 Wunia kunina tjukul arkunuŋ, erkungo:do; da wunja, gewunja indja njnbomale imən kənineri, iedjer kənuŋiri; koiimien, mɳa kauwi:ŋu.

16

1 Ge kuda: kundjuŋanɳaŋgori inalalaia, I:dja tjiŋi:ra kənina, aua i:dja maiaru' ɳara kudai, de iŋgauwi:nanɳaŋga wulənbiri anɳaŋgaia tjaueri geju.

2 Ai ko:na, kundjuŋanɳaŋga, Njanɳaŋga wuna ɳuru ɳanŋunuŋaŋnu? Minje ɳundjanɳaŋga maiaru' ɳari wunja; gewunja ɳambə njele kadjinba puŋanindaga maiaru' ɳara.

3 Aua maiaru' ɳara ini:akamanma kundjuŋu, Nəni kune, gewunja inaiuri ɳaianɳaŋga kuno:ŋgulara maiaru' ɳari? Kadjinba tjarı pəməŋo:n, nad ɳanŋunjəŋa djiŋan kuŋam.

4 Laiburu ɳanuŋ ɳani ɳanŋundju, gewunja wuno:murum ɳanŋundjəbieju maiaru' ɳari i dəgu, ɳanbərəm maiarum arkanɳaŋgam maninja.

5 Ai kanbuna i:dja mirinu tjaue karwunanąŋga inaiuri anąŋga, kundjunąŋąŋga auurle, Wod' ardarawaia tjaue kandjo:nanąŋga inaiuri naianąŋga?

6 Aua kundjuŋu, Oil one hundred, (irarawa). Aua kundjunąŋąŋga, Mili-mili ɻundjanąŋga iminjam, atjabanu maiirgi:rkum wiri-wiri dju fifty, (anjenenŋalja).

7 Burkai kaiqbuna iąkărą, Nundju wod' ardarawaia tjaue kandjo:nanąŋga? Aua kundjuŋu, Wheat one hundred, (irarawa). Kundjunąŋąŋga, Mili-mili ɻundjanąŋga iminjam, wiri-wiri dju eighty, (anjenenŋalja).

8 Inaiuri ko:do:dala aua maiaru' ɻara iwori gewunja wuni:uŋari geňu; gewunja bąndaia wuna ɻango:lo:lia ardi:uŋaria man dagaia arlewąraia nąŋja arkulieja nąŋja.

9 Kuŋenuri, jaligaia arandju njiri ɻundju-ɻundju wunja mammon wor' kąri nąŋja, gewunja wuno:murum ɻaibąra kandju, pitja njinbąram maiarum kądjinma ɻarim maninja.

10 Aua pąrąd mureja pidi:n nąŋja iŋgąnuŋ, pąrąd mureja kąnun wunaiud' dąnja; aua pąrąd mureja kari pidi:n nąŋja wa pąngąnin, pąrąd mureja kari wa pąngąnin wunaiud' dąnja.

11 Gewunja pąrąd mureja ɻąmba wa pinjidinja, mammon wor' kąri nąŋja, ɻęguja pąrąd njinmurau nidji ɻari wunja?

12 ɻąmba pąrąd mureja wa pinjidinja iąkărą anąŋga wunja, ɻęguja njinjano: njirkanąŋga mandj?

13 Inawodjieja kari kądjinba pąngąnawodjąngąndu inaiuri iąruŋandu; gewunja iąkărą pitja ewąndjuru, iąkărą pitja enarienąŋga, O! iąkara pitja ewodikąna, iąkărą pitja eŋąndjanąŋdjo:. Njiri kądjinba pąrąnawodjąngąndu God, mammon kuda:.

14 Pharisia, kaiug lai kauwonąŋgori, wuna ɻuru karkąjurula, umbili kaueramąŋ.

15 Kundjuŋąŋgori, Njiri njiduŋ tjadąjuru njirkandjuieju i:dja adbąnŋale ɻuru, O! God laiburu kąnuŋanuri njirkulum, gewunja ge i:dja nąŋja karąŋ kąnun, God ambula nąŋja wod' dąka ma kunuŋ.

16 Wuniingundie, tjo:lbądaia kuda: John njini; ge-i-dągu pąlejau bąndaia God anąŋga wunia kuluiena, i:dja ardarawaia ma ɻuru džin kadbiejiri.

17 Korega wąli kunuŋ andjo:lu a kabälba kąmburuk mąngąnuŋandu, pidi:nu wuniingundie nąŋja kądjinba puŋgauwan.

18 Aua mąngąnąŋganja njąngandęjuru, ndjąkărınja njıngäm, wurni kąnun; aua njąngäm njąŋga njąngandienä kulanąŋga i dągu aua wurni kąnun.

19 I:dja iąruŋ tjiŋi:ra kąnina, tai kąni:na tubudubulja wobi imälala nąŋja, kądjinma wuniama mindjal kundjuniri.

20 Iąruŋ ieja, iŋumba Lazarus, kandienä maiamundu anąŋga nąŋja, aua wulubąda iraraia,

21 Lai kumbunanąŋga barui iŋgąnowi:ŋu wunja arge nąŋja ɻęgariineri pałalo:nma tjiŋi:ra anąŋgam i dągu; kąnąŋguria kuda: kariŋgunal mula kubärwunanąŋga widji anąŋga.

22 Ge kunina ɻad kąra debąra keňa, manuk kaŋuriena wälənŋarıria nąŋja mäləma ɻuru Abraham anąŋgam; tjiŋi:ra kuda: debąra kena, ro:k kąni:na.

²³ Mamaram maninja bal kumäŋ, pämbalöa nänja iñgänina mära ko:na Abraham bōwora, Lazarus kuda: mäläma nänja.

²⁴ Jero:l kundjuňu, kulula, Iraia Abraham, tjändjeriwu, Lazarus iñaňawu umändja ino:ri tjäkäl iñgaiäb wunja agu nänja, qnbula ɣaianäŋga imaiia iñgandju wunja, gewunja ɣämareja ɣänun wiänu wuna nänja.

²⁵ Abraham kundjuňu, Inangula, ni: minjaňuru ɣundju wunia kudai ɣundjedjer ɣunjunina, ge kädjinu Lazarus woru; weni ɣuruma aua jämbara kauwi:nyu, ɣundju ɣunmareja ɣunuň.

²⁶ Wuna darawa tjäkäri wäli, pulaga njiri ɣri nänja tjärigulum man-aiudba maniňaien, gewunja arka ɣuräk ɣewa kadju ɣuru i dägäm njiri nänja kädjinba ɣuräk parwän, kari ma i dägäm ɣri nänja kädjinba ɣuräk parwän.

²⁷ Aua kundjuňu, Gewunja burkai ɣunjia, iraia, aua iñaňawu maiarum iraia ɣaianäŋga ɣuru,

²⁸ Gewunja ɣaiu kudai ɣawawaia annäjlja; aua kundji mjanäŋgori, madji arka kuda: ɣämba wa pareňgunal gäri tãmbium mäna nänja, pämbalöa ɣärim.

²⁹ Abraham kundjuňu, Arka kudai Moses, tjo: lbädaia kuda:, arge ɣuru kanbärkaňurunja.

³⁰ Aua kundjuňu, Kari, iraia Abraham; mia ɣämba iäruň imändj i dägu ɣengämurka ɣuru, kuluňan pitja arowa.

³¹ Aua kundjuňanäŋga, Ʉämba wa ɣuru panbärkaňurun Moses, tjo:lbädaia kuda:, kädjinba paririmbaien ɣämba iäruň bari iñgandiena imändj i dägu.

17

¹ Kundjuňanäŋgori inalalaia, Madj kunjäŋgunjal womälai kari, O! wurgunu njäununäŋga aua nänja keŋgal.

² Wunia man dägu aua wunja ɣämba kaiug mill käri murd kämieňu iurup nänja, wai iñgaiäbien wo:ndu' ɣuru, ɣämba ɣari iñgäm iäruň birwidinäria ɣandja nänja.

³ Maranindj njiri ɣundju-ɣundju wunja. Nawai:lidj ɣämba woru genu, imaiämbu, kuluňan ɣämba iñgauwona, wai tjäbunäŋga.

⁴ Ʉämba woru genu wunja lewära tjäruň, wunja kalen ɣunjunmurka, gejiri, Kuluňan ɣawona, pitja indjieriwu.

⁵ Arkanawieja kubädjunäŋga, Inaiuri, päräd ɣari wunaiud' minjandjunäri.

⁶ Inaiuri kundjuňu, Njiri ɣämba päräd wuräjunma tjälängänja mustard kädjinu, wuräjunäŋga tjilium mäna, Ri: pämie, wai paiäbie wo:ndu' ɣuru, pitja njinjärgäla.

⁷ Änguja njiri nänja inawodjieja kudai iñgänuň tjäri iñgeňa, kukundje-ria barui ängäno:, wuno: murum iñgeňgal yardba i dägu, pitja djenäŋga, Maiirgi:rkum beŋgal, atjäbänu, mindjäl kunja?

⁸ Wawu pindji:näŋga, Brar dju ge mindjäl ɣanjunäri, tai bånu, tjänavodju mindjäl ɣanjunäri njini, djo: ɣanjunära njini, paledjau pitja mindjäl dje, djo: ɣunjeye?

⁹ Inawodjieja ko:lbo: gewunja kundjunu aua geňunäŋga?

¹⁰ Ge kädjinu njiri kuda: wuno:murum wuräjunäri ge käni:nanuri, wuri:, Ari ardawodjieja adia ɣuru-ɣuru, kunjedjuň kunjedji:nja.

¹¹ Ge kunina wäli iñgeňajuriri Jerusale' ɣuru, bulumänen kena pulaga nänja Samaria a Galilee.

¹² Wali dära iŋgeŋunaliri maiarundjeruňum, kauerämändjerala i:dja ənnejənjalja leper ɳäria, arka bōwora jo:la kubädjuŋ,

¹³ ɳäla-ɳäla arkanäŋga brai kubädjanđala kubädjuŋ, Jesu, Inaiuri, ɻandjeriwu.

¹⁴ Aua əŋganindjäŋa kundjuŋanäŋgori, Njiriu, njidbiimbaienäŋga dad-jurd ɳära. Ge kunina, wäli əŋgeŋajuriri, kadburduiena.

¹⁵ Iäruŋ arka nänja, wuno:murum iŋganindjiena aua iŋgämurdui:nna, wälŋärai kauwona, ɳäla-ɳäla daraiu ko:do:daleri God.

¹⁶ Kauwona iminjum maninja ierdu imännäle ɳuru, ko:lbo:neri; aua kuda: Samaria ɳära.

¹⁷ Jesu kaio: lbäla kundjuňu, Wawu ənnejənjalja panburdui:nja? Atjäkekäria ɳänia?

¹⁸ Wawu mära parwimja wälŋärai əŋgauwona God iŋgarko:do:da wunja, indja edbul' ekamandj?

¹⁹ Gejau kundjuŋanäŋga, Bäri bänü, baiuŋuru; wa puŋgäjudjarien ɳari ɻundjanäŋga ɳunmundulbäla.

²⁰ Burkai iŋgaiabiena Pharisia nänja əŋjudjau keŋgal bändaia God anäŋga, kandjo:lbäla, kundjuňu, Bändaia God anäŋga wa puŋgençunal mu:n njiniŋge,

²¹ Kari pitja puŋgadjin, Wai ɳuru, ma; gewunja bändaia God anäŋga mamulba njiri nänja kunuŋ.

²² Kundjuŋanäŋgori inalalaia, Lewära pitja njejenŋal ɳäma wuräŋundjiri mära wunja lewära tjähruŋ I:dj' iŋko:lu anäŋga, pitja wa mära puro:n.

²³ Pitja bärenuri, wai ma, wai ɳuru; njiri kari arwelbam, parämalando:jiri.

²⁴ Gewunja kädjinu mälgirinja mal kundjiri kanalu waiuru andjo:l' däŋja indal' djini waiuru andjo:l' däŋja, ge kädjinu pitja enu I:dj' iŋko:lu lewära anäŋga nanja.

²⁵ Darawa wungurle madj kundji:nja, madj kaiäbienja ɻandja arkulieja nänja.

²⁶ Noahjau kädjinu, pitja njänu I:dj' iŋko:lu lewära anäŋga nänja:

²⁷ Mindjäl kubädjuŋiri, djo: karijéri, päŋan karwoneri, päŋan kunja kadowi:neri, lewära ge njini Noah dära iŋgeŋajuru ark ɳuru, worumbäm maŋgençunal, ardaráwaia bädawadai kundjuŋanäŋgori.

²⁸ Kädjinu Lotjau; mindjäl kubädjuŋiri, djo: karijéri, kanbädburäjéri, ko:l kubädjuŋiri, kanbärkandeŋiri, bän kubädjuŋiri;

²⁹ O! ge-i-di-dagu Lot maŋgaiandiwela Sodom, wiänu, brimstone pälulu kuninal ɻandjo:l' di dagu, bädawadai kundjuŋanäŋgori.

³⁰ Ge kädjinu pitja njänu lewära I:dj' iŋko:lu pitja emiimbaie.

³¹ Lewära gejau aua iŋgänuŋ maiarum malerdu nänja, wulänbiri anäŋgaia maiarum maninja, jeri päŋgowaliri əŋgaŋuru wunja; aua kuda: yardba nänja iŋgänuŋ, wararkar päŋgäniři päle ɳuru.

³² Ni: njiraŋuru Lot maŋgäŋanäŋganja.

³³ Aua buluk iŋgeŋa iŋau iäkära kämändulba wunja, pitja njoim; aua koiim, pitja wundjedjer njandju.

³⁴ Kunjenuri, wundugum majau iäruŋandu pitja enandu inarugu tjähruŋ nänja, iäkära pitja emie, iäkära pitja emäŋgie;

³⁵ Ndjäruŋandinja pitja wuräŋan njejandiri, ndjäkärinja pitja njemie, ndjäkärinja pitja njemäŋgie.

³⁶ Iaruñandu pitja enandu yardba nañja, iąkąra pitja emie, iąkąra pitja emangie.

³⁷ Kauerio:lbala, kubądjuñanąŋga, Njanam, Inaiuri? Aua kundjunąŋgori, Ma durgu, ma kuda: pitja dįaruk aramie waranaia.

18

¹ Bäre-bäre kundjunąŋgori, kądjinma dadjurd kubądji:nja, ilura padiri.

² Kundjuñu, Wurenjara iaruñ kąnina malaiindem maiarunjam maninja aua God wa paŋgo:lgunenja, i:dja wa ɳuru paŋgañurunja.

³ Ndjo:rinja malaiindem maua nañja njinina, njąŋga tjile-jile kąmurkalal kundjuniri, Wure tjanø: inauurgundj ɳaianąŋga wunja.

⁴ Wąli kądjinba puŋgenja; O! pąlejau ini: ąkamanma kundjuñu, Naiu ɳąmba wa paŋgo:lgunan God, wa ɳuru paŋgañurun i:dja,

⁵ Ko: ge wunja njina ndjo:rinja ɳąnnąliŋga, wure ɳo mą̄ga, ɳąmba wa pinjenegaliri tjile-jile kadada paŋąngandjuiri.

⁶ Inaiuri kundjuñu, ɳuru njidu wurenjara alikoli ge.

⁷ Wawu God wure panbun adburieja anąŋgaia, jero:l kadjunąŋgeri lewąra, wundugum, ɳąmula iŋgąnuñanąŋgori?

⁸ Kunjenuri aua pitja wure ɳąŋ: maiirgi:rkum. O! wuno:murum I:dj' iňko:lu iŋgeŋgal, mąra njo: pąrąd ɳarı kabälba nañja?

⁹ Kundjuñanąŋgori atjäkekäria ark a ɳundju-ɳundju pąrąd ɳąŋgamurauwi:na, tjadąñuru wa ɳąŋgamienna, atjäkekäria iluk ɳąŋganbądbąŋ, bäre-bäre wuna.

¹⁰ I:gąndu pai kąninandu dadjurduñarıim ɳuru dadjurd kunja, iąkąra Pharisee, iąkąra publican.

¹¹ Pharisee kauwelgenja, wuna dadjurd kundjuñu ini: ąkamanma, God, ɳungulbo: naiu i:dja atjäkekäria kądjin' ɳuru-ɳuru, adbia, arkolikolia, wurni-wurnia, indja publican naiu kądjin' ɳuru-ɳuru;

¹² Naiamindjäna tjaruñandu mąnniąle Wunaiuruju, adbunduñuru kañano: ardarawaia ɳąnñunawungeri.

¹³ Publican bōwora kauwelgenja, wa bal nąma puŋgenja ɳandjo:l' kuru, O! imąnńałim ɳoiil kundjuñu, kulula, God tjadąñeriwu ɳaworu.

¹⁴ Kunjenuri indja jeri kauwonañuru maiarum anąŋga' ɳuru tjadąñuru iŋgandjui:na iąkąra nañja; gewunja aua ɳundju-ɳundju waiuru iŋgani:ɳu pitja brai eni:.

¹⁵ Kanbarkanjurulaldaga: ardjaiania aua ɳąŋgämändana wunja; in-alalaia mąra ɳąŋganbarwuna kanbądbaiąmbuna,

¹⁶ O! Jesu ai kanbuna, kundjuñu, Woŋałalą̄ujuja kariŋgunjalgal, kare paro:jiri, gewunja arge kądjindjia bąndaia God anąŋga.

¹⁷ Nidji kunjenuri, aua bąndaia God anąŋga ɳąmba wa puŋgämäŋ ɳarı woŋałalą̄ kądjindja, ma ɳuru wa pitja paŋgeŋan ɳuru.

¹⁸ Iaruñ inaiuri burkai kaiąbuna kundjuñu, Iniiŋgundeja ɳunia, ɳani kuñe wundjedjer kądjinma ɳarı ɳanñuma?

¹⁹ Jesu kundjuñanąŋga, Ȧjudja kunja ɳania kundjiara? Kari inia, God auekamandj.

²⁰ Laiburu ɳunuŋ ɳala-ɳala wununaie, Wurni puŋuniri, Bąda pandjo:jiri, Maneba pąmąndjo:jiri, Pąre pandjanjuriri, Iro:lidj, karanja ɳuru aŋjurandu.

²¹ Aua kundjuñu, Wuna darawa kuŋenjiri woŋałalą̄ ɳanñuninal.

²² Jesu ɳuru inganina kundjuŋanq̄a, Wali t̄j̄aruŋ ɳuno:ra; ardaraawaia ɻandjaŋunauwungaia ko:l dju, ardjeja ɣo:, gejau pitja kudai ɳunjānu wulənbiri ɻandjo:l' dənja; kəkə, t̄janmalandowal.

²³ Aua wuna ɳuru inq̄anina djenbeŋuru pakul kənina, gewunja djenbeŋuru tjini:ra kənina.

²⁴ Jesu inq̄ajindj̄aŋa kundjuŋu, Adbənŋale ɳuru arka wulənbiri kudai ɻanq̄anuŋ ɻangeŋa ɳuru bandaia God anq̄anq̄a ɳuru.

²⁵ Camel needle ambula pəŋgejuŋuru ɳana, tjini:ra imanŋale ɳuru inq̄eŋa ɳuru bandaia God anq̄anq̄a ɳuru.

²⁶ Arka ɳuru ɻanq̄anina kubədjuŋ, ɻanguja ɳana pəŋgəmūndulbaie?

²⁷ Aua kundjuŋu, Ge i:dja wa puŋgadjin ɳari, God gole puŋge.

²⁸ Peter kundjuŋu, Wai, ɳari kanjedbəŋgi:la ar-arkanq̄gaia, ɳunbədbalando:na.

²⁹ Aua kundjuŋanq̄gori, Nidji kuŋenuri, i:dja kari wa pəŋgənин, ɳəmba ɻanq̄aməŋgi:la maiarum, məŋganja, ɳawawaia, inenaiurgandu, woŋalaləŋuja, bandaia God anq̄anq̄a wunja.

³⁰ Wa pitja ino:ra pəŋgeŋan, pitja ɻanjam ardaraawaia atjəkekəria wendjiau, bandaia kəŋgal gəri nanja wundjedjer kədjinma ɳari.

³¹ Kanmurəŋ twelve, inalalaia, kimduŋanq̄gori, Wai, Jerusale' ɳuru pai ɳərənū, gejau pitja ko:rug ɳəməie darawa wiri-wiri kauwi:na tjo:lbədaia nənja I:dj' inko:lu wunja.

³² Aua pitja enowi:nq̄gori edbulia, umbili pitja ɳəm, woru pitja ɳəmienq̄a, pitja tjipa ewi:;

³³ Pitja wodpili ewuro:, bəda ewuro:; lewəra t̄j̄aruŋuriau pitja bəri enu.

³⁴ Arka wuna darawa wa puŋgadenenja; ɳəla-ɳəla wuna kundjalgaiena-ɳəŋgori, wa laiburu padinja ge kaluiena.

³⁵ Ge kunina, wali wodjulu inq̄engunaliri Jericho ɳənja, iɑruŋ ambulidj atjə kənineri kalumba iwondəra ɳənja, kaniauwuneri.

³⁶ Nuru inq̄anina peleŋgare t̄janai ɻangeŋeri, burkai kandjəbuna, ɻəjudja wuna?

³⁷ Kubədjuŋanq̄ga, Jesu Nazareth ɳara t̄janai keŋeri.

³⁸ Aua jero:l kundjuŋu, Jesu, David ɳunŋungula, t̄j̄andjeriu.

³⁹ Arka mənŋale ɻangeŋeri kauerəməiambuna, aua kumuk kunja; O! aua tjəkəri djenbeŋuru jero:l kundjuŋu, David ɳunŋungula, t̄j̄andjeriu.

⁴⁰ Jesu kauwelgenja, kundjuŋu inq̄anjurieŋal kunja. Wuno:murum wodjulu inq̄engunal, burkai kaiqbuna,

⁴¹ ɳəni djejara kundjiara? Aua kulula, Inaiuri, bal ɳənŋuma.

⁴² Gejau Jesu kundjuŋanq̄ga, Bal minjəm; pərəd ɳundjanq̄ga ɳunmūndulbaala.

⁴³ Maiirgi:rkum bal kumən, kəmalando:na, God ko:do:daleri. I:dja ardaraawaia mara inq̄arwuna God kauero:do:dala.

19

¹ Jericho dəra keŋgunal, bulumən keŋajuriri.

² Wai, i:dja injumbə inq̄arimiena Zacchaeus, aua publican inaiuri inq̄anina, tjini:ra kənina.

³ Kənq̄anjiro:na Jesu inq̄anindja wunja, ɻanguja inq̄anina, kədjinba pəŋgənindjenja peleŋgare ɳənja, aua iau inq̄anina.

⁴ Mənŋale wəri-wəri keŋa, pai kənina tjiliŋ maninja inq̄anindja wunja, ma ɳuru inq̄eŋa ɳuru.

5 Jesu, wuno:murum ingengunal təmbiu' ɳural, kəle kundjuṇu, kundjuɳanqəŋga, Zacchaeus, maiirgi:rkum jeri bəwal; weni maiarum ɳundjanqəŋgam maninja atja ɳenu.

6 Aua maiirgi:rkum jeri kauwonal, tjukul kəməjanqəŋga.

7 Mara iŋgarwuna, ardarawaia jau karkaŋuriена, kubədjuŋiri, Aua dəra keŋaŋuru atja wunja i:dja iwori nənja.

8 Zacchaeus kauwelgenja kundjuɳanqəŋga Inaiuri, Wai, Inaiuri, alamia wulənbiri ɳaianqəŋgaia ardjeja ɳəjano:, ɳəməba woru ɳəqənquno:ŋgula i:dja nənja, ardarawaia atjəkekəria pitja ɳəjano:naŋga.

9 Jesu kundjuɳanqəŋga, Weni umundulbaie kunjəŋgunal maiarum məna nənja, aua kuda: Abraham iŋko:lu iŋqənuŋ.

10 Gewunja I:dj' iŋko:lu keŋgunal iŋqənqəŋjiro: wunja, iŋqəmudulba wunja, iŋgoimienā.

11 Arka ɳuru ɳəqənina bəre-bəre kuda: kundjuɳanqəŋgori, aua Jerusalem wodjulu iŋqənina, arka ni: kadina bəndaia God anəŋga maiirgi:rkum məra ɳjəwi:.

12 Gewunja kundjuṇu, I:dja iɳruŋ inaiuri təmbiu' ɳuru bəwora keŋaŋuru, məŋgama wunja təmbium aua ɳundju-ɳundju wunja, djo:li iŋqəninal kunja.

13 Ai kanbuna arda wodjieja anəŋgaia ɳənenqəŋla, kaiug wunjenqəŋlu kanino:la, kundjuɳanqəŋgori, Wuraŋjuriri ɳənqənqəŋgal djini.

14 I:dja anəŋgaia kauero:ndjurula, wələnu kubərkaŋawuna iwelbam, kubədjuŋ, Wa lai pəŋgauwon-njəri indja inaiuri iŋqənqəŋjarı.

15 Ge kunina wuno:murum djo:li iŋqəninal, təmbium gole məŋgəməŋ, kundjuṇu ai anəŋgauwi:ŋu wunja arda wodjieja arka kaiug ɳəqənino:la, aua laiburu iŋqənuŋ wunja ɳəni kadjuṇu ardjerundjerunŋu.

16 Iwurle kəmərkalal kundjuṇu, Inaiuri, kaiug ɳundjanqəŋga gole kumurəŋ kaiug wunjenqəŋlu tjəkəri.

17 Aua kundjuɳanqəŋga, Wuniama, inawodjie ɳunia, pərəd ɳəra ɳunqənina pidi:n nənja, ɳunaiuru bənu malaiindem manqənqəŋla bənqənja.

18 Iqəra keŋgunal kundjuṇu, Kaiug ɳundjanqəŋga, Inaiuri, gole kumurəŋ kaiug tjəkəri wun-ɳələ.

19 Aua kuda: kundjuɳanqəŋga, ɳundju kuda: ɳunaiuru bənu malaiindem manqənqəŋla bənqənja.

20 Iqəra keŋgunal kundjuṇu, Inaiuri, wunindja kaiug ɳundjanqəŋga, kuŋqənurulal kuŋandənə wobi nənja;

21 Gewunja ɳungulgunəla, i:dja ɳundədarəda ɳunqənqəŋlu, kimdjamura wa pindjandenja ɳəri, dur kundji: wa pindjandenja kabəlba nənja.

22 Aua kundjuɳanqəŋga, ɳundjamundu ɳundjanqəŋga nənja pitja wure ɳo:nu, inawodjie ɳuworu. Laiburu ɳunina ɳaiu i:dja ɳərədarəda, kuŋqənura wa puŋandenja, dur kuŋe wa puŋandenja kabəlba nənja;

23 Ajudja kunja wa pindjənino:nja kaiug ɳaianqəŋga kaiug ɳəria? Gejau djo:li ɳənqəninal ɳənqənqəŋla ɳainqəŋga tjəkəri nənja?

24 Arka ɳaiilem ɳəqənqəŋjəŋjəŋgori kundjuɳanqəŋgori, Aua kaiug irano:ŋgu, irano: aua wunjenqəŋlu kudai.

25 Kubədjuɳanqəŋga, Inaiuri, aua gole kudai kaiug wunjenqəŋlu.

26 Kuŋenuri, Aua kudai iŋqənuŋ pitja ɳəno:wi:naŋga; aua ino:ra pitja ɳəno:ŋgienqəŋga ge aua kudai.

27 Mia arda uurgundjia ɳaianqəŋgaia, arka wa lai pəŋgauwenjanqəŋgori ɳənaiuru ark a nənja, aranural, bəda arana ɳəmənqəŋla ɳuru.

28 Wuno:murum wuna geju, mənŋaŋle keŋanjuru pai kəninaŋjuriri Jerusale' ɳjuru.

29 Ge kunina, wuno:murum məŋgamurkalaliri Bethphage a Bethany, kurandu nənja kərimiena Oliva ɳjari, kaŋanjawunandu inalalandu,

30 Kundjuŋiri, Njiriandu maiarundjeruŋu' ɳjuru məndjo:ri, ma nənja njirkunjəŋanjurandu pitja məra irewandu donkey kauila murd iŋgəmienā, buru irəmandu, iranjuralgandu.

31 Iaŋruŋ ɳamba burkai nəndjəbandu, Aŋudjakunja burəŋgai kərəməndiri? Wurunəŋgowu wurinəŋgandu, Inaiuri iŋəma kundju.

32 Iŋaŋawiandu keŋanjurandu, məra ko:nandu kədjinu geŋunəŋgandu.

33 Wali burəŋgai iŋgəmənəndiri kauila, anəŋga ɳjaria kubədjuŋanəŋgandu, Aŋudjakunja kauila burəŋgai kərəməndiri?

34 Kundjuŋandu, Inaiuri iŋəma kundju.

35 Kaŋurulalgandu Jesu nənja, wobi anəŋgandu ko:guleŋandu kauila nənja, Jesu atka kaueri:la.

36 Wali iŋgeŋanjuriri, wobi arkanəŋga ləŋqər kanbərkandjuna kalumba nənja.

37 Wuno:murum wodjulu iŋgeŋgunaliri gole ɳəlilim maninja kurandu Oliva ɳjari, peleŋgare ardaraia inalalaia wunmanbəli tjukul kadineri, God kauero:do:daleri ɳəla-ɳəla daraiu wundjurulu darawa wunja kadi-ŋənja;

38 Kubədjuŋiri, Tjukul ɳjara aua iŋgeŋgal Inaiuri iŋumbu Inaiud' dənja; andjo:l' dənja jəmbula ɳjari, pəlemba karən ɳjari nənja.

39 Atjəkekəria Pharisia peleŋgare nənja Kubədjuŋanəŋga, Iniŋgundeja, ɳunalalaia ɳəməiŋambu.

40 Aua kandjo:lbəla kundjuŋu, Kuŋenuri, ɳəndja ɳamba kumuk karwu, kaiuguja jero:l puŋgadju.

41 Wuno:murum wodjulu iŋgeŋgunal, malaiindem manindjənja, wola:kundjuŋu maua wunja,

42 Kundjuŋiri, ɳundju ɳamba laiburu ɳunŋunina lewərajau ɳundjanəŋga, ɳundju kuda:, wunia jəmbula ɳjari; weni kundjəlgienā ɳungubul' dənja.

43 Gewunja lewəra pitja njejeŋgal ɳundju nənja gejau ardaurgundjia ɳundjanəŋgaia pitja mewəraru kabəlba ɳundju nənja, pitja wo:ri mewuro:nu, pitja tjlilibid ɳunbərəm kədjinma,

44 Narwu ɳunbərərə, woŋalaləŋjuja ɳundju nənja kuda:; kədjinba puŋgadbəŋgi:n kaiug kaiug nənja ɳundju nənja, wa laiburu puŋjuninja ɳjari ɳunŋunbadburkajau.

45 Dəra keŋanjuru dadjurdnəŋrim maninja, wai kandjəbuna arka ko:l kadjuŋu,

46 Kundjuŋanəŋgori, Wiri-wiri kumbi:na, Maiarum ɳaiianəŋgam pitja meniŋiae maiarum dadjurdnəŋrim; O! njiri marandjuna kənmenma lulun ɳjaria arkanəŋgam.

47 Kaniŋgundaleri tjile-jile dadjurdnəŋrim maninja. Ardenaiuri dadjurdnəŋria, wiri-wiri ɳjaria kuda: kubərkəŋjiro:na bəda iŋgarwu wunja, ardenaiuri i:dja kuda:,

48 Wa məra parwi:nja ɳənəŋga kadju wunja; peleŋgaraia ardaraia dərəuk ɳəŋgadbienā aua ɳjuru iŋgarkanjuru wunja.

20

¹ Ge kunina, lewåra tjäruñujau, aua ąnganiiñgundaleri i:dja dadjur-dnjärim maninja, wälänuwunia ardi:um kaluleri, kauerämurkalal arde-naiuri dadjurd ḥäria, wiri-wiri ḥäria, mababaia kuda:;

² Kubälula, kubäđjuñanäŋgeri, Minjenhäri, Äjudja wundjurulu njiniŋge wuna kundji:, ąnguja ḥuno:na wundjurulu wuna?

³ Aua kandjo:lbäla kundjuñanäŋgori, Naiu kuda: burkai njinjäb ḥala-ńala tjäruñ, wuriara,

⁴ Baptism John anäŋga, ąndjo:l' i dagu, i:dja i dagu, kunina?

⁵ Arge wurura kubärwädeniri, Näm̄ba njerkulu, Änd jo:l' i dagu, aua pitja nje, Äjudjakunja kuräŋjudjaralanäŋga?

⁶ Näm̄ba njerkulu, I:dja i dagu, i:dja ardarawaia kaiug pitja tjuna bäreňäri, gewunja arka wa paueräŋjudjaran John tjo:lbäda inğanina.

⁷ Kauerio:lbäla, wa laiburu padinja ḥäru i dagu.

⁸ Jesu kundjuñanäŋgori, Naiu wa puŋen-nuri äjudja wundjurulu njiniŋge wuna ḥänñundju.

⁹ Wunmanbali i:dja kundjuñanäŋgori bäre-bäre wuna; I-dja iaruñ tjäri ḥärim mandeňu, maua manino: la tjäri ḥäria, maiąndiwela tąmbium maiąkäri' ḥuru maranu.

¹⁰ Wuniļajau kaňaňawuna tjäri ḥäria nänja inawodjieja, arka kurab tjäri ḥärim maninja inğado: wunja; O! tjäri ḥäria wodpiliba kauerio:rala, kauerajanjawuna ino:ra.

¹¹ Inawodjieja iákära njele kaňaňawuna; aua wodbandaga wodpiliba kauerio:rala, umära kubäđjuñanäŋga, kauerajanjawuna ino:ra.

¹² Iákära njele kaňaňawuna; aua kuda: inğadbalimäla, wai kaueriäbuna.

¹³ Gejau kundjuñu inaiuri tjäri ḥärim, Nani ne? Pitja inaňaňawu inęngula ḥänňunarieňunäŋga; djiu ḥana arka ḥuru paueraňuru.

¹⁴ Tjäri ḥäria wuno:murum aua mära ingarwuna, arge wurura kadiňaiena, Indja inko:lu kañunu; bąda ąro;, gejau tjäri ḥärim ḥarkanäŋgam pitja menu.

¹⁵ Wai kaueriäbuna dande tjäri ḥärim, bąda kauero:na. Gewunja ḥäani pitja njenäŋgori inaiuri tjäri ḥärim?

¹⁶ Pitja ejeňgal, pitja bąda anjo: ąndja tjäri ḥäria, tjäri ḥärim atjäkekäria pitja menino:näŋgori. ḥuru ąnganina kubäđjuñ, Kari puŋgäniri.

¹⁷ Aua kanindjäña, kundjuñu, Gewunja äjudja wuna wiri-wiri kauwina, Kaiug ge wondi mäŋgarwiria wai kadjäbuna, ge i di dagu umri: ruko:wa kuniňaiena?

¹⁸ Aua inǵauwona kaiug ge nänja pitja elemie; aua nänja ge kauwona, pitja wuräŋgä njenäŋga tjurni' njinim.

¹⁹ Wiri-wiri ḥäria, ardenaiuri dadjurd ḥäria kuda:, kubärkäŋjiro:na laburd inğadba wunja ge i di dagu; i:dja kanbärkulgunala; laiburu ąnganina auä geju bäre-bäre wuna arka wunja.

²⁰ Mu:n marwunanäŋga, kanbärkanjawuna tjaňarkuja, adjadjin ąnganuñ wunja tjädaňuria, aua laburd inğadba wunja ḥala-ńala nänja, gejau arka pitja ewurino: wundjurul' dänja inaiuri anäŋga.

²¹ Burkai kaueriäbuna, kubäđjuñ, Iniiňgundeja, laiburu ăduňanu nidji tjuňundju, ąndjaniiňgunda, i:dja kari wa pandjo:lgunä, God ḥäri nidji kandjaniňgunderi;

²² Wuniļowu ări Caesar kaiug erkuno:, wuniļowu ḥuru-ḥuru?

²³ Aua laiburu kañinanäŋgori ardjadjin bądaia, kundjuñanäŋgori,

²⁴ Tjaramiimbu kaiug tjarun; aŋguja anaqgam imijum, wiri-wiri? Arka kubadjuŋ, Caesar anaqga.

²⁵ Aua kundjunqanqori, Gewunja irano: Caesar Caesar anaqga, irano: God God anaqga.

²⁶ Kädjinba laburd puŋgadbän ɳala-ɳala anaqga i:dja adbänqale ɳuru, rängari karija aua aŋgaio:lbala, kumuk karwuna.

²⁷ Kaueramurkalal atjäkekäria Sadducia, arka kubadjiri kari wa bari padin, burkai kaueriabuna,

²⁸ Kubadjuŋ, Iniiŋgundeja, Moses wiri-wiri kundjunjunjari, i:dja ɳawanaŋga ɳamba debära ingeŋa mäŋganqanqanja kudai, woŋäləŋ ino:ra, ɳawanaŋga mäŋganja njimenja, woŋäləŋ bari aŋgaiqanda wunja ɳawanaŋga wunja.

²⁹ Gewunja kadina ɳawawaia ɳnŋälja; iwurlge mäŋganqanqanja njiman, debära keŋa woŋäləŋ ino:ra;

³⁰ Pulaŋara kuda:;

³¹ Lenqunda kuda: njiman, ge kädjinu ɳnŋälja miriju, woŋäləŋ ardo:raia, debära kadjurlina.

³² Pälejau woŋaiinja kuda: debära njeŋa.

³³ Gewunja bari aŋganunjau, aŋguja anaqganja mäŋganqanqanja pitja njeŋu? Gewunja ɳnŋälja njimaneri mäŋganqanqorinja.

³⁴ Jesu kundjunqanqori, Aŋgo:lo:lia bändaia wuna ɳaria pänan karwona, pänan kunja kado:wi: nja;

³⁵ Arka ardinia mandjia bändaia ge aŋgämäŋ wunja, bari aŋganun wunja adbän nänja, wa pänan parwan, wa pado:wi:n pänan kunja;

³⁶ Kädjinba debära pariŋan njele, gewunja kadun wäləŋ ɳaria kädjinjia, God aŋgo:lo:lia kadun arka bari aŋgaladiŋ.

³⁷ Adbän bari aŋganun, Moses kanmiimbuna irulul' däŋja, wuno:murum geŋunqanqaga Inaiuri God Abraham anaqga, God Isaac anaqga, God Jacob anaqga.

³⁸ God wa pänganin adbän arkanqanqaga, O! ardqedjeria arkanqanqaga; gewunja ardaraia ardqedjeria kadunqanqaga.

³⁹ Atjäkekäria wiri-wiri ɳaria kauerio:lbala kubadjuŋ, Iniiŋgundeja, wunia kundjalula.

⁴⁰ Pälejau kari kädjinba däraqnu padinja kari burkai inqadjab wunja.

⁴¹ Kundjunqanqori, Närunqanqowu kubadjiri Christ David inko:lu?

⁴² David ɳundju-ɳundju kundjiri mili-mili kan nära nänja, Inaiuri kundjunqanqaga Inaiuri ɳaianqanqaga, Atjäbänu ɳaiu worawerdum maninja,

⁴³ Aŋande njini ardaurgundjia ɳundjanqanqagia ɳundjerdu waiuru.

⁴⁴ Gewunja David kårim Inaiuri, ɳärunqanqowu inko:lu kånuŋ?

⁴⁵ Peleŋqare ardaraia wäli ɳuru aŋganineri kundjunqanqori inalalaia,

⁴⁶ Lia maräm wiri-wiri ɳaria wunja, arka lai kauwoŋanqanqori wudawa aŋgeŋuru wunja wobi karängendjia nänja, wulmai lai kauwonqanqori ko:l ɳärim maninja, adbäli' kårim karäŋ ɳärim mäŋaría nänja.

⁴⁷ Arka mindjäl kadju maiarum ardjo:jo:ria arkanqanqam, mara-marantu dadjurđ kadju, aŋganindjieŋu wunja; umälimaie wunaiuru pitja päram.

21

¹ Bal kumäŋ, mära kanbuna tjiŋi:ria lulwa karkuguleŋu kaiugŋäri' ɳuru.

² Mära njimbuna kuda: ndjäruŋ ndjo:rinja ndjenja ma ko:guleŋu kaiug tjaruŋandu pidi:nu.

³ Aua kundjuṇu, Nidji kujenuri, njəŋga ndjo:rinja ndjenja kuŋguguleṇu tjäkäri man dägu ardarawaia nänja;

⁴ Gewunja ḥandja ardarawaia darawa kudai ḥəŋgənuŋ, lulwa kubärkuguleṇu, O! njəŋga njino:ra kuŋguguleṇu darawa wundjedjeru njəŋgananga.

⁵ Atjäkekäria kadjuniri dadjurdnäri' wunja, mamälalam mäŋgäniṇa kaiug wunia njiniŋge, laŋugu njiniŋge, kundjuṇu,

⁶ Wuna wuräŋunindj, lewära pitja njejenjal, gejau wa pitja pungämäŋgien njuruma kaiug kaiug nänja, nämba wa puŋgaiäbien ḥäri.

⁷ Burkai kaueriäbuna kubädjuŋ, Iniiŋgundeja, Äŋudjau gewunja wuna pitja njəŋnu? Njəŋŋga umiimbaie wuna pitja njejenjal?

⁸ Aua kundjuṇu, Maranindj, pinjirkädjuiejiri; gewunja ardarawaia pitja areŋgal njəŋumba nänja, pitja bare, Naiu njəŋnuŋ, lewära wodjulu kunuŋ; paramalando:jiri.

⁹ Wuno:murum njuru njirkunuŋ mälaṇi' wunja, wurgunu wunja, pinjir-gulgunejiri; wungurle madj kunjəŋgunjal, O! umindjuŋjuru maiirgi:rkum njuru-njuru.

¹⁰ Gejau kundjuŋnäŋgori, Worumba pitja bari arämurkie worumba nänja, bändaia bändaia nänja.

¹¹ Nuli-ŋulim manaiudba pitja menu, təmbium maiagekäri' nänja pitja njəŋnu kaladadäru, wungulgunia kuda: umiimbaie wunenaiuru and jo:l' di dägu.

¹² Wuna darawa wäli puŋgäniṇa ardo:ri njiri nänja pitja parandenuri, pitja njinbarejo:ra pitja ḥənbäranino:nuri dadjurdnärim maninja, bur kärim maninja, njinbareanjural ardenaiud' dänja, mänanämbaraia nänja njəŋumba wunja.

¹³ Umiimbaie pitja njəŋniŋaienuri.

¹⁴ Gewunja tjädaŋjuru wurandju njidi:um maninja gewurle ni: pinjidiri arəŋjundjo'lba;

¹⁵ Gewunja naiu pitja njinjano: njidjamundu a wuni:ndjaru, wuna nänja ardaurgundjia njirkanäŋgaia ardarawaia kädjinba pitja parwelen, kädjinba pitja pinjinbädjo:lbäŋ.

¹⁶ Pitja njiraninowie njidenaiurgandu nänja, njawawaia nänja, njiri madeja nänja, jaligaia nänja, atjäkekäria njiri nänja pitja njinbarendju njirkumbi:nu wunja.

¹⁷ Pitja njiro:ndjurie ardarawaia nänja njəŋumba wunja.

¹⁸ Tjäkära tjäruŋ njidbri: nänja wa pitja debäd puŋgenjan.

¹⁹ Njämula njirkunuŋ njirkandj pitja arem.

²⁰ Wuno:murum mära maräŋunbu Jerusalem wo:ri mäŋgauwi:na mälaṇiŋaría nänja, gejau laiburu njidu wulinġädba wodjulu mäŋgənuŋ.

²¹ Gejau arka Judea nänja ḥəŋgənuŋ kubädaiinjia tälämbäŋ njuru; arka puläga nänja madjändiwenja njuru, arka bundul' dänja ḥəŋgənuŋ dära parengaliri ma nänja.

²² Gewunja wuna kunuŋ umalimaiejau, darawa wiri-wiri kauwi:na ko:rug kämieŋu wunja.

²³ Wurgunu arka nänja mänduwanja ḥəŋgə-nuŋ, njamugu ḥəŋganbädo: gejau; wurgunu wunaiuru pitja njəŋnu kabälba nänja, wundji:la worumba ḥəndja nänja.

²⁴ Pitja aröwa kuldjuru iamundu nänja, pitja aranjurie murd-murdkaia worumbaia ardarawaia njuru, Jerusalem pitja djämbäba mejo:rie edbulia nänja, ko:rug njämie njini lewära edbulia arkanäŋga.

25 Umiimbaie pitja njanu mərəjun' njanja, kunjila njanja, jalngandam maninja; kabalba njanja kuda: pakul ḥari worumbaia njanja, lia mənqadbaia pələnqarinja wo:ndum auuba mənqo:..

26 I:dja ḥarwu əngauwona luren kunja, kadidja wuna pitja njaninjaiie bəndaia nanja; wundjurulu əndjo:l' dənja pitja djera-djera njaninjaiie.

27 Gejau pitja məra irewu I:dj' iŋko:lu iŋenggaliri ənguban njanja wundjurul' dənja pəlemba manaiudba njanja.

28 Wuna wunmanbali kəniñaien, bal wurəm, njidbri: brai wuri:, gewunja umundulbaie njirkanənja wodjulu kunjəngaliri.

29 Bəre-bəre kundjuñanəngori, Maranindj tjiliim, ḥuwonu darawa kuda:;

30 Wuno:murum gole la-la məngəm, wuranindj, njiri ḥundju-ñundju laiburu njiduñ wodjulu tjaudba;

31 Ge kədjinu njiri kuda:, məra wurəjunbu wuna ko:rug kəmien, laiburu njidu bəndaia God anənja wodjulu kənuñ.

32 Nidji kuñenuri, Arkulieja əndja pitja wa pareñən, darawa wəli ko:rug puñgəmien.

33 Əndjo:lu, kabalba pitja ejuñurandu, ḥala-ḥala ḥaianənja pitja wa puñgeñən ḥuru.

34 Maranindj njiri ḥundju-ñundju wunja, ḥambə njirkulum kəlabu njan pəməniñaiie wungalbənda njanja, djo: njanja, wun' ḥari wundjedjer kəri njanja, gejau lewəra ge maiirgi:rkum puñgenqalduri limbitja ḥari kədjinu;

35 Gewunja pitja njejeñgal ardarawaaia njanja atja əngənun mamiñum kabalba mararawam maninja.

36 Barele njidu kədjinma, iraniau njidia ma wunja jañanai njirkumbəna wunja wuna darawa keñgaliri, njirkumbəlgeñu wunja imənñale ḥuru I:dj' iŋko:lu.

37 Kədjinma lewəra kaniingundaleri dadjurduñarim maninja, kədjinma wundugum dənde keñajuru, atja kənina tələmbən Oliva ḥari njanja.

38 Peñgəraia ardarawaaia alinəri kauerəmukkalal dadjurduñarim maninja aua ḥuru iŋgarkañuru wunja.

22

1 Mənqrijau lo:jenda kunjəngunal maia iroroi, iŋgarimiena Wukiau.

2 Ardenaiuri dadjurduñaria, wiri-wiri ḥaria kuda: kubərkəñjiro:na ḥərunənqowu iŋgabhalim wunja; peñgəraia əngənbərkulgunaleri.

3 Satan dərək keñajuru Judas njanja iŋgarimiena Iscariot, aua iəruñ twelve, inalalaia njanja iŋgənina.

4 Aua keñajuru, kumbədeñunənqori ardenaiuri dadjurduñaria, ardeñaiuri dadjurduñarim ḥaria kuda:, ḥərunənqowu əngənino:nənja wunja.

5 Arka təjukul kadina, tjauaien kubədjuñanənja kaiug iŋgədo: wunja.

6 Aua korega kundjuñu, kunjəñjiro:na wuniama əngənino:nənja wunja peñgəraia adbidjaia.

7 Lewara maia iroroi kunjəngunal gejau Wukiau iŋgarwunedə.

8 Kanjañawunandu Peter a John, kundjuñiri, Njiriñurandu, brar wuriandu Wukiau, ḥari mindjəl kunja.

9 Auandu kundjuñanənqandu, Nənam maninja Brar wuriandu kundji:njarendu?

10 Aua kundjuñanənqandu, Wai, wuno:murum malaiinde' ḥuru njirkunjañurandu pitja njindjə-məndjerandu i:dja wuraua agu mano: iŋgajuru; irəmalando:wandu maiaru' ḥuru ma dəra iŋgeñuru.

¹¹ Wuri:nągandu inaiuri maiaru' ɳąra, Iniingundeja kundjunu, Nąnam balaium, ma Wukiau mindjal ɳąnųndju ɳąnalalaia nąnja?

¹² Aua pitja njinjamimbandu balaium manaiudba karaj ɳąrim mąnamanjam; ma brar wuriandu.

¹³ Keñajurandu mąra ko:nandu kądjinu gejunągandu, brar kundjuñandu Wukiau.

¹⁴ Wuno:murum gole ko:rug kąmieno, atja kauwona, arkañawieja kuda: aua nąnja.

¹⁵ Kundjuñanągori, Djenbenjuru mindjal ɳe kuñenę wuna Wukiau njiri nąnja, wali debaṛa pąneñan;

¹⁶ Gewunja kuñenuri, Kądjinba njele mindjal puñen, ko:rug njamie njini bąndaia God anaŋga nąnja.

¹⁷ Djo: ɳara kąmąn, wunia kulula, kundjuñu, Iräm, dalar wuri: njirge wurura;

¹⁸ Gewunja kuñenuri, Kądjinba djo: pąneñan njele kurab wuŋgalalidjerugu ɳara, bąndaia God anaŋga keŋgal djini.

¹⁹ Wuro:dbori kamąn, wunia kulula, kąlemąla, kano:na, kundjuñu, Indja kąnun ɳąnąaba iŋgauwi:nu njiri wunja; wuna wuri: ni: tị̄arunyungąnuru wunja.

²⁰ Djo: ɳara kuda: kądjindja pąlejau mindjal kadjuñu, kundjuñiri, Indja djo: ɳara kąnun tjausien wuŋjunąli gulu, ɳaiyanąga nąnja, pąlulu kaniñaiena njiri wunja.

²¹ O! Wai, ino:ri aua tjiriwin mąŋgo:wara ɳaiu nąnja pąlalo:nma nąnja kunuŋ.

²² Mia, I:dj' iŋko:lu keñajuriri, kądjinu kauwi:na aua wunja. O! wurgunu i:dja nąnja aua tjiriwin mąŋgo:ja.

²³ Arge wurura wunmanbąli burkeba kądjabiena ąnguja arka nąnja wuna geja.

²⁴ Ai karwiineri ąnguja arka nąnja inaiuri iŋganiňaieňu.

²⁵ Aua kundjuñanągori, Ardenaiuri edbulia arkanąŋgaia ardjurul-woraia kaduñanągori, arka ardjurulba mąŋgąnuŋ kadimieňu ardinieja.

²⁶ Wuna kądjinu njiri kari; O! aua inaiuri iŋgąnuŋ njiri nąnja kąninja iwomale kądjindja; aua iurulba mąŋgąnuŋ, inawodjieja kądjindja kąninja.

²⁷ Gewunja ąnguja inaiud' ban dąga, aua atja iŋgauwona mąŋari nąnja, aua iŋgąnawodjeri? Wawu pąngąnin aua atja ingauwona? O! ɳaiu njiri pulaga nąnja ɳąnun, kądjindja inawodjieja.

²⁸ Njiri njiduŋ atja njirkunina ɳaiu nąnja wuŋgundjuie ɳaiyanąga nąnja;

²⁹ Bąndaia ɳande njiri wunja, kądjinu Iraia ɳaiyanąga kandeňu ɳaiu wunja,

³⁰ Mindjal wurąnųndju wunja, djo: njirkunjąna wunja, pąlalo:nma ɳaiyanąga nąnja bąndaia ɳaiyanąga nąnja, atja njirkumbąna wunja adbałikarim manjenŋałba nąnja, wure wurąnųnbimąŋgori worumbaia ąnnjenŋałja Israel ɳaria.

³¹ Simon, Simon, wai, Satan Iňama kundjuñanu, djera-djera ɳunŋumbu wunja corn kądjindja;

³² O! ɳaiu dadjurd kuñenę ɳundju wunja, pąrąd ɳundjanąga ilura puŋuniri; ɳundju, wuno:murum kulunjan ɳunŋumbąna, ɳundju ɳawawaia birem-bire ąngandju.

³³ Aua kundjuŋanq̄ga, Inaiuri, n̄anamanja n̄ari n̄anŋunŋanq̄aŋjuru n̄undju n̄anja bur k̄arim n̄uru, deb̄ara n̄arkunŋanq̄andu.

³⁴ Aua kundjuŋu, Kuŋenu, Peter, weni, punara wa pitja jero:l puŋgen, n̄undju w̄ali t̄jaruŋuri pindjiin wa laiburu puŋuningq̄ara.

³⁵ Kundjuŋanq̄gori, Wuno:murum n̄aiu njinŋunŋanq̄awuna bururu njido:ra, tjalumba njido:ra, njidjerdu n̄aria njido:ra, gejau njidamiaru? Arka kub̄adjuŋ, Kari.

³⁶ Gejau kundjuŋanq̄gori, O! weni, aua bururu kudai kuŋgaŋjurinja, tjalumba k̄adjinjda, aua kuldjuru ino:ra, wobi ko:l kundji:nja, kumarenja.

³⁷ Gewunja kuŋenuri, Wuna wiri-wiri kauwi:na madj ko:rug kumaienja n̄aiu n̄anja, AUA KAUWI:NA ARWORIA NĀNJA; gewunja n̄aiu n̄ari umindju kudai.

³⁸ Kub̄adjuŋ, Inaiuri, wai, n̄uruma kuldjuru t̄jaruŋandu. Kundjuŋanq̄gori, Gole kunuŋ.

³⁹ Ba keŋgunal, keŋaŋuru k̄adjinu geñirida t̄laŋban n̄uru Oliva n̄ari; inalalaia kuda: kaueramalando:na.

⁴⁰ Wuno:murum t̄ambiu' n̄anja iŋḡanina kundjuŋanq̄gori, Dadjurd wuri: pinjireŋuru wuŋgundjuie n̄uru.

⁴¹ Kanjuriena arka n̄anja k̄adjinu kaiug tjuna workundju, luŋgudja kānina, dadjurd kundjuŋu,

⁴² Kundjuŋiri, Iraia, n̄undju n̄amba lai kauwonq̄nu, wuna djo: n̄ari t̄jan:o:ŋgu; O! kari ge lai kauwonara, lai kauwonq̄nu kuninja.

⁴³ M̄ara kauwi:nanq̄ga w̄aln̄n̄ara q̄ndjo:l' k̄ara, birem-bire kandjuna.

⁴⁴ Pāmbaloŋa kanjuriena, wundjilwora dadjurd kundjuŋu; māŋadjinja ananq̄anq̄a pin n̄ininieri gulu: k̄adjinu do:ra njimbāneri kabālba n̄uru.

⁴⁵ B̄ari iŋḡanina dadjurd geñiri, inalalaia kanmurkalal, m̄ara kanbuna kulunu ɻ̄ŋq̄anineri pakul kunja.

⁴⁶ Kundjuŋanq̄gori, Aŋudjakunja kulunu njiduniri? Bari njidu, dadjurd wuri: pinjireŋuru wuŋgundjuie n̄uru.

⁴⁷ W̄ali kaluleri wai, peleŋgare, aua kuda: Judas iŋgarimiena, iaruŋ twelve, inalalaia, n̄anja, adbānŋale n̄uru keŋaŋuru, Jesu kāmāndjerala, ko:lbo:na.

⁴⁸ Jesu kundjuŋanq̄ga, Judas, I:dj' iŋko:lu tjiriwin mandjo:n̄anq̄a t̄janŋungulbo:?

⁴⁹ Arka wo:ri iŋgarwuneri m̄ara karwuna kub̄adjuŋ, Inaiuri, kanj̄arwu kuldjuru n̄ininige?

⁵⁰ Iaruŋ arka n̄anja ko:na inawodjieja inaiuri dadjurdn̄ara ananq̄a, ini:um worawerdu' n̄arim dur mo:na.

⁵¹ Jesu kāndjo:lbāla kundjuŋu, Ge n̄ini kunija w̄ali; ini:um mamāndanāla, kāmurduna.

⁵² Gejau Jesu kundjuŋanq̄gori iŋgadbukalal ardenaiuri dadjurdn̄aria, dadjurdn̄arim n̄aria, mababaia, Njirkunjeŋgunal lulun n̄ara k̄adjinu, kuldjuru, diam njiri kudai?

⁵³ Tjile-jile n̄anŋunineri njiri n̄anja dadjurdn̄arim maninja, njido:ri wa la pāmārāmenjara; O! wuna njirkanq̄ngajau, wundjurulu duiba n̄ari.

⁵⁴ Kaueramāŋ, kauerielguruŋgula, kauerajurula maiaru' n̄uru inaiuri dadjurdn̄ara ananq̄gam; Peter kuda: bōwora kāmalando:na.

⁵⁵ Wuno:murum wiŋnu karkuguleŋ pulaga maiarum maninja, kurug ɻ̄ŋq̄anina, Peter atja kauwona pulaga n̄anja.

⁵⁶ Njimbāridja ndjāruŋ m̄ara iŋgo:na atja iŋq̄anineri marāma n̄anja, njadba kānindjāŋa, kundjuŋu, Indja kuda: aua n̄anja kānina.

- ⁵⁷ Aua kari kundjuňu, kundjuňiri, Woňaiinja, wa laiburu pąñaninnąęga.
- ⁵⁸ Wąli pąlejau iąkara mąra ko:na, kulula, Nundju kuda: arka nąnja ńunjuń. O! Peter kundjuňu, I:dja, wa pąñanin.
- ⁵⁹ Wąli pąlejau, iąkara njądbama kundjuňu, Nidji indja kuda: aua nanja kąnina, Galilee ńara ińganuń.
- ⁶⁰ Peter kundjuňu, I:dja wa laiburu pąñanin tjurjunjalu. Maiirgi:rkum, wąli kaluleri, punara jero:l kundjuňu.
- ⁶¹ Gejau Inaiuri wararkar kąnina, Peter kąnindjąńa. Peter ni: kungajurula ńala-ńala Inaiuri anąńga, kądjinu genunańga, Punara wąli jero:l puńgen, weni tjaruńuri kari djejara.
- ⁶² Dąnde keńańuru, njądba wola: kundjuňiri.
- ⁶³ I:dja aua ińgadbań umbili kauerąmąę, wodpiliba kauerio:rala.
- ⁶⁴ Imąndjugu womburuk kubąri:la, burkai kaueriąbuna, kubądjuńiri, Tjo:lba minjalu, ąnguja ńunjuńumbuna?
- ⁶⁵ Darawa tjakąri wodbandągu kubądjuńanąńga.
- ⁶⁶ Wuno:murum lei mąńgo:na, mababaia i:dja nąnja dįaruk kadbiena, ardenaiuri dadjurđańria, wiri-wiri ńaria kuda:, kaielwa kauerańurula karwądeńarıim ńuru.
- ⁶⁷ Kubądjuniri, Nundju Christ ńambla ńunjuńun, minjenjari. Aua kundjuńanąńgori, Naiu ńambla ńunjuńundjunuri, pitja dja pąńjarąńjudjara,
- ⁶⁸ Namba burkai njinjuńdjab, kądjinba pąńjarıo:lbąń.
- ⁶⁹ Wendj-i-dągu I:dj' ińko:lu pitja atja ewa worawerdum maninja wundjurulu God anąńga nąnja.
- ⁷⁰ Ardarawaia kubądjuń, Nundju God ńunjuńungula? Aua kundjuńanąńgori, Njiri kuri: ńunjuńunuń.
- ⁷¹ Arka kubądjuń. Ańudja piri adąńadjaieja ąńama wodju? Ńari ńundju-ńundju ńuru karkańurula iamundu nąnja.

23

- ¹ Arka ardarawaia bąri kadina, kauerańurula Pilate ńuru.
- ² Wunmanbali de kauero:na, kubądjuniri, Indja mąra kerwuna wo:rumba arkanąńga arkolikolia ąngandjuna, kare ko:nanąńgori kaiug ińgado: wunja Caesar, geniri aua ńundju-ńundju Christ inaiuri ińgantuń.
- ³ Pilate burkai kaiąbuna, kundjuńiri, Nundju ńunaiuru Jew ńaria arkanąńga? Aua kaio:lbąla, kundjuńu, Nundju kundjaluiri.
- ⁴ Pilate kundjuńanąńgori ardenaiuri dadjurđańria, peleńgaraia kuda:, I:dja indja nąnja worn kari wa mąra puńo:n.
- ⁵ Arka njądbama kubądjuń, Peleńgaraia kanńandjeru, kanińgunderi Judaea mararawam maninja, Galilee maiańuru i dągam ńuru njini.
- ⁶ Pilate ńuru ińgānina, burkai kandjabuna i:dja ńambla Galilee ńara ińgantuń.
- ⁷ Laiburu ińgānina aua Herod ńarim waia ińgānina, kańańawuna Herod ńuru, aua gejau Jerusalem maninja ińgānina.
- ⁸ Wuno:murum Herod Jesu ińgānidjąńa, djenbeńuru tjukul kąnina; gewunja maranu lai kauwonanąńga ińgānidja wunja, ńuru ińgānina aua wunja, ini:u' ńara kąnina umiimbaie kąnindja wunja aua nąnja kąnijaiena.
- ⁹ Burkai kaiąbuna ńala-ńala darawa nąnja; O! aua kari wa pąńgaio:lbenja.
- ¹⁰ Ardenaiuri dadjurđańria, wiri-wiri ńaria kuda:, karwelgenja, njądbama de kauero:na.

11 Herod mäləniñäria anäŋgaia kuda: iluk kauerämäŋ, umbili kauerämäŋ, wobi palem̄ba ḥära tai kaueri:la, t̄ile käŋaŋawuna Pilate ḥuru.

12 Ge i di dägu Herod a Pilate, aue wururandujäligaiandu käniñaienandu; auurlejandu inauurgun-gändu.

13 Pilate naia kanmäŋ ardenaiuri dadjurđ ḥäria, ardenaiuri pelengaraia kuda:;

14 Kundjuñanäŋgori, I:dja indja käraŋurulalgära kädjindja iärun peleŋgaraia äŋgäŋandjeru, wai, n̄aiu njidbäŋnäle ḥuru aua burkai käŋaibuna, kari wa mära puño:nja i:dja indja nänja, ge njiri de iräŋjunbu.

15 Kari Herod kuda:; gewunja käŋaŋawunalgäri njele, wai, kari debäd' ḫari wa pungauwi:nanäŋga.

16 Wodpiliba iňaio:ra, buräŋgai iňam.

17 Buräŋgai kämenjanäŋgori iärun mäŋarijau.

18 Arka jero:l kubäđjuŋ t̄ařuňama, Aňuru, buräŋgai imanäŋari Barabbas;

19 Aua wurgunu t̄ařuŋ wunja malaiindem maninja käniñaiena, w提醒'm' kunja, ingaiabiena bur kārim maninja.

20 Pilate njele kundjuñanäŋgori, korega geňu Jesu buräŋgai wunja.

21 O! arka jero:l kubäđjun, kubäļula, Wongaia nänja ande.

22 T̄ařuňuri kundjuñanäŋgori, Aňudjakunja, ḥäŋäŋga woru indja kundjuňu? N̄aiu wa mära puño:nja kari debäd' ḫari aua nänja; gewunja wodpiliba iňaio:ra, buräŋgai iňam.

23 Arka njädbama, ḥäla-ḥäla daraiu njininge, burkai kaueriabuna wongaia nänja ingande wunja, gejau ḥäla-ḥäla arkanäŋga puluru ki:la.

24 Gejau Pilate wure kumbuna kuninja käđjinu burkai ingadjäbuna.

25 Buräŋgai kämäŋanäŋgori aua wurgunu wunja, w提醒'm' kunja, ingaiabiena bur kārim maninja, aua ingadiauwuna, O! Jesu kanino:la lai kauwonanäŋgori wunja.

26 Wali ingadjelgurungula, laburd kauerämäŋ Simon Cyrene ḥära, ingeňgunaliri bundul' ălp, aua nänja wongaia kubäřkandeňu, mano: wunja Jesu iwelbam.

27 Kauerämalo:na pelengaraia djenbeňuru i:dja, wonaia kuda:, arka wola: kubäđjuňiri, kaueraremaleri,

28 Jesu wararkar kanmurkäla kundjuňu, Pämařmaraia Jerusale' ḥäria, wola: piriarer; wola: wuri: njiri ḥundju-ḥundju wunja, woňalaläňuja njirkäňäŋgaia wunja.

29 Gewunja, wai, lewära pitja njejeňgal wuno: murum pitja bare, Tjukul ḥäria njäŋgäŋgundia, arkulum käđjinba bari padjändienja, ḥamugu käđjinba panbädo:nja.

30 Gejau pitja bareňäŋgori tălelämbän, Njirwa ări nanja; kurorandu, Ro:k wuri:ňäri.

31 Gewunja wuna ḥämba kadju ḥuwonu kalguru nänja, ḥäňäŋga pitja njäniňaie dalga nänja?

32 Kiaeľgurungienandu kuda: iäruňandu iwaworkandu aua nänja ingauwi:ňandu wunja.

33 Gejau madburkäla tămbium maňgärimiena Pändjuňärim, ma wongaia nänja kauerandeňu iwaworkandu kuda:; iákära worawerdum maninja, iákära mamauiim maninja.

34 Gejau Jesu kundjuṇu, Iraia, wai tjäbunąŋgori; gewunja wa laiburu padin ɳäni kadjiri. Wobi anąŋga arge wurura dalar kubädjuṇ, kauerämuräŋjeri.

35 Pelenqaraia karwelgenja kaueranindjäŋjeri. Ardenaiuri kuda: umbili kauerämäŋjeri, kubädjuṇ, Atjäkekäria kanmundulbaļa, aue ɳundjuṇundju kämundulbaienja, indja ɳämba iŋgänuŋ Christ, iŋgämurienä God anąŋga.

36 Mälani' ɳäria kuda: umbili kauerämäŋjeri, kauerämurkalaleri, vinegar käno:na,

37 Kubädjuṇiri, ɳundju ɳämba ɳunjuṇunuŋ Jew ɳäria inaiuri arkanąŋga, pamundulbaie.

38 Wiri-wiri kuda: kuniŋaiena aua nänja, INDJA INAIURI JEW ɳÄRIA ARKANAN̄GA.'

39 Iäruŋ iwaworkandu iŋgalienjandu käŋijo:na, ɳundju wawu Christ puŋjunin? Nunge ɳundju-ɳundju pämundulbaie, ɿrendu kuda:.

40 Iäkära kaio:lbala kamaiämbuna, kundjuṇiri, ɳundju wawu God puŋjungulgunen, wure nänja wundji-di-dägu ɳunjuṇunuŋ?

41 ɿarendu kuda: wuniama, gewunja wodbandu kädjinu workundjuṇandu; O! indja kari woru wa puŋgenja.

42 Kundjuṇanąŋga, Jesu, ni: tjiangäŋjuru wuno:murum ɳunjuṇanjäŋja bändaia ɳundjanąŋga nänja.

43 Aua kundjuṇanąŋga, Nidji kuŋenu, weni pitja ɳunjänu ɳaiu nänja Paradisa nänja.

44 Lewära njinina, duiba maniŋaiena kabälba mararawam maninja käle-käle' njinim,

45 Märaŋjunja duiba ɳärinja njiniŋaiena, jaräla dadjurd ɳärim maninja dalar kaniŋaiena pulaga nänja.

46 ɳäla-ɳäla daraiu jero:l kundjuṇu Jesu kulula, Iraia, ɳuno:ri nänja ɳunino: ɳäŋandj. Wuna kalula, iŋandj wudi keňa.

47 Centurion mära ko:na wuna kaniŋaiena, God ko:do:dala, kundjuṇiri, Nidji i:dja indja iädaŋjuru känina.

48 Pelenqaraia ardaraawaia djaruk aŋgamiena wuna kadidja wunja, wuno:murum kadidjana wuna kaniŋaiena, adbäŋŋalim deba marwuna, djo:li kadinal.

49 Laiburia ardaraawaia anąŋgaia bōwora karwelgenjiri, woŋaia kuda: iŋgadbalando:na Galilee alp, wuna kubädidiŋjeri.

50 Wai, i:dja iŋumba Joseph, kauadeja, i:dja inia, iädaŋjuru,

51 Aua wa panmurkenja arka kalula, kadjuṇu, Arimathaea ɳära, malaiindem Judaea nänja, aua kunanala bändaia God anąŋga,

52 Aia kämurkälaŋjuru Pilate, kaniŋauwuna durgu Jesu.

53 Jeri kaiäbuna, murd kämäŋ wobi imälala njiniŋge, kandeŋu känmenma nänja kaiug nänja dur mäŋgauwi:na, ma nänja wäli i:dja kari wa we parwenja.

54 Lewära ge Ardamanjajau, Wunaiurujuau wodjulu kuninaleri.

55 Woŋaia kuda: kauerämalande:na, aua nänja aŋgeŋgunaliri Galilee alp, känmenma mära marwuna, ɳärunanąŋgowu durgu kandiena.

56 Djo:li kadinal, ardamanja kanbärkandjuna arkänim manieja, aŋgaiamie ɳäria.

57 Wunaiurujuau ɳoiba kadina, ɳäla-ɳäla nänja.

24

¹ Lewära gewurle päle Wunaiuruju, alinäri mämäŋgunu, känmenma madburkalal, markanjurulal arkänim manieja mänamana mäŋgarkandjuna.

² Mära kubärwuna kaiug ruluba kaŋuriena känmendj-i-dägu.

³ Dära karija, wa mära puŋgarwi:nja durgu Jesu Inaiuri anäŋga.

⁴ Ge kunina, wäli ardi:um idjedja njingäneri wuna wunja, wai i:dja iaruŋjandu kauwelgenjandu arka nänja wobi pälemba ḥära nänja;

⁵ Arka karkulgunenja, idjidja kubädbäŋ arbïjum kabäl' kuru, auandu kundjuŋjandu, Ajudjakunja käräŋjanjiro:jiri iedjer adbän nanja?

⁶ Nuruma wa pängänin. O! bari känina. Ni: wuraŋuru kalulanuri wäli Galilee nänja īngäneri,

⁷ Geniri, I:dj' iŋko:lu madj känauwi:nja i:dja arworia ardo:ri nänja, wongaia nänja kandienja, päle kulunu tjäruŋjandu bari käninja.

⁸ Arka ni: kubärkankurulanäŋga ḥala-ḥala anäŋga,

⁹ Djo:li kadinal känmenm' ǎlp, darawa wuna kubädjuŋänäŋgori eleven, inalalaia, atjäkekäria ardaráwai kuda.

¹⁰ Arge käninuri Mary Magdalena, Joanna, Mary James anäŋgäna, atjäkekäria kuda: arka nänja wuna kubädjuŋänäŋgori arkaŋawieja.

¹¹ ḥala-ḥala wuna mära kumbi:nanäŋgori woŋala kadjinu, arka dja kubärkudjarala.

¹² O! Peter bari känina, tjäri kumänaŋuru känmen' ḥuru; ilu känina, mära ko:na wobi ekamandj; keŋaŋuru, ini:ákamanma räŋgäri keŋa wuna tjända kämiena.

¹³ Gejau, wai, iaruŋjandu arka nänja lewara ge-i-di-dägu keŋaŋurandiri maiarundjerunu' ḥuru wodjulu Jerusale' nänja, maŋumba Emmaus.

¹⁴ Kululandiri aue wururandu wuna darawa tjumäŋ kämiena.

¹⁵ Ge kunina, wäli kalulandiri, burkeba īngaiabienandiri, Jesu mandja kämurkalalgändu, auandu nänja keño:ri.

¹⁶ O! ambulkandu djiŋ kumienandu aua wa laiburu pängäninjanäŋgandu.

¹⁷ Aua kundjuŋänäŋgandu, Nänäŋga wuna ḥala-ḥala ai njirkumbi:ŋandiri njirkunjänaŋurandiri? Auandu pindi-windi kauwelgenjandu.

¹⁸ Iäkära kaio:lbäla, iŋumba Cleopas, kundjuŋänäŋga, Nundju edbulwu Jerusale' nänja, wawu laiburu puŋunindjiri wuna tjumäŋ kämiena ma nänja wendjäu?

¹⁹ Aua kundjuŋänäŋgandu, Nänäŋga? Auandu kundjuŋänäŋgandu, Jesu Nazareth ḥära wunja, aua īngäneri i:dja tjo:lbäda, iurulba kudai geŋu, kalula, God imännäle ḥuru, i:dja ardárawaia kuda:;

²⁰ Ardenaiuri dadjurd ḥäria, ardenaiuri ararkanäŋgaia, ḥäŋganbädino:näŋga wure nänja debär' kunja, wongaia nänja īngarkandeju.

²¹ O! ari ardi:u' ḥäria ǎdina aua pitja ḥäŋjamundulba Israel; weni kuda: lewära tjäruŋjuri wuna tjumäŋ kämiena.

²² Woŋaia atjäkekäria kuda: ari nänja räŋgäri ḥäŋbärkändjuna, arka alinäri känmenma nänja ḥäŋganina;

²³ Durgu anäŋga wa mära puŋgarwi:nja, kariŋgunal kubädjuŋiri arididjeja wäläŋŋäria ḥäŋganbädijäŋa, arka kadjuŋu aua iedjer īngänuŋ.

²⁴ Atjäkekäria kuda: ari nänja känmen' ḥuru madburkalaŋuru, mära kubärwuna kädjinu woŋaia kadjuŋu; aua wa mära pauero:nja.

25 Gejau aua kundjuŋanqandu, O wonqala, njirkulum tjananba ḥarı wuraqunjudjara darawa tjo:lbədaia kadjuŋu.

26 Wawu Christ wuna ko:ru puŋgenja, iŋgeŋaŋjuru palembo ḥuru ananqam?

27 Gejau Moses aurle tjo:lbədaia ardarawaia njini, kəmiimbunandu mili-mili irarawa nənja wuna aua ḥundju-ḥundju wunja.

28 Gejau məmukalalkuri maiarundjeruŋuma ma ḥuru iŋgeŋaŋjuririŋguri, aua kundjuŋu ingeŋaŋjuriri njele.

29 Auandu wore kəmənqandu, kundjuŋandu, Atjə bənu ḥrendu əanja, Kəle-kəlem njingənuŋ, mərənqunja gole we njimbəneri. Dəra keŋaŋjuru atjə wunja auandu nənja.

30 Ge kunina, wuno:murum atjə iŋgauwona, auandu nənja, wuro:dbori kəmənq, wunia kulula, dewod ko:na, kəno:nandu.

31 Gejau ambulkandu tjalan kumbunandu, laiburu kəninanqandu; aua kəmburuk kənina auandu nənja.

32 Aue ḥundju-ḥundjandu kəni:nandu, Wawu ḥarkulandum məra-məra pəməninqandu ḥrendu nənja, wəli geŋuŋərendiri kalumba nənja, wəli ḥarkumiimbunandu mili-mili?

33 Ge-i-di-dagu bəri kəninandu, djo:li kəninalgəndu Jerusale' nənja, məra kanbunandu eleven, inalalaia, djaruk ənqamiena, atjəkekəria kuda: arka nənja,

34 Kubədjuŋiri, Inaiuri nidji bəri kənina, məra kauwi:nanqəga Simon.

35 Gejau auandu kundjuŋandu wuna kalumba nənja, ḥarunqəngowu aua laiburu iŋgəni:nanqandu wuro:dbori dewod iŋganaleri.

36 Wuna wəli kədjuŋiri, Jesu aua ḥundju-ḥundju kauwelgenja arka puləga nənja, kundjuŋanqəgori, Abi:la kəninjanuri.

37 Arka luren kubədbənq, karkulgunenja, iŋan' ḥali kubədjuŋ məra iŋgarwuna.

38 Aua kundjuŋanqəgori, Aŋudjakunja djerara mərəmeri, aŋudjakunja njidi:akamanma kuriiri?

39 Nəno:ri, nəaierdə, wuranindj, nəaiqəkawəli nəiu ḥundju-ḥundju; tjarəməndana, tjarənindj, gewunja iŋandj iwiliri, inari ino-ra, kədjinu təarənqunindj nəiu kudai ḥanqunuŋ.

40 Wuna geŋu kanmiimbuna ino:ri, ierdu.

41 Arka wəli karkudjarala gewunja tjukul ənqənina, rəngəri ənqənja, aua kundjuŋanqəgori, Njiri mənqəri kudawu?

42 Kauerano:na djaia iwidjəra.

43 Aua kəmənq, adbənqəle ḥuru mindjal kundjunu.

44 Gejau kundjuŋanqəgori, Wuna nəla-nəla ḥanqundjuŋanuri wəli njiri nənja ḥanqunineri, ko:rug kumaienja darawa wiri-wiri kauwi:na nəla-nəla Moses ananqə nənja, tjo:lbədaia nənja kuda:, kan nanja kuda:, nəiu wunja.

45 Gejau ardi:um pałkər mamurənqəgori mili-mili iŋgadena wunja;

46 Kundjuŋanqəgori, Wurunqəngowu wiri-wiri kumbi:na Christ madj puŋgenja, bəri kaiqəndienja iməndj i dagu lewəra tjaruŋuri jau.

47 Kuləŋən ardi:um kuluienja iŋumba nənja uməra wai kunja worum-baia ardarawaia nənja, Jerusalem maninja mauurlem.

48 Wuna nənja njidəŋədjaieja.

49 Wai, kuŋaŋaŋawunuri tjaŋaien nəiu Iraia ananqə; atja njidu man-aiudba nənja wuraqunma njini wundjurulu karəŋ i dagu.

50 Kangaŋurulaŋuru dąnde ɳuru Bethany njini, ino:ri la mamajanqanqori, pali kanbuna.

51 Ge kunina, wali pali ɻego:neri, kəno:ŋgienanqanqori, mano:kaŋuriена ɻand jo:l' kuru.

52 Arka lungu-lungudja kabądbąŋanqanqaga, Jerusalem maninja djo:li kadinal, tjukul djenbeŋuru kadina.

53 Kadiŋma kadineri dadjurduŋarim maninja, God kauero:do:daleri.